

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Первинна профспілкова організація ЧНУ ім. Петра Могили
Інститут державного управління ЧНУ ім. Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2021:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі

XV Міжнародна наукова конференція

ПРОГРАМА та ТЕЗИ

III Міжнародна науково-практична конференція

**«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»**

10 червня 2021 р., м. Миколаїв

Миколаїв
2021

Ольвійський форум – 2021 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XV Міжнар. наук. конф., м. Миколаїв : програма та тези : III Міжнар. наук.-практ. конф. 10 червня 2021 р., «Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України» / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 120 с.

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління ЧНУ ім. Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2021:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

XV Міжнародна наукова конференція

ПРОГРАМА

III Міжнародна науково-практична конференція

**«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»**

10 червня 2021 р., м. Миколаїв

Миколаїв
2021

ПРОГРАМА

.....
10 червня 2021 р., м. Миколаїв, Україна
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили,
м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, Вчена рада

13:30–14:00 Реєстрація	
14:00-14:30	Відкриття. Вступне слово. <ul style="list-style-type: none">• Володимир БЕГЛИЦЯ, проректор ЧНУ ім. Петра Могили• Володимир ЄМЕЛЬЯНОВ, директор Інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили• Оксана ЄЛЬЧІЄВА, директор Департаменту соціального захисту населення Миколаївської облдержадміністрації• Олександр РЯБЕНКО, начальник управління молодіжної політики Миколаївської міської ради• Максим КОРНІЄНКО, голова Агенції місцевого розвитку «Громада можливостей»
14:30-15:30	Робота секції «Молодь як конструктивна сила громадянського суспільства в умовах євроінтеграції»
15:30–15:15 Перерва	
15:15-16:15	Робота секції «Соціально-педагогічні аспекти залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства»
16:15-16:30	Прийняття резолюції конференції

Робочі мови: українська, англійська.

СЕКЦІЯ: Молодь як конструктивна сила громадянського суспільства в умовах євроінтеграції

Модератор: **Лушагіна Т. В.** – канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили.

ВИСТУПИ:

Лізаковська С. В., кандидат наук з державного управління, доцент, викладач Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте в м. Гдиня (Республіка Польща).

Громадський контроль в правовій державі.

Лізаковскі П., кандидат наук у сфері про безпеку, викладач Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте в м. Гдиня, (Республіка Польща).

Фінансування системи охорони здоров'я на прикладі Республіки Польща.

Дурман М. О., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування ХНТУ (м. Херсон), заслужений працівник освіти України;

Дурман О. Л., кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування ХНТУ (м. Херсон).

Європейський досвід та напрямки удосконалення державної соціальної політики для молоді.

Коваль Г. В., доктор наук з державного управління, професор, завідувачка кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Львів).

Молодь – головний учасник процесу державотворення в Україні.

Палагнюк Ю. В., доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Public opinion of youth during implementation of public policy towards European integration of Ukraine.

Ярошенко В. М., кандидат політичних наук, доцент кафедри психології та соціальних наук, МНУ ім. В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв).

Науково-дослідницька діяльність в DokHub: сучасний вимір.

Палагнюк О. В., менеджер з питань гендеру та інклюзії, Міжнародна фундація виборчих систем (м. Київ).

Міграція молоді як виклик розвитку сучасного українського суспільства в умовах євроінтеграції.

Файчук О. Л., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв);

Нечас І. А., магістр спеціальності «Клінічна психологія та психотерапія» МАУП (м. Київ).

Сучасне розуміння основних складових патріотичного виховання молоді.

Сай Д. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Умови наснаження молоді з інвалідністю для участі у розвитку громадянського суспільства в Україні.

Малиновська Н. Л., кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Громадянська активність як свідомий вибір молоді.

Лушагіна Т. В., кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Молодіжні ініціативи на локальному рівні: європейський досвід.

Соловйова А. С., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Особливості взаємодії молоді як активної частини громадянського суспільства з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Костєва Т. Б., кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Аналіз досвіду механізмів взаємодії та громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування шляхом залучення молоді.

Клименко Д. О., заступник голови ГО «АПП «Ольвія»» (м. Миколаїв).
Деактуалізованість ідеї громадянської активності у молоді сучасної України. Основні особливості проблеми.

Шкірчак С. І., старший викладач кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

До питання деструктивного впливу інститутів громадянського суспільства на трансформаційні процеси у державі.

Тисячний В. А., магістр політології, аспірант кафедри політичних наук ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Вплив української молоді на результати президентських виборів 2019 року в розрізі євроінтеграційних вподобань.

Нофенко А., аспірант кафедри психології та соціальних наук МНУ ім. В. О. Сухомлинського (м. Миколаїв).

Російська гібридна війна: пропагандистські наративи Кремля в Українських реаліях.

Козуб О. М., магістр ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Залучення молоді до суспільно-політичної діяльності задля розвитку сучасного українського суспільства в умовах євроінтеграції.

Єрмакова Є. О., магістрантка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Політичний протест як форма волевиявлення громадянського суспільства України.

Шпаков В. В., магістр ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Політика пам'яті в формування європейської ідентичності ЄС.

Оганесян Ж. А., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Громадянська та національна позиція В. Стуса.

Шаутіна А. М., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Посилення партисипації молоді у процесах прийняття рішень.

Павлюк Є. С., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Громадянське виховання та громадська активність студентської молоді в сучасних реаліях.

СЕКЦІЯ: Соціально-педагогічні аспекти залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства

Модератор: **Файчук О. Л.** – канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили.

ВИСТУПИ:

Матвієнків С. М., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних інститутів та процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ).

Взаємодія молодіжної аудиторії з мас-медіа.

Сургова С. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Роль соціального гувернера у формуванні інклюзивного середовища.

Чубук Р. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Особливості підготовки магістрів соціальної сфери до професійної діяльності.

Полторак Л. Ю., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи управління і педагогіки ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Формування активної громадянської позиції молоді через розвиток саморефлексії та усвідомлення сформованих патернів поведінки у суспільстві.

Білас О. М., магістр соціальної роботи, спеціаліст сектору прийому заяв Управління соціальних виплат і компенсацій Інгульського району (м. Миколаїв).

Практичне впровадження соціальної допомоги «муніципальна няня» в Україні в порівнянні з досвідом Франції.

Ільченко А. О., магістрантка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Роль соціального працівника в подоланні дискримінації представників ЛГБТ-спільноти.

Семенова І. М., магістрантка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Становлення системи соціальної допомоги дітям-сиротам на українських землях XIX – поч. XX ст.

Котенко А. Ю., магістрантка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Соціальна адаптація підлітків з діагнозом ДЦП до освітнього середовища.

Матвієнко В. В., магістрантка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Інформаційні технології як засіб формування професійного іміджу.

Нагель К., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Особливості формування мотивації у студентів до громадської активності.

Ширяєва А. О., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Соціальні мережі як інструмент розвитку громадянської активності молоді.

Буряга А. С., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Особистісні якості, які сприяють активній громадянській позиції соціальних працівників.

Черевата А. О., студентка ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Основні напрямки реалізації активної громадянської позиції у майбутніх соціальних працівників та їх вплив на професійний відбір майбутніх фахівців.

Сокирко М., аспірант 3-го курсу публічного управління та адміністрування ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).
Нормативно-правова основа децентралізації та її вдосконалення.

Слободянюк Д. С., аспірант Інституту державного управління ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Правовий механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності: шляхи удосконалення та перспективи розвитку в Україні.

Соколова В. В., аспірант групи PhD_2020 ЧНУ ім. Петра Могили (м. Миколаїв).

Підвищення ефективності публічного управління та досвід Франції щодо реформування державного апарату та державних послуг.

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут державного управління ЧНУ ім. Петра Могили
Кафедра соціальної роботи, управління і педагогіки

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2021:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

XV Міжнародна наукова конференція

ТЕЗИ

III Міжнародна науково-практична конференція

**«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»**

10 червня 2021 р., м. Миколаїв

Миколаїв
2021

СЕКЦІЯ.

Молодь як конструктивна сила громадянського суспільства в умовах євроінтеграції

УДК 316.35/061.2

Лізаковська С. В.,

канд. наук з держ. упр., доцент, викладач,
Військово-морська академія ім. Героїв Вестерплатте,
м. Гдиня, Республіка Польща

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В ПРАВОВІЙ ДЕРЖАВІ

В демократичній державі органи публічної влади (органи державної влади і органи місцевого самоврядування) повинні функціонувати на підставі правових норм, в рамках своїх повноважень і компетенцій. Необхідність зміцнення довіри громадян щодо держави і її органів влади входить в систему цінностей правової держави. Це означає, що діяльність органів публічної влади передбачає дотримання встановлених засадах діяльності, незловживання владою.

Як зазначає вітчизняний науковець К. Добровіцька, розвинутим є те суспільство, в якому всі органи державної влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, громадські організації, комерційні об'єднання, громадяни, всі фізичні та юридичні особи без винятку, свідомо виконують правові норми [1, с. 304]. Тобто, принцип легальності діяльності в демократичній державі є підставою будування довіри громадян до публічних інституцій.

У вітчизняній практиці праву на громадянський контроль окреслено в ряді нормативно-правових актів, зокрема, в Конституції України, законах України «Про громадські об'єднання», «Про доступ до публічної інформації», «Про звернення громадян».

Додільно зазначити, що було кілька законопроектів «Про громадський контроль», в яких запропоновано дефініції даного виду контролю, принципи реалізації та суб'єкти громадського контролю. Наприклад, згідно з проектом Закону України від 13.05.2015 № 2737-1 «Про громадський контроль», громадський контроль – це суспільна діяльність громадських об'єднань, предметом якої є здійснення нагляду за відповідністю діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб Конституції України, законам України, іншим нормативно-правовим актам та за дотриманням

ними державної дисципліни [3]. В даній дефініції з'являється новий термін «державна дисципліна».

В іншому законопроекті від 14.04.2014 р. вдало підкреслено цілі застосування громадського контролю, а саме:

- 1) підвищенню відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 2) визнанню, забезпеченню та захисту основних прав і свобод людини та громадянина;
- 3) підвищенню рівня участі громадян та їх об'єднань в управлінні державними справами, місцевому самоврядуванні та прийнятті рішень, що мають суспільне значення;
- 4) реалізації суспільних ініціатив, спрямованих на захист суспільних інтересів;
- 5) підвищенню рівня довіри громадян до діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- 6) забезпеченню зворотного зв'язку між державою та суспільством, упередженню та вирішенню соціальних конфліктів;
- 7) формуванню та розвитку громадянської правосвідомості [2].

Доцільність активізації громадян та залучення їх до процесу прийняття рішень виступає основою розбудови громадянського суспільства. Важливо підкреслити, що вищезазначене передбачає вироблення таких суспільних компетенцій, як вміння брати на себе відповідальність за суспільні ініціативи та їх реалізацію.

В законопроекті від 07.08.2018 р. «Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб» вказується саме на право жителів громади, країни в цілому до громадського контролю, який є одним з основоположних громадянських прав, що реалізується особою безпосередньо або через підтримку чи участь у діяльності політичних партій, громадських об'єднань, інших інститутів громадянського суспільства, завданням яких, зокрема, є здійснення громадянського контролю.

В європейській країнах громадський контроль має різні форми, і реалізується, зокрема в такій формі: кожен має можливість скласти скарги на діяльність органів публічної влади. Громадський контроль є необхідним елементом функціонування демократичної держави. Якщо самоконтроль в публічному адмініструванні є неефективним, з'являються зовнішні різновиди контролю, зокрема суспільний або громадський.

Для органів публічної влади участь громадськості в діалозі створює можливість надання інформації і отримання суспільної згоди для дій і рішень, які влада хоче втілювати в життя. Рішення, яке буде прийняте,

не повинно репрезентувати волю всіх, головне, що воно є результатом дискусії з громадськістю, в якій може взяти участь кожен бажаючий [6, с. 62].

Врахування результатів контролю є вагомим елементом в процесі зміцнення довіри серед громадян до влади [5, с. 33]. З метою реалізації конструктивних і ефективних дій на локальному та державному рівнях, доцільним є також залучення до громадського контролю експертів і фахівців, оскільки постійні зміни в суспільстві і ускладнення управлінських процесів, вимагає відповідного спеціального контролю.

Список використаних джерел

1. Добровицька К. Основні поняття та правове регулювання громадського контролю діяльності органів місцевого самоврядування // Ефективність державного управління. Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 43 – С. 303-308.
2. Про громадський контроль: проект Закону України № 4697 від 14.04.2014 р. – Електронний ресурс: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JG3MH00A.html.
3. Про громадський контроль: проект Закону України № 2737-1 від 13.05.2015 р. – Електронний ресурс: <https://ips.ligazakon.net/document/JH2411AA?an=246>.
4. Про громадянський контроль за діяльністю органів влади, їх посадових і службових осіб: проект Закону України № 9013 від 07.08.2018 р.– Електронний ресурс: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YD00A.html.
5. Administracja publiczna w procesie dostosowania państwa do Unii Europejskiej / Pod redakcją T. Mołdawy, K. Wojtaszczyka, M. Małeckiego.- Warszawa, 2003. – 304 s.
6. Dobrowolski Z., Kościelniak J. Kontrola publiczna. Ciągłość i zmiana. – Warszawa: CeDeWu, 2019. – 209 s.

УДК 364.2

Лізаковскі П.,

канд. наук у сфері про безпеку, викладач Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте, м. Гдиня, Республіка Польща

ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА ПРИБЛІДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Відповідно до свого Статуту, Всесвітня організація охорони здоров'я у 1977 році прийняла програму «Здоров'я для всіх», в якій вказується, що існує мінімальний рівень охорони здоров'я, нижче якого жодна людина, незалежно від того, в якій країні вона живе, не може перебувати. Вищезазначений мінімум охорони здоров'я пов'язаний з можливістю кожної людини виконувати професійні обов'язки та дає змогу брати активну участь у житті громади, суспільства [5, с. 123].

Подібним чином стратегічні документи у галузі охорони здоров'я були прийняті та впроваджені Європою. У документах ЄС неодноразово наголошується, що високий рівень охорони здоров'я буде досягнутий завдяки здійсненню багатьох видів діяльності та пріоритетів Європейського Союзу, які відіграватимуть додаткову роль стосовно національної політики в галузі охорони здоров'я та соціальної політики. Такий підхід видається цінним, оскільки складна етіологія загроз здоров'ю і дає урядам держав-членів можливість створити власну політику охорони здоров'я, яка є результатом потреб та фінансових, організаційних можливостей певної країни.

Важливою установою у Польщі, що реалізує політику охорони здоров'я, є Національний фонд охорони здоров'я. Однією з головних цілей Фонду є забезпечення громадянам рівного доступу до медичних послуг, незалежно від місця їх проживання. Цей пріоритет реалізується через процедуру та підписання контрактів з суб'єктами, які надають такі послуги. Адже контракти з Національним фондом охорони здоров'я є основним джерелом фінансування політики охорони здоров'я держави [1, с. 79-80]. Подібна ситуація з'являється і у випадку фінансування реабілітації з бюджетних коштів. Весь порядок укладення договору визначається як концепція контракту на охорону здоров'я. Відповідно до загальноприйнятого законодавства Національний фонд охорони здоров'я як державна установа зобов'язаний забезпечити рівне ставлення до всіх суб'єктів надання послуг, які докладають зусиль для того, щоб укласти договір із Фондом та вести конкурувати на даному ринку на чесних засадах.

У Польщі фінансування охорони здоров'я має страховий та бюджетний характер, більшість фінансування в основному здійснюється за рахунок внесків на медичне страхування. Його величина залежить від відсотка внеску, основи розрахунку та кількості застрахованих осіб, які сплачують внесок, тобто кількості працюючих людей [4, с.13-24]. Застосування такого механізму дає конкретну гарантію коштів на охорону здоров'я та виключає його з щорічних політичних дебатів під час прийняття бюджету. Наприклад, у 2019 році, сума внеску становить 9% від заробітної платні. Протягом багатьох років ведеться жвава дискусія щодо його збільшення. Внески на охорону здоров'я сплачуються та реєструються в закладах соціального страхування (ZUS), а у випадку фермерів – у Спеціальному фонді соціального страхування (KRUS). Потім, на основі трансферу між підрозділами сектору державних фінансів, вони переходять безпосередньо до Фонду, який ділить ці кошти між областями (воєводствами). Деякі автори вважають за необхідність свіdomo виключити ZUS та KRUS зі збору внесків на медичне страхування

та направити їх безпосередньо до Фонду [3, с. 301]. На думку експертів, це означало б економію і одночасно впорядкувало процес збору.

Вирішуючи соціальні потреби у сфері забезпечення охорони здоров'я, державні органи влади повинні враховувати наслідки та складність процесу прийняття рішень, що може включати, серед іншого, такі елементи як усвідомлення проблеми, яку потрібно вирішити, загальні і конкретні рішення, та реалізація прийнятого рішення.

Аналіз джерел та літератури на цю тему дозволяє зробити висновок, що найпростішим рішенням було б поділити зібрані державні кошти на загальну кількість застрахованих осіб, а потім помножити обчислене значення на кількість застрахованих, які проживають у даному воєводстві. Таке рішення парадоксальним чином означало б нерівний доступ страхувальника до послуг охорони здоров'я, зокрема, стосовно існуючих відмінностей у рівні застрахованого доходу та різних ризиків для здоров'я [2; 6, с.3].

Система охорони здоров'я в Польщі структурно і відносно складна. У сучасних країнах, державні органи прагнуть загарантувати безпеку здоров'я своїх громадян. Ці завдання виконуються шляхом реалізації стратегічних документів у галузі охорони здоров'я. Національний фонд охорони здоров'я відіграє ключову роль у забезпеченні доступу до медичних послуг і має реальний вплив на якість надання медичної опіки громадянам в Польщі.

Список використаних джерел

1. Paszkowska M. Kontraktowanie świadczeń zdrowotnych jako źródło finansowania zakładu opieki zdrowotnej // Finansowy Kwartalnik Internetowy e-Finanse. –Rzeszów. – 2010. – № 3. – s. 79-80.
2. Pietraszewska-Macheta A. Szczegółowy tryb i kryteria podziału środków pomiędzy centralę i oddziały wojewódzkie Narodowego Funduszu Zdrowia z przeznaczeniem na finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej. – Електронний ресурс: centrale-i-oddzialy-woj-ewodzkie-narodowego-Funduszu-zdrowia-z-przeznaczeniem-na-finansowanie-swiazczen-opiek i- zdrowotnej.
3. Polityka – Ustrój – Idee. Leksyko politologiczny / Pod red. nauk. M. Chmaj, W. Sokół. – Lublin: Morpol, 1999.
4. Finansowanie ochrony zdrowia w Polsce / Pod red. nauk. S. Golinowskiej. – Warszawa: Zielona Księga II, 2008.
5. Hołyst B., Bezpieczeństwo. Podstawowe problemy badawcze. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014.
6. Wasen J., Marek M. Wyrównanie finansowe między Kasami Chorych w polskim systemie ubezpieczeń zdrowotnych, Inicjatywy sektora prywatnego w zakresie ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce, Projekt banku Światowego nr 3466 – POL TOR 3.4.14/A. – Warszawa, 2001.

Дурман М. О.,
д-р наук з держ. упр., доцент,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування,
заслужений працівник освіти України,
Дурман О. Л.,
канд. наук з держ. упр., доцент,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування,
ХНТУ, м. Херсон, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ МОЛОДІ

Упродовж останніх кількох років соціальна політика країн Європейського Союзу стає більш залежною від розвитку галузі транспорту та телекомунікацій; від науково-дослідної та інноваційної політики; екологічної політики; політики у сфері зайнятості та підвищення кваліфікації трудових ресурсів. Такий перехід країн Євразії від постіндустріальної економіки до інтелектуальної економіки з високою часткою послуг та високотехнологічних видів виробництва формує новий фокус орієнтації регіональної соціальної політики, виділяючи молодь як об'єкт особливої уваги органів місцевої державної влади та органів місцевого самоврядування. Адже саме ця вікова група є найбільш мобільною в плані трудової міграції та найбільш здатною до розвитку в нових умовах [1].

Однією з цілей соціальної політики у соціальній, демократичній державі є досягнення соціальної злагоди і стабільності, створення умов для зростання добробуту дітей і молодих громадян. Об'єктом соціальної політики виступає населення країни. До суб'єктів соціальної політики, перш за все, належать державні органи законодавчої та виконавчої влади, які виступають основним і найважливішим джерелом формування соціальної політики та її розвитку, а також місцеві органи влади, політичні партії, асоціації, колективи, фонди, профспілки, громадські, благодійні, релігійні та інші недержавні організації та об'єднання, окремі особистості – професійні соціальні працівники, волонтери, благодійники, правозахисники, а також громадяни – учасники громадських ініціатив і об'єднань.

Саме держава, її установи і відомства гарантують можливість взаємодії соціальних груп та інших елементів соціальної структури як суспільно впорядкованого і суспільно захищеного процесу, тобто держава є гарантом здійснення соціальної політики.

В основу здійснення соціальної політики у розвинутих демократичних державах покладено такі принципи, як соціальна справедливість, соціальна солідарність, індивідуальна соціальна відповідальність, соціальне партнерство. Соціальна політика покликана усунути диспропорції та прояви незахищеності у суспільстві, а розвинена система соціального захисту стає політичним змістом масової демократії.

Аналіз вітчизняного законодавства засвідчує, що досі не створено систему нормативно-правових актів, які б послідовно та у повному обсязі регламентували діяльність держави у цьому напрямі. Так, доводиться констатувати, що Україна упродовж останнього десятиліття не має окремого правового акта із соціальної політики, тим більше, із напрямку молодіжної соціальної політики. Водночас за роки незалежності Україною прийнято значну кількість законодавчих та інших нормативно-правових актів загальнодержавного рівня, спрямованих на забезпечення та реалізацію закріплених Конституцією України основних соціальних прав та свобод людини і громадянина, у тому числі дітей та молоді («Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [2], «Про молодіжні та дитячі громадські організації» [3], «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [4]).

Проте, задля забезпечення соціального захисту молоді та стимулювання її активності як рушійної сили розвитку громадянського суспільства, державі слід звернути увагу не тільки на соціальне забезпечення та соціальні послуги для молоді як напрямки соціальної політики держави, але й на інші напрямки, що дають можливість молоді розвиватися та отримувати дохід від власних знань, навичок та вмінь.

Сюди можна віднести програми розширення академічних контактів, організацію неформального навчання, заходи щодо підвищення мобільності молодих випускників, вирішення проблеми першого працевлаштування молоді тощо. Крім того, одним із напрямків, який довів свою дієвість, є розвиток волонтерського руху, в якому молодь може виступати і як суб'єктом (надавачем послуг), так і об'єктом (споживачем послуг). Це можна реалізувати через сприяння громадським організаціям, іншим об'єднанням громадян, фізичним особам у реалізації ними власних соціально значущих молодіжних ініціатив і проєктів у сфері соціальної політики. Це дасть змогу залучати молодь з активною громадянською позицією до розбудови суспільства на демократичній та соціально-відповідальній основі.

Список використаних джерел

1. World Social Protection Report 2017–19. Retrieved from https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_604882/lang--en/index.htm.

2. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5 лютого 1993 року № 2998-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>.
3. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 1 грудня 1998 року № 281-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14#Text>.
4. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 р. № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2558-14>.

УДК 35:329.78

Коваль Г. В.,
д-р наук з держ. упр., професор,
завідувачка кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук,
ЛДУ БЖД, м. Львів, Україна

МОЛОДЬ – ГОЛОВНИЙ УЧАСНИК ПРОЦЕСУ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Молодіжна політика держави є складовою загальної цілісної концепції розвитку суспільства, а тому питання державної молодіжної політики потребують особливої уваги. На сучасному етапі, враховуючи наявність активних політичних процесів в нашій країні, молодь активізує свою діяльність і своїми діями впливає на прийняття рішень на державному рівні. Незважаючи на багатоманітність конкретних обставин і факторів, виявлення загального, закономірного у проведенні державної молодіжної політики є важливим і необхідним для створення цілісної системи, здатної ефективно впливати на соціальне становлення та розвиток молоді.

Роль молоді змінюється в періоди соціальних потрясінь. Перехідність, маргінальність, відсутність глибокої життєвої вкоріненості молоді спонукає її до пошукової активності, часто до внутрішніх конфліктів між життєвими цінностями і стилем життя. У підсумку – схильність до екстремізму, незваженого сприйняття дійсності, сприйнятливість до екстремізму, радикалізму в думках і в поведінці. Дуже характерним для молоді є вибір об'єктів наслідування, які не вписуються у звичне культурне тіло (молодіжна субкультура) [1, с. 36].

Складне становище молоді пояснюється рядом причин. Основні з них пов'язані з проблемами «життєвого старту»: з рівнем матеріального забезпечення і соціальної захищеності; з можливістю здобуття освіти; початком трудової діяльності; утворенням і забезпеченням сім'ї; професійним зростанням; кар'єрою тощо. Середня заробітна платня

молодих людей є майже вдвічі нижчою, ніж середня в Україні. Дуже низькою є й стипендія студентів [2, с. 10].

Недостатня матеріальна забезпеченість, відсутність житла, вимушене використання матеріальної допомоги батьків нерідко формують у деякої частини молодих людей соціальний інфантилізм. Праця перестає займати найважливіше місце у структурі життєвих цінностей молоді, посилюються споживацькі настрої [3, с. 121]. Разом з цим, у виробничій сфері загострюється проблема безробіття. У віковій категорії до 18 років і 18-24 роки воно є у декілька разів вищим, ніж в інших вікових групах. Негативно впливає на становлення особистості і невідповідність отриманої освіти змісту роботи, яку суспільство може надати сьогодні молодій людині. Це призводить до падіння престижу багатьох важливих для суспільства професій, до знецінення освіти.

Крім того, молодь – це важливий суб'єкт соціальних змін, величезна інноваційна сила [4, с. 106]. У силу вікових і соціально-психологічних особливостей молодь тяжіє до нових видів діяльності, порівняно легко опановує складні професії. Молодь як особлива окрема спільнота має складну, різноманітну якісну структуру. Без аналізу цієї структури неможливо пояснити специфіку молоді, її двояке, суперечливе положення в суспільстві [5, с. 56].

Молодь має значний рівень мобільності, інтелектуальної активності й здоров'я, що вигідно відрізняють її від інших груп населення. У той же час перед будь-яким суспільством постає питання про необхідність мінімізації витрат і втрат, які несе країна через проблеми, що пов'язані із соціалізацією молодих людей й інтеграцією їх у єдиний економічний, політичний і соціокультурний простір .

Молодь – це соціально-демографічна група людей у віці до 30 років, що характеризується наступними особливостями:

- перебуває на етапі становлення соціальної й психофізіологічної зрілості, адаптації до виконання соціальних ролей дорослих поколінь;
- має більший потенціал соціальної самореалізації, самоорганізації, соціальної активності;
- більшість цієї категорії характеризується соціальною залежністю й недостатньою економічною самостійністю;
- цій категорії властива висока мобільність зміни соціального статусу;
- більша частина молоді потребує організованих форм соціалізації [6, с. 27].

Сьогодні стало очевидним, що виокремлення української молоді як суспільної групи відбувається за іншими, ніж класоутворюючі, ознаками й критеріями.

Систематизуючи дослідження доцільно визнати, що молодь виконує три основні функції:

– відтворювальну – спадкоємність трудового досвіду й відтворення галузей, професійної й інституціональної структури зайнятості населення;

– інноваційну – відновлення (трансформація) і збагачення накопиченого досвіду, освоєння нових професій, спеціальностей, форм зайнятості;

– трансляційну – наступна передача отриманого досвіду [7, с. 47].

За різними соціально-економічними і політичними причинами останнім часом особливо помітна роль вікового фактору в суспільних процесах. Формування секторів громадського життя, орієнтованих на молодіжну популяцію в складі населення або безпосередньо пов'язаних з нею, актуалізує питання про сутність молоді як соціальної групи, закономірностях і особливостях її взаємин із соціумом.

Отже, молодь – це головний учасник становлення, формування й реалізації молодіжної політики будь-якої держави, який залежно від вікових особливостей і ціннісних орієнтацій є потужним стимулятором суспільно-політичних перетворень і головним рушійним важелем підвищення інтенсифікації й інтеграції процесів соціально-економічного, суспільно-політичного й культурного розвитку регіону й країни в цілому. Крім того, молодь – це головний трудовий ресурс, який за допомогою зайнятості вносить вклад у розвиток економіки регіону та держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Ященко В. Іншокультура у свідомості та поведінці молодих : суть, зміст, наслідки // Освіта і управління. – 2005. – № 1. – С. 36–45.
2. Акулинина А. Молодежь как элемент человеческого капитала и стратегический ресурс развития современного украинского общества : состояние, тенденции, перспективы, ресурсы / А. М. Акулинина // Региональная экономика : теория и практика. – № 31 (88). – 2008. – С. 8–14.
3. Коваль Г. Молоді спеціалісти на ринку праці / Г. В. Коваль // Наукові праці : Науково-методичний журнал. Державне управління. – Миколаїв. – 2012. – Вип. 190. – Т. 202. – С. 121–124.
4. Коваль Г. Молодь як суб'єкт соціального захисту / Г. В. Коваль // Інвестиції : практика та досвід. – 2012. – № 20. – С. 106–109.
5. Головатий М. Державна молодіжна політика як феномен суспільного розвитку і нова парадигма державотворення у країнах перехідного стану / М. Головатий // Український соціум. – 2002. – № 1. – С. 54–62.
6. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» (зі змінами) № 281-ХІV від 1 грудня 1998 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.gov.ua>.
7. Карнаух А. Молодіжна політика: проблеми та перспективи / А. А. Карнаух // Віче. – 2007. – № 18. – С. 47–48.

Палагнюк Ю. В.,
д-р наук з держ. упр., професор,
завідувач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

PUBLIC OPINION OF YOUTH DURING IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY TOWARDS EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

Public opinion during implementation of policy towards European integration is an important factor of its effectiveness. Let us note that the state uses various methods of forming public opinion to mobilize the public on certain issues. As a result, public authorities also legitimize public opinion and public policy in a particular area. Therefore, it is important to study public opinion in Ukraine towards European integration, the process of its formation through state information policy, changes of public opinion on EU membership after the Euromaidan and prospects for the future. In addition, recommendations on how to improve public policy towards European integration in terms of shaping public opinion are needed to be proposed.

State information policy for EU integration is one of the most important and effective instruments in the information and control mechanism of European integration policy.

Comparing results of surveys on Ukraine's European integration of various sociological services over the years of analysis (2006–2013) showed that about half of young people support the membership of Ukraine in the EU. For example, the opinion poll conducted by the Kiev International Institute of Sociology in November 2013, two weeks before the Vilnius Summit of Eastern Partnership, showed that young Ukrainian people (aged 18–29 years – 51% and aged 30–39 years – 41%) were ready to vote for joining the EU on a possible national referendum on the matter [3].

In new democracies of Europe, “the change in the relationship between government and the media, as well as the establishment of media freedom is a long-term process that requires further reformation of this sphere” [2, с. 75]. The state information policy in the field of European integration and in other fields is much more effective if free and independent media operate in the country.

As result, policy recommendations are proposed as regards to Ukraine and other countries dealing with media reform and seeking to reach a higher level of the media freedom. These include “amendments to existing laws (for instance, antimonopoly regulation); passing new media laws (obligation

by the law to promulgate the owner of the media, for example); creating renewed regulatory structure; continuation of further privatization of the media sector in the country in order to eliminate state media ownership etc.” [1, c. 16].

It is important to emphasize, the state information policy in the field of European integration is competent to form a pro-European public opinion. Accordingly, it is necessary to monitor continuously public opinion on European integration and a possible Ukraine’s EU membership in the future as one of the indicators of assessment of public policy towards European integration at the stage of its implementation in order to improve it.

It is suggested increasing the effectiveness of state information policy on European integration of Ukraine by updating tasks of the current Concept of implementing public policy in the field of informing and establishing communication with the public on actual topics of European integration of Ukraine.

This study found overall trends and a small change in public attitudes to the European integration of Ukraine. An important generalization of the analysis of opinions of Ukrainians about Ukraine’s integration into the EU is that there was no positive attitude towards this process of the absolute majority of all citizens of Ukraine regardless of age and regional differences. However, this situation began to change in late 2013 – early 2014 during Euromaidan towards greater support for the European integration of Ukraine. As the results of opinion polls on European integration of Ukraine among young people show, feeling of being Europeans and desire of Ukraine’s accession to the EU correlate with each other. The above leads to the conclusion that exactly high level of material well-being and respect for the fundamental values of democracy, according to the overwhelming majority of citizens of Ukraine, distinguish citizens of the EU member states from Ukrainians. Moreover, lack of these factors prevent citizens of our country feel that they belong to European civilization.

After conducting this analysis, the author proposes to take the following measures to improve public policy of Ukraine towards European integration.

Firstly, it is important to increase Ukrainian citizens’ general knowledge about the EU and relations between Ukraine and the EU at the present stage. As the author’s study of public opinion about European integration has shown, there is a significant number of Ukrainians (about 20%), who do not have knowledge about the European Union, excluding negatively minded and uninformed citizens in this subject. These uninformed people have not yet formed their attitude to the prospects of Ukraine’s membership in the EU. Note that this figure (20%) is almost the same and meets all regions except Western Ukraine.

Accordingly, secondly, citizens of our country of all age groups and in all regions of Ukraine except its western part should become the target group to strengthen state information policy on the EU and the EU – Ukraine relations. Such policy will contribute to the efficiency of public policy in this sphere during the economic crisis by focusing its current objectives and funding not on all regions of Ukraine.

Список використаних джерел

1. Палагнюк Юліана Вікторівна. *Політологічний аналіз медіа реформ у сучасній Україні та Республіці Польща* : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Ю. В. Палагнюк; Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2008, 16 с.
2. Палагнюк Ю. В. Свобода засобів масової інформації в Республіці Польща та Україні у результаті медіареформ. *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. Т. 79. Вип. 66. Політичні науки. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008, С. 73–78.
3. Яким шляхом іти Україні – до якого Союзу приєднуватись? (преференції населення за два тижні до Вільнюського Саміту) (What Way should Ukraine Choose – which Union to Chose? Preferences of Public Two Weeks before the Vilnius Summit), *Київський міжнародний інститут соціології. Прес-релізи та звіти*, 26.11.2013, <http://www.kiis.com.ua>.

УДК 327(477+438):378.091.59

Ярошенко В. М.,

канд. політ. наук, доцент кафедри психології та соціальних наук,
МНУ ім. В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В ДОКНУВ: СУЧАСНИЙ ВИМІР

В сучасній Україні зміст освітнього і виховного процесу підготовки молоді генерации науковців спрямовується на формування готовності майбутньої української наукової еліти до самостійного, компетентного використання світового наукового потенціалу для поглиблення наукового аналізу та створення нових парадигм розвитку суспільства. У політичних науках означена підготовка ґрунтується на принципах фундаментальності, системності і цілісності, діалектичної єдності теоретичних і емпіричних знань про соціальну громадсько-політичну дійсність, науковості, наступності, диференціації та індивідуалізації, поглиблення наукового аналізу самостійного вибору громадянами зразків і моделей реалізації своїх політичних прав, регіоналізації, професійно-контекстної теоретичної і практичної підготовки до громадсько-політичної діяльності, наукового консультування та суспільної підтримки. Реалізація цієї ідеї потребує врахування особливостей ста-

новлення інституту демократичної громадянськості як ціннісно-діяльнісного ядра громадянського суспільства, якому належить провідна роль у відстоюванні проєвропейського вектору політичного розвитку, вирощуванні нової генерації національної еліти, набуття досвіду демократичних практик організації суспільного життя в умовах зовнішньої військової агресії та внутрішніх соціально-економічних протиріч. [1, С.64–71.].

Сучасним виміром успішної практики науково-дослідницької діяльності можна визначити реалізацію проєкту DokHub – проєкту співпраці закладів вищої освіти і науки для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії для інституціоналізації через створення освітніх кластерів наукової освіти в університетських регіональних центрах підготовки докторів філософії (докторських шкіл / ДокХабів), які становлять освітню адміністративну інфраструктуру для якісного викладання, навчання і наукової співпраці в п’яти регіонах України: західний, центральний, східний, південний і південно-східний. Викладання і навчання в кожному ДокХабі провадиться як за окремими галузями, так і для розвитку науково-організаційних і комунікативних навичок і компетенцій (зокрема: наукова комунікація і презентація, проєктний менеджмент, та ін.).

Також учасником проєкту DokHub є Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського. У межах реалізації проєкту стало можливим долучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю 052 Політологія. Формами такого долучення було : сприяння опублікуванню аспірантами наукових праць у зарубіжних періодичних фахових виданнях (попередня апробація рукописів статей на кафедрах, допомога в оформленні статей відповідно до вимог зарубіжних видань, у тому числі в перекладі статей на англійську мову); сприяння участі аспірантів у міжнародних наукових конференціях в Україні. Зокрема, у Міжнародній конференції з проблем вищої освіти і науки «Можливості професійного розвитку аспірантів і дослідників у DocHub» (Центр підготовки аспірантів і дослідників) на базі МНУ імені В. О. Сухомлинського. Були актуалізовані питання реформування освіти в Україні – можливості професійного розвитку аспірантів і дослідників у рамках проєкту Erasmus+ CBHE action «Structuring Cooperation in Doctoral Research, Transferrable Skills Training and Academic Writing instruction in Ukraine’s regions /DocHub/» («Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України»), а також задля визначення переваги міжнародної співпраці в освіті та глобального академічного обміну.

Аналіз проекту терміном з 2016 по 2019 роки та подальше продовження реалізації вказує на головну мету проекту: стимулювати подальше реформування і вдосконалення на національному рівні освітньо-наукових навчальних програм третього циклу освіти у відповідності до Болонських реформ через розробку та впровадження законодавчих змін і нормативних документів Міністерства освіти і науки України і відповідних процедур і регламентів підготовки аспірантів на рівні університетів; формування критичної маси дослідників (інтегруючи потенціал дослідницьких інститутів Академії наук України з активними дослідниками та викладачами в університетах) для забезпечення освіти для здобувачів ступеня доктора філософії. Зокрема, навчальна програма та окремі тренінги у межах проекту викладаються в форматі змішаного навчання, що дозволяє впровадити гнучкі формати навчання, дистанційне навчання, збільшить охоплення кожного з регіональних ДокХабів.

Впровадження відповідних нормативних документів і положень учасниками кластерів, їх погодження в Міністерстві освіти і науки та інших міністерствах, відкриває можливість реальної міжінституційної співпраці: ліцензування та акредитацію спільних освітньо-наукових (PhD) програм, дійсного трансферу кредитів і кредитної мобільності на третьому циклі освіти в Україні, перерахування коштів між закладами вищої освіти і науки.

Напрями діяльності за проектом наступні:

а) формальне створення докторських шкіл у 5 університетах, які мають ставати освітніми кластерами (ДокХабами), що передбачає затвердження Регламенту (Положення), реструктуризацію існуючих відділів аспірантури, які ведуть набір і здійснюють контроль за окремими освітньо-науковими програмами;

б) тренінг для викладачів та ознайомлення з кращими практиками наукової освіти у навчанні загально-наукових компетенцій, академічного письма англійською мовою і фахової підготовки здобувачів ступеня доктора філософії у навчанні загально-наукових компетенцій, академічного письма англійською мовою і фахової підготовки здобувачів ступеня доктора філософії;

в) розробка і публікація навчальних програм з загально-наукових компетенцій, академічного письма англійською мовою і фахової підготовки учасниками проекту;

г) залучення аспірантів різних років у пілотне викладання курсів з загально-наукових компетенцій, академічного письма англійською мовою і фахової підготовки;

д) затвердження урядом України розроблених нормативних документів, які дозволять академічну кредитну мобільність і переведення бюджетних коштів між закладами вищої освіти і науки України;

ф) популяризація і представлення для інших закладів вищої освіти ДокХабів в якості регіональних центрів підготовки докторів філософії з загально-наукових компетенцій, академічного письма англійською мовою і фахової підготовки в 5 регіонах;

г) ліцензування і впровадження 5 міжінституційних освітньо-наукових програм з підготовки докторів філософії (із залученням фахівців з Європейського союзу для співкерівництва аспірантами);

h) спішна і продуктивна робота проектної групи, підготовка проміжних і фінальних звітів, схвалених ЕАСЕА.

Слід окремо визначити очікувані результати:

1) Розробити, погодити і впровадити Регламенти наукової освіти (для навчальних закладів) і загальнонаціональні нормативні документи із залученням Міністерства освіти і науки України, Кабінету міністрів України, Націоанального агентства з якості освіти), які забезпечать функціональну міжінституційну співпрацю для забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії (PhD). Зокрема, нормативні документи, які будуть регулювати обмін коштами між бюджетними інституціями вищої освіти і науки (сплату за курси, співкерівництво аспірантами), визнання кредитів академічної кредитної мобільності (національної та міжнародної); підготувати, погодити і провести ліцензування та акредитацію міжінституційних спільних освітньо-наукових програм (PhD); Розробити, погодити і впровадити Регламенти наукової освіти (для навчальних закладів) і загальнонаціональні нормативні документи із залученням Міністерства освіти і науки України, Кабінету міністрів України, Націоанального агентства з якості освіти), які забезпечать функціональну міжінституційну співпрацю для забезпечення підготовки здобувачів ступеня доктора філософії (PhD). Зокрема, нормативні документи, які будуть регулювати обмін коштами між бюджетними інституціями вищої освіти і науки (сплату за курси, співкерівництво аспірантами), визнання кредитів академічної кредитної мобільності (національної та міжнародної); підготувати, погодити і провести ліцензування та акредитацію міжінституційних спільних освітньо-наукових програм (PhD);

2) Створити 5 регіональних ДокХабів, які будуть виконувати функції національних регіональних центрів підготовки докторів філософії; погодити Регламент їхньої діяльності; забезпечити інфраструктуру для відстежування процедур рахування, контролю успішності аспірантів, процедур якісного наукового керівництва, мобільності, навчальної роботи, дослідницьких результатів і публікацій, запровадити формат змішаного навчання; популяризувати ДокХаби як центрів інтеграції дослідницького середовища зі значною критичною масою дослідників для навчання і дослідницької роботи;

3) Створити 5 міжінституційних дослідницьких тематичних мереж за такими напрямками: політичні науки, освітня політика, фінанси, інформатика, хімія (біохімія), інтегрованих через регулярну співпрацю в семінарах і через спільне наукове керівництво здобувачами ступеня доктора філософії (PhD), із застосуванням засобів дистанційного навчання, відео конференції, тощо. Кожна з дослідницьких мереж має включати наукових керівників і аспірантів з принаймні двох українських університетів, одного дослідницького інституту і дослідників/викладачів з одного європейського партнерського університету;

4) Забезпечити інфраструктуру та систему для викладання академічного письма англійською мовою (з урахуванням галузевої специфіки) у кожному ДокХабі, що передбачає ретельно розроблену і апробовану навчальну програму для змішаного навчання (он-лайн завдання і матеріали, систему управління навчанням, спеціальне устаткування для класів), спеціальну підготовку викладачів і відповідні методики навчання. Ефективність навчальної програми має бути підтверджена зовнішнім тестуванням (Cambridge Advanced English) і пристосована для викладання ширшому колу науковців, зацікавлених підвищити свої навички академічного письма (сприяння міжнародним публікаціям). Курси мають також забезпечувати можливість для аспірантів підвищити свій рівень володіння англійською мовою з рівня B2 до C1, що на сьогодні є відкритою можливістю для мовних шкіл в Україні, і допоможе курсам ДокХабів продовжити свою роботу після завершення проекту;

5) Розробка і пілотне викладання курсів з загальних навичок науковця (науковий менеджмент, наукова презентація, новітні засоби і методи викладання) і спеціальних фахових курсів (три для кожної міжінституційної тематичної мережі) у відповідності до стандартів якості Європейського союзу і «Принципів інноваційної наукової освіти» [2].

Отже, сучасний вимір науково-дослідницької діяльності молодих майбутніх науковців в Україні додає впевненості в сприянні умов успішному вирощуванню нової генерації національної еліти та їх участі у провідній ролі відстоювання проєвропейського вектору політичного розвитку.

Список використаних джерел

1. Громадянськість як персоналізація інституту демократичної громадянськості та умова зміни вектору політичного розвитку./Наукові праці: наук. журн. / Чорном нац. ун-т ім. Петра Могили; ред. кол.: Іванов М.С.(голова) [та ін.] – Миколаїв, 2018.- Т. 314. Вип.302 – 100 с. – (Політологія).).С.64-71.
2. DokHub-MNU ім.В.О.Сухомлинського- http://mdu.edu.ua/?page_id=38254.

Палагнюк О. В.,
менеджер з питань гендеру та інклюзії,
Міжнародна фундація виборчих систем, м. Київ, Україна

МІГРАЦІЯ МОЛОДІ ЯК ВИКЛИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Міграція здійснює величезний вплив на розвиток сучасного суспільства, в основному у соціально-економічному та демографічному аспектах. На значущість міграційної проблематики вказують численні дослідження та студії ООН. Ця статистика підкреслює значення і вплив міграційних потоків на світовий соціально-економічний, соціокультурний і політичний розвиток і наголошує на необхідності подальшого вдосконалення механізмів державного регулювання цієї сфери як з боку країн походження потенційних мігрантів, так і з огляду міграційної політики країн кінцевого призначення їх прямування.

Міграція являє собою складне і комплексне соціальне явище, існування і перебіг якого зумовлений дією цілого комплексу чинників соціально-економічного (що породжує трудову, професійну і так звану «інтелектуальну» різновиди міграцій), демографічного (що спричиняє статево-вікову диференціацію міграційних потоків та істотно впливає на кількість населення як у країні походження та і в країні-реципієнті), політичного (що породжує існування такої специфічної категорії мігрантів як біженці та особи без громадянства), етнокультурного (що слугує причиною геноциду, репатріації) характеру. У зв'язку з наведеними вище фактами можна говорити про те, що міжнародна міграція населення в умовах зростаючої глобалізації та розширення світових економічних відносин посідає значне місце у розвитку сучасного суспільства. Міграція впливає одночасно на різні сторони суспільного життя, такі як демографія, економіка, соціологія, політика й юриспруденція. З іншого боку, аналізування та узагальнення інформації стосовно масштабів і тенденцій міжнародних міграційних потоків значно ускладнюється недосконалістю методів виявлення фактів, фрагментарністю статистичної інформації, відсутністю уніфікованих національних і міжнародних показників та високою латентністю самого явища [4].

У другій половині ХХ століття розпочалося активне дослідження процесу міграції, коли в науковій літературі було сформульовано велику кількість визначень цього терміну та розроблена його класифікація. Саме тоді міграцію вперше почали визнавати як важливе територі-

альне, географічне, просторове та політичне явище розвитку суспільства. В цілому, за винятком невеликих нюансів, усі відомі сучасній науковій думці визначення міграції можна умовно розділити на три основні підходи.

По-перше, міграцію слід тлумачити як просторовий рух осіб, незалежно від його характеру та кінцевих цілей. Це можуть бути як тимчасові та короткотермінові поїздки індивіда в іноземну державу з метою виконання сезонної роботи, здійснення відрядження, проведення відпустки тощо, так і довготривале перебування за кордоном у зв'язку з роботою або навчанням. Окремою категорією є переїзд особи до іншої держави на постійне місце проживання.

По-друге, міграцією є переїзд особи з однієї держави до іншої з метою зміни місця проживання на певний термін або назавжди.

По-третє, міграцією є процес просторового руху особи, який у кінцевому результаті завжди призводить до територіального перерозподілу населення як у країні походження та і у країні-реципієнті [4].

Отож, міжнародна міграція населення в умовах зростаючої глобалізації та розширення світових економічних відносин посідає чільне значне місце в розвитку сучасного суспільства, а відтоді вимагає більш детального вивчення та дослідження з метою найефективнішого врегулювання усіх можливих проблемних питань та колізій у цій сфері.

Зазначимо, що, на думку М. Романюка, трудова міграція являє собою різновид окремого міграційного потоку, що формується під впливом різних соціальних та демографічних факторів, а також менталітету самих трудових мігрантів. Крім того, суть трудової міграції полягає у праві індивідуума на реалізацію його професійної діяльності з метою одержання матеріальної винагороди за свою працю, що прямо відповідає якості виконаної роботи та професійно-кваліфікаційним характеристикам виконавця [4].

Вищезазначене пов'язане з трудовою міграцією молоді, яка є мобільною групою населення та знаходиться у пошуках роботи, яка б давала відповідну матеріальну винагороду. У зв'язку з цим міграція молоді не лише в різні регіони України, але й у країни-члени ЄС значно посилилася після 2014 р.: анексії Автономної Республіки Крим, збройного конфлікту на сході України, економічно-фінансової кризи в нашій державі.

Загалом з самого початку незалежності уряд легалізував право на отримання прибутку поза межами державного сектора, що дозволило розвиватися приватному сектору економіки. [2, с. 56] Щодо прогресу України у здійсненні економічних реформ з моменту підписання Угоди про партнерство і співробітництво з ЄС у 1994 р. та до зазначеної вступу в дію Угоди про партнерство і співробітництво у 1998 р., то

станом на 1998 р., незважаючи на очевидний прогрес економічних реформ в Україні порівняно з 1994 р., все ж таки існуючі на той час економічні умови в Україні та поза нею не дозволили почати переговори щодо створення Зони вільної торгівлі у 1998 р. і не призвели до значного економічного зростання в Україні [1]. Отже, ще з 1990-х років Україна почала процес європейської інтеграції, яка означає «процес об'єднання держав Європи, що заснований перш за все на економічній інтеграції, включає в себе інші види інтеграції і потребує вироблення та реалізації спільної наднаціональної політики у різних сферах суспільного життя» [3]. Однак навіть з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та створенням Зони вільної торгівлі, включно з двостороннім безвізовим режимом між сторонами, соціально-економічне становище українців загалом та молоді зокрема знаходиться на недостатньому рівні. Відповідно, в останні роки міграція молоді закордон збільшується, що становить виклик розвитку сучасного українського суспільства.

Таким чином, міжнародна міграція населення в умовах зростаючої глобалізації та розширення світових економічних відносин посідає чільне значне місце в розвитку сучасного суспільства, а відтоді вимагає більш детального вивчення та дослідження з метою найефективнішого врегулювання усіх можливих проблемних питань та колізій у цій сфері. Сьогодні найголовнішим, на нашу думку, є економічний розвиток і покращення соціальних стандартів у нашій країні, що може призвести у майбутньому до зменшення міграції молоді у країни-члени ЄС у пошуках забезпечення себе і своїх родин гідними умовами життя.

Список використаних джерел

1. Палагнюк Ю. В. Економічні аспекти інтеграції України до ЄС (в рамках дії Угоди про партнерство і співробітництво) // Наукові праці : Науково-методичний журнал. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010, Вип. 135. Т. 147. Державне управління. – С. 22–27.
2. Палагнюк Ю. Економічні реформи в Україні під час президентства Л.М. Кравчука (1991-1994) // Наукові праці : Науково-методичний журнал. Т. 122. Вип. 109. Політичні науки. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. – С. 54–59.
3. Палагнюк Ю. В. Поняття «Європейська інтеграція» в державному управлінні // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки, психології : зб. наук. пр. Херсонського національного технічного університету. Херсон, 2011. Вип. 2 (5). С. 110–115.
4. Романюк М. Міграції населення України за умов перехідної економіки. Методологія і практика регулювання, Львів : Світ, 1999. – 292 с.

Файчук О. Л.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна,
Нечас І. А.,
магістр спеціальності «Клінічна психологія та психотерапія»,
МАУП, м. Київ, Україна

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Труднощі в соціальній, політичній, економічній та інших сферах суспільного життя України обумовлюють актуальність розвитку системи патріотичного виховання молоді, адже лише згуртоване суспільство здатне протистояти та подолати всі ті негаразди, з якими доводиться стикатись.

Основна мета патріотично виховання у вузькому значенні, на нашу думку, це формування особистості патріота – тобто людини, яка має високі моральні, громадянські та родинні цінності, володіє гідним рівнем національної свідомості та стійкою громадською позицією, що проявляється в її активних діях. Патріот виступає носієм національної культури, усіма своїми діями сприяє процвітанню рідної країни, розмовляє рідною мовою, постійно відчуває свою приналежність та відповідальність, має активну громадянську позицію, знає історію своєї країни.

Відповідно до Стратегії національно-патріотичного виховання (2019 р) цей вид виховання є важливим засобом громадянської освіти і передбачає утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед громадян є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання [4]. Також в Стратегії визначено основні складові патріотичного виховання: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання. Розглянемо їх детальніше.

Так, громадсько-патріотичне виховання передбачає формування ціннісного ставлення до держави, національних символів та праці. Ця складова виявляється у стійкому розумінні людиною своїх прав та обов'язків, законів та нормативних вимог, а також ретельному їх дотриманні. Дослідники зазначають, що громадсько-патріотичне виховання орієнтоване на виховання таких соціальних якостей людини, як громадська позиція, соціальна активність та відповідальність [3]. Також слід зазначити, що найбільше соціальна активність молоді проявляється в таких формах:

- участі в різних молодіжних організаціях;
- органах студентського самоврядування (студпарламенти) і координаційних радах – через такий досвід поступово з'являться механізми впливу молоді на державну політику у різних сферах;
- соціальних проєктах молоді на громадських засадах (просвітницькі програми, програми роботи з дітьми, молоддю, людьми із спеціальними потребами, людьми похилого віку, ветеранами);
- волонтерські проєкти (організація різних фестивалів, добродійні вечори, поїздки в дитбудинки, адресна добродійна допомога) [2].

Результативність громадсько-патріотичної складової залежить від того, які форми і методи вихованої діяльності обрані суб'єктами виховного впливу, наскільки вони спрямовані на стимулювання розвитку тих рис особистості, які були описані вище.

Військово-патріотичне виховання – цілеспрямований, організований процес формування готовності юнаків старшого шкільного віку до строкової військової служби в Збройних Силах України [1]. Дана готовність може бути як фізичною (включає заняття з фізичної культури, загартування організму, навчання бойовій майстерності, службу в Збройних силах України тощо), так і психологічною (включає розуміння необхідності захищати незалежність країни, стійкість духу та характеру, емоційну витривалість тощо). Слід зазначити, що основними суб'єктами військово-патріотичного виховання виступають ЗСО, ЗСУ, військові кафедри при ЗВО, ЗМІ, громадські організації. Дана складова патріотичного виховання є особливо актуальною сьогодні – в умовах загрози територіальній цілісності нашої держави.

І, духовно-моральне виховання – виявляється у відповідальності та толерантності, у любові та повазі до своєї Батьківщини, родини, релігії, старших поколінь, формуванні мовної культури та ін. Воно орієнтоване на національні інтереси та передбачає залучення до культурних цінностей та надбань, вихованні національної самобутності. Духовно-моральне виховання включає формування моральних переконань, звичок, почуттів, свідомості та спрямованості. Основними патріотичними цінностями виступають людська гідність, права та свободи інших, обов'язок перед іншими, почуття національної гідності.

Найбільш ефективними методами патріотичного виховання виступають: дискусії, вікторини, тематичні вечори, екскурсії до музеїв чи пам'яток культури, національні свята, ігри, гуртки, творчі завдання, зустрічі з відомими діячами (спортсмени, митці, військові, актори та інші), конкурси, різноманітні благодійні акції, залучення до волонтерства, творчі виставки, інсценізації цікавих історичних подій, відвідування військових частин, організація спортивних змагань чи стрільб, тощо.

Отже, патріотичне виховання є вагомим напрямком виховного процесу особистості в цілому. Його мета та завдання зумовлюються соціально-культурними та політико-економічними процесами в нашій державі та закріплені в Конституції України. Основними складовими патріотичного виховання виступають: громадсько-патріотичне, військово-патріотичне та духовно-моральне виховання.

Список використаних джерел

1. Військово-патріотичне виховання. Методичний поради́ник класному керівникові. – Режим доступу: <https://mmk.edu.vn.ua/uploads/images/articles/vuhovna/poradnik.pdf>.
2. Палагнюк Ю. В., Файчук О. Л., Костєва Т. Б. Особливості соціальної активності молоді України в умовах євроінтеграції // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету / голов. ред. проф. Лопушинський І.П. – 2019. – № 2. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2019_2/20.pdf.
3. Патріотичне виховання молоді як невід’ємна складова системи забезпечення національної безпеки України. – Режим доступу: <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/patriotuzm-d0e63.pdf>.
4. Стратегія національно-патріотичного виховання. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>.

УДК 364-787.26-053.6-056.26:323.21](043.2)

Сай Д. В.,
канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

УМОВИ НАСНАЖЕННЯ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДЛЯ УЧАСТІ У РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Сьогодні українське суспільство знаходиться у стадії трансформації. Змінюються та вдосконалюються підходи до різних аспектів суспільного життя, проте соціальна орієнтованість держави залишається і підтверджується на законодавчому рівні низкою ініціатив та законів. Особливого значення набуло питання включення осіб з інвалідністю до всіх аспектів життєдіяльності українського суспільства. Вдосконалюються, поширюються та впроваджуються ефективні практики взаємодії між людьми, а також між людьми та державою, та її різними інституціями. Захист прав осіб з інвалідністю регламентований національними законами та міжнародними конвенціями. Одним з таких документів є Конвенція про права інвалідів яка була ратифікована Україною у 2010 році. Таким чином, Україна взяла на себе зобов’яз-

зання щодо дотримання положень конвенції щодо захисту прав людей з інвалідністю, а також доступності фізичного, соціального, економічного та культурного оточення, охорони здоров'я та освіти, а також інформації та зв'язку. Конвенція дає змогу особам з інвалідністю повною мірою користуватися всіма правами людини й основоположними свободами.

Проте саме активізація внутрішнього потенціалу людини для подолання труднощів, захисту та реалізації своїх прав є вельми важливим. Адже без внутрішнього усвідомлення, необхідних ресурсів та зовнішніх умов молода людина з інвалідністю не зможе повною мірою реалізувати свої права та брати участь у розвитку громадянського суспільства в Україні. За таких умов важливого значення набуває питання наснаження молодих людей з інвалідністю.

Науковці відзначають, що наснаження найчастіше реалізується завдяки трьом сферам: владі, можливості участі та освіти. Поняття «влада» у цьому контексті розуміється як різні форми впливу та взаємодії людей із державними інституціями, а також можливості прямого та опосередкованого впливу інституцій на осіб і навпаки. Так, Мартінес К., Хіменес-Моралес М., Масо П. та Бернет Х. пропонують узагальнену концепцію взаємозв'язків наснаження з владою, участю та освітою, яка може бути використана в українському контексті [2].

Згідно зазначеної концепції *влада та наснаження* взаємопов'язані завдяки трьом складовим. Дослідники зазначають, що першою складовою є однакові або схожі початкові умови у суспільстві. Вони характеризуються дефіцитом влади та проявляються через різні способи: відсутність особистих та громадських ресурсів; бідність; структурна нерівність та соціальні проблеми тощо. Другою складовою є поступове збільшення рівня доступу до влади різних категорій громадян. У зазначеному контексті наснаження розглядається як поступове збільшення можливостей отримати більш ширші владні повноваження та вищий рівень влади. Третьою умовою є готовність влади наснажувати, тобто у процесі комплексних дій створювати умови для активізації ресурсів людини, а також готовність та здатність осіб до самонаснаження, тобто усвідомлення та реалізації своєї суб'єктності у конкретній діяльності. Проте серед дослідників немає спільної позиції щодо того, чи наснаження повинно бути забезпечене кимось «згори» чи повинно бути самостійно здобуте знизу.

В українському контексті саме елемент самонаснаження (усвідомлення та реалізація своїх прав) є вельми важливим. Сьогодні існує достатня нормативна база для задоволення потреб молоді з інвалідністю, проте деякі важливі положення не реалізуються із-за відсутності достатнього «тиску» на державні інституції зі сторони молоді з інвалі-

дністю та їх близьких. Адже у більшості держав світу наявні обмежені ресурси для вирішення різних соціальних проблем, але навіть такі ресурси без активної участі молоді з інвалідністю у відстоюванні своїх прав не будуть спрямовані на вирішення їх потреб.

Зазначене підводить до другої важливої складової умови, взаємозв'язку *участі та наснаження*. Участь може бути індивідуальна або групова (колективна або на рівні цілої громади). Проте безумовно вона повинна мати суб'єктність, молода особа або група молодих людей повинна мати змогу за потребою впливати та змінювати навколишнє оточення та середовище.

За таких умов участь молоді у процесі прийняття рішень, які матимуть вплив на їх розвиток та життя, повинна відбуватися з якомога раннього віку задля формування навиків та «культури участі». Слід зазначити, що участь не повинна мати формальний або примусовий характер. Зазначені навики повинні починати формувати з дошкільного віку через делегування, планування та виконання різних завдань дітьми з отриманням конкретних видимих результатів. Відповідальність за їх невиконання або виконання повинні також нести діти та молоді люди. У цьому контексті можна взяти до уваги концепцію «Драбину участі», розроблену Роджером Хартом [1].

Третьою сферою виступає взаємозв'язок *освіти та наснаження*. Наснаження у контексті освіти пов'язано із здобуттям знань та вмій; розвитком можливостей; отриманням певних ресурсів; внутрішнім усвідомленням своїх можливостей [2]. Освітні інституції (дошкільні навчальні заклади, заклади середньої та вищої освіти), а також заклади неформальної освіти (молодіжні центри, громадські організації тощо) можуть виступати безпечною платформою для випробовування та запровадження різних підходів до наснаження та залучення молоді з інвалідністю до процесу прийняття рішень. Освітні інституції також можуть забезпечити наступність та системність у передачі знань та досвіду організації процесу наснаження.

Таким чином, процес створення умов для наснаження молоді з інвалідністю має декілька складових, серед яких наявність бажання та здатності влади наснажувати, наявність можливостей для участі молоді у прийнятті рішень, знання та навички у сфері прийняття рішень та усвідомлення своєї суб'єктності. Реалізація на практиці навіть деяких складових сприятиме наснаженню молоді з інвалідністю та допоможе сформувати культура участі молоді у розвитку громадянського суспільства в Україні.

Список використаних джерел

1. Компас. Посібник з освіти в галузі прав людини за участі молоді [Електронний ресурс] // Рада Європи. – Страсбург: 2012. – Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass/on-the-ladder>.
2. Martínez X., Jiménez-Morales M., Masó P. & Bernet J. Exploring the conceptualization and research of empowerment in the field of youth // International Journal of Adolescence and Youth. – 2017. – Vol. 22:4, p. 405-418, DOI: 10.1080/02673843.2016.1209120.

УДК 316.621 (043.2)

Малиновська Н. Л.,

канд. іст. наук,

доцент кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРОМАДЯНСЬКА АКТИВНІСТЬ ЯК СВІДОМИЙ ВИБІР МОЛОДІ

Позитив активності та негатив пасивності можна продемонструвати на різних прикладах. Але є більш складні ситуації, цивілізаційні загрози, які критично залежать від співвідношення позитиву до негативу, активності до пасивності. В умовах соціальних викликів та загроз рахунок йде на кожну людину, тому громадянська позиція кожного громадянина набуває іншої цінності.

Поширеною є думка, що більшість будь-якого суспільства складають люди, які готові співпрацювати в ситуації соціальних дилем, але тоді, коли будуть бачити, що більшість також співпрацює. Люди здатні ефективно розрізняти і вчитися соціальним нормам поведінки. Але, як правило, для того щоб змінити поведінку, не вистачає лише сигналу від інших учасників групи, що якась поведінка є прийнятною, а якась небажаною.

На нашу думку, доцільно спочатку на рівні окремих груп, а потім і на рівні суспільства поширювати норми поведінки, що будуть сприяти успішним колективним діям, і дадуть можливість отримувати оптимальний зиск під час гри в щоденні соціальні дилеми. У нашому варіанті це студентська молодь та її громадянська активність, яка сприятиме прискоренню розвитку громадянського суспільства та стане нормою життя свідомого громадянина.

Приєднуємось до думки Ю. В. Івженко, що «громадянська активність виникає тоді, коли є почуття громадянськості, що у свою чергу, є комплексним особистісним утворенням і об'єднує певні якості: громадянську свідомість, громадянську гідність, почуття громадянського

обов'язку, почуття громадянської відповідальності, громадянську совість, громадянську мужність» [1]. Погоджуємось з науковцем, що «почуття громадянськості української молоді посідає важливе місце у державотворенні і має стратегічний вплив на майбутнє країни».

Громадянська активність молоді сприяє розбудові громадянського суспільства в Україні.

Громадянське суспільство є виразником та захисником інтересів і прагнень різноманітних груп та громадян. Це багатоманіття поглядів та дій не може бути обмежено нічим, крім конституційних прав і свобод інших груп та громадян. Також громадянське суспільство здатне зробити відчутний внесок у соціально-економічний розвиток країни – через соціальне підприємництво, збільшення кількості робочих місць та самозайнятих осіб, покращення бізнес-середовища, надання соціальних послуг, реалізацію інших суспільно корисних проектів [2].

Партнерство між державою та громадянським суспільством є вагомим чинником повноцінної реалізації демократичних цінностей, закріплених у положеннях Конституції України, зокрема щодо свободи та особистої недоторканності громадян, свободи слова й думки, свободи вираження поглядів і переконань, свободи світогляду і віросповідання, свободи об'єднання, участі громадян в управлінні державними справами [2].

Позитивною тенденцією розвитку громадянського суспільства в Україні є поступове зростання кількості його організацій (інститутів), які сьогодні працюють у більшості суспільних сфер: у сфері захисту прав людини та громадянина, представлення інтересів різних груп громадян, надання соціальних послуг, волонтерської діяльності, реалізації освітніх і культурних проектів, благодійництва, експертизи державної політики, моніторингу діяльності органів державної влади.

Як зазначено в «Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2025 роки: проект» «формування та реалізація державної політики у відповідній сфері має здійснюватися за принципом «жодних рішень для громадянського суспільства без громадянського суспільства» і передбачати співпрацю органів державної влади та організацій (інститутів) громадянського суспільства на всіх етапах – формулювання проблем, пошуку варіантів їх вирішення, розроблення проектів рішень, їх імплементації та моніторингу реалізації» [2].

Українське законодавство забезпечує розвиток ініціативи та активності молоді в усіх сферах суспільного життя; розвиток молодіжного самоврядування; право створювати дитячі та молодіжні громадські організації; сприяє участі молоді у формуванні і реалізації державної молодіжної політики; сприяє залученню молоді до участі в роботі кон-

сультативно-дорадчих органів при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування тощо.

Громадянська активність молоді проявляється у молодіжних ініціативах у сфері демократизації та прав людини, у впровадженні соціальних інновацій молоді, залученні молоді до волонтерської діяльності в організаціях громадянського суспільства на місцевому та національному рівнях, у підготовці молодіжних працівників з питань підвищення громадянської активності молоді тощо.

Особиста участь молоді у реалізації соціальних проектів, власний соціальний досвід, навчання у закладах вищої освіти та позанавчальна діяльність є дієвими інструментами у розширенні світогляду, у розвитку критичного мислення та готовності молодих людей до позитивних соціальних змін.

Список використаних джерел

1. Ївженко, Ю. В Теоретичні аспекти формування почуття громадянськості студентської молоді //Соціально-педагогічні засади формування громадянської відповідальності у студентів Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 квітня 2018 року).- Кіровоград, 2018. – С 8-16
2. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2025 роки: проект. – [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://docs.google.com/document/d/1ebwVQFp-SKAIPZZK3S_0ATb_A. – Загол. з екрану.

УДК 352:316.35

Лушагіна Т. В.,

канд. політ. наук, старший викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

МОЛОДІЖНІ ІНІЦІАТИВИ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Реформа децентралізації в Україні направлена на створення спроможних територіальних громад, що мають стати основою громадянського суспільства, і передбачає залучення громади до участі у прийнятті рішень місцевого значення. Основною рушійною силою у розвитку територіальних громад має стати молодь. Адже, саме ця категорія населення є досить мобільною, креативною, здатною шукати інноваційні підходи до вирішення місцевих проблем.

Молодь може виступати як суб'єктом вироблення політики, так і об'єктом. Зокрема, вироблення реальних програм та стратегій молодіжної політики на загальнодержавному та локальному рівні є запору-

кою виховання та формування молодого активного громадянина. Об'єднана територіальна громада, що піклується інтересами молоді, її проблеми, мотивує до створення різного роду активних молодіжних організацій, залучає їх до прийняття рішень місцевого значення – має перспективи в майбутньому отримати надійного партнера в економічному розвитку громади.

В умовах євроінтеграційної політики України важливим є досвід європейських держав щодо залучення молодіжних ініціатив на локальному рівні. Так, Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті зазначає, що «що ефективна участь молоді має важливе значення для здорового, демократичного суспільства» [2]. В той же час в документі наголошується, що «економічні та соціальні умови, з якими стикаються молоді люди, впливають на їх готовність і здатність брати участь у житті своєї громади. Коли молоді люди не мають роботи або живуть у злиднях, у них навряд чи будуть бажання, ресурси і соціальна підтримка, щоб бути активними громадянами у місцевому та регіональному житті»[2].

Тому саме нормативно-правове закріплення молодіжних ініціатив в процесі вироблення молодіжної політики є важливим стратегічним завданням як на загальнодержавному рівні, так і на регіональному. Формування активної молоді громади процес довготривалий, що має враховувати декілька факторів: бажання органів місцевої влади реально залучати молодь до прийняття локальних рішень; не тільки слухати молодь, але й чути; бажання молоді долучатися до місцевої політики; виховувати в собі локальну ідентичність та прагнення до розвитку регіону.

Європейський досвід співпраці органів публічної влади із молодіжними активістами має декілька варіантів моделей:

– *дорадча модель* – один із механізмів, що ефективно застосовується для залучення молоді до процесів прийняття рішень. Зокрема, таким механізмом може стати проведення спільних з молоддю нарад – збирання думок, поглядів молоді чи налагодження зворотного зв'язку щодо дій і рішень, які впливають на життя молодих людей;

– *колегіальна модель* – передбачає залучення молоді до локального управління на основі розуміння молодими людьми соціально-культурних змін, що відбуваються навколо; інституційного закріплення молодіжних організацій у вигляді молодіжних рад, молодіжних парламентів, молодіжних форумів, що потребує створення відповідного простору для партнерських відносин між органами місцевої влади та молоддю;

– *метод спілкування (або ко-менеджменту) Ради Європи* – передбачає співуправління, коли молодь має можливість брати активну участь у виробленні та реалізації молодіжної політики в регіоні;

– *відкритий метод координації* – застосовується в певних сферах державного управління в країнах-членах Європейського Союзу. Країни, що керуються цим методом розробляють та реалізують додатково власні національні політики. Так, молодіжні ініціативи виносяться урядом на обговорення з молоддю та проводяться у форматі діалогу. Уряд та молодь (через власні структури) звітують громадськості про стан спільно напрацьованих завдань [3].

Спільною рисою зазначених моделей є партнерські відносини між владою та молоддю. Але, для українських реалій важко застосувати зазначені моделі, оскільки молодь майже не довіряє владі і намагається жити поза політикою. А влада, в свою чергу, не зацікавлена в реальній залученості молоді до прийняття рішень, що буде мати деструктивні наслідки для будь-якої громади в майбутньому.

Для вирішення зазначеної проблеми необхідно розширювати механізми та інструменти реалізації молодіжної політики – переходити від декларативної форми до реально діючої. Реальна постійна робота з молоддю надасть можливість кожній громаді знайти саме ті інструменти співпраці, які зможуть дозволити сформувати партнерські відносини між молоддю та владою. Якісна молодіжна політика має такі основні складові: фінансове забезпечення та забезпечення якісними кадрами, розвиток відповідної інфраструктури для молоді та механізми залучення молоді до процесу ухвалення рішень [4].

Необхідними кроками у формуванні молодіжної ініціативи на локальному рівні є:

- інституціоналізація – створення молодіжних організацій, створення різного роду, молодіжних парламентів, рад, форумів;
- мотивація –бюджет участі, розвиток інфраструктури (спорт, молодіжні простори), ресурси для молоді;
- підтримка – молодіжні кредити, молодіжне підприємництво, працевлаштування молоді;
- залучення – включення молоді до робочих груп, комітетів місцевих рад, моніторинг основних молодіжних проблем, обговорення та спільне вироблення стратегії розвитку молодіжної політики громади.

Отже, основою економічного, соціального, культурного розвитку громад є довгострокова реальна молодіжна політика, яка формуватиме інструменти залучення молодіжних ініціатив на локальному рівні. Майже всі європейські моделі залучення молоді до локальної політики ґрунтуються на партнерських відносинах між владою та молоддю. В українському ж суспільстві існує низка проблем в сфері молодіжних ініціатив. Першими кроками мають стати інституціоналізація молодіжних утворень, мотивація та підтримка молоді, а також зацікавленість самої влади щодо включеності молоді до політичних процесів.

Список використаних джерел

1. Активізація молоді та залучення до діяльності з розвитку громад: практичний посібник для місцевої влади. – URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/405/Youth_Engagement_Practices.pdf
2. Переглянута Європейська хартія про участь молоді в місцевому та регіональному житті // Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. – URL: <https://rm.coe.int/168071b58f>
3. Хохич І. Активізація співпраці молоді з органами влади: державно-управлінський аспект / І. Хохич // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 4. – С. 168–176. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2013_4_21.

УДК 323.21-053.6

Соловйова А. С.,

канд. політ. наук, доцент б.в.з. кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МОЛОДІ ЯК АКТИВНОЇ ЧАСТИНИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Кожна сучасна демократична держава зацікавлена у напрацюванні ефективних шляхів та механізмів залучення своїх громадян до прийняття рішень та участі у процесах державотворення. Виняткове значення це має для молоді української держави.

Неодмінною умовою для формування демократичного суспільства та остаточного становлення інститутів громадянського суспільства є формування у політичній свідомості молоді демократичних цінностей, переконань щодо необхідності існування потужного громадянського суспільства, виховання політичної активності й ініціативності у системі державного суспільних відносин.

Традиційно для української молоді вважаються характерними загальна аполітичність, пасивність у політичній діяльності, недостатній рівень ініціативності та громадянської освіти, низька поінформованість щодо способів взаємодії із органами влади. З огляду на це особливої актуальності набуває вироблення та удосконалення ефективних механізмів, які уможливають участь молоді у процесі прийняття управлінських рішень.

Молоде покоління має величезні перспективи та потенціал у соціальному та професійному сенсах, через що саме молодь швидше за інших представників суспільства здатна оволодіти новими знаннями та

компетенціями. Тому врахування інтересів молоді є надзвичайно важливим при визначенні загальнонаціональних пріоритетів розвитку.

У Національній молодіжній стратегії до 2030 року [2] також окремо наголошується на необхідності зробити середовище існування молоді більш безпечним та передбачуваним, адже це, безперечно, впливатиме на підвищення рівня задоволеності своїм життям та надасть додаткові можливості для професійної самореалізації.

Важливою умовою інтегрованості молоді у суспільне життя України є підвищення її обізнаності про різні варіанти соціальної культурної й інтеграції, боротьба із бар'єрами, які стоять на заваді включенню молоді в соціальне, громадське та економічне життя.

Результатом цілеспрямованих заходів у цьому напрямку стане активне включення різних груп молодих людей до громадського і суспільного життя, підвищення їхньої мобільності, а також посилення толерантності й солідарності молодих громадян.

Зокрема, експертка Міністерства юстиції О. Семьоркіна виділяє наступні правові форми взаємодії молоді з органами державної влади [1]: участь у нормотворчій діяльності, яка може бути втілена через участь молоді в діяльності інститутів громадянського суспільства з метою розробки й обговорення проектів нормативних актів; участь молоді через інституції громадянського суспільства у правозастозовчій діяльності держави через повну або часткову передачу повноважень органів державної влади громадським організаціям або іншим інституціям громадянського суспільства та завдяки функції громадського контролю; участь молоді через інституції громадянського суспільства у правоохоронній діяльності держави.

Ведучи мову безпосередньо про особливості взаємодії молоді з інститутами громадянського суспільства, а також органами державної влади та місцевого самоврядування, варто дати коротку характеристику проблематичним аспектам та ризикам, які існують на сьогодні в даній сфері:

- незначний ступінь впливовості громадських інституцій на процедуру підготовки та прийняття конкретних рішень. Це пов'язано з відсутністю прозорих механізмів регулювання цього процесу;

- переважна пасивність та аполітичність молодого покоління. Частіше низька ініціативність та т. зв. «вивчена безпорадність» прищеплюється молоді у процесі виховання старшим поколінням, у яких у свою чергу сформувалися подібні стратегії поведінки в межах радянського типу політичної культури;

- недостатня інформованість молоді про різні можливості та механізми участі у політичному житті, використання засобів громадського контролю та взаємодії з органами влади;

– освітня та трудова міграція, яка істотно впливає на економічні процеси та ситуацію на ринку праці [3, с. 48]. За даними експертного опитування, проведеного серед фахівців, що займаються молодіжною, міграційною та соціальною політикою в Україні, свідчать, що тенденція до зовнішньої та внутрішньої міграції молоді в найближчі роки тільки поширюватиметься. Причому освітня міграція може переходити у трудову, а в подальшому переростати в отримання громадянства країни проживання. Ця особливість потребує комплексних заходів з боку уряду та держави щодо регулювання цього процесу, які дозволили б створити оптимальні умови для самореалізації та розвитку молоді України в межах власної держави.

Для того, щоб розв'язати ці проблеми необхідно проводити комплексну роз'яснювальну роботу, в ході якої треба продемонструвати, що активізація участі у громадському житті та державному управлінні відкриває нові можливості для підвищення якості власного життя, покращення рівня добробуту і є, таким чином, взаємовигідним варіантом для співіснування молодих громадян та органів влади. Очевидно, що молодь зможе найбільш повно реалізувати свої інтереси та задовольняти потреби завдяки активізації власної участі у політичних та державних процесах, а через інтенсифікацію взаємодії з молодими представниками громадянського суспільства органи влади зможуть застосувати новаторські підходи та підвищити власну легітимність.

Відтак, для того, щоб досягти мети і зробити молодь активною й ініціативною частиною українського суспільства, варто враховувати особливості молодого покоління та суспільно політичного контексту, в якому воно формується:

– високий рівень комунікаційної спроможності та схильність до інновацій молоді на фоні низького рівня довіри до органів влади;

– високий ступінь впливу глобалізаційних процесів та підвищення різних видів мобільності, в тому числі освітньої;

– велике значення першочергового розв'язання проблем соціально-економічної адаптованості, матеріального добробуту й забезпеченості ресурсами.

– Враховуючи особливості молоді як соціально-демографічної групи варто пам'ятати, що одними з найбільш важливих завдань в системній роботі з молодими людьми є наступні:

– забезпечення повноцінного та своєчасного інформування молоді про різні можливості співпраці та взаємодії;

– сприяння створенню умов для залучення молодих людей до активної участі в житті села, міста, громади або країни в цілому;

– стимулювання і заохочення молоді до участі в процесі розробки та ухвалення рішень завдяки всебічній підтримці молодіжних ініціа-

тив, створенню громадських організацій молоді, розвитку молодіжної інфраструктури та отриманню молодими людьми необхідних компетентностей у системах формальної та неформальної освіти; моральне та матеріальне стимулювання інновацій та громадської активності молодого покоління.

Резюмуючи, можна сказати, що одним з найважливіших інструментів стимулювання та активізації участі молоді у державотворчих процесах та діяльності інститутів громадянського суспільства є державна молодіжна політика, в межах якої можуть діяти державні, регіональні та місцеві програми молодіжного спрямування та реалізовуватися заходи, які залучатимуть молодь до прийняття управлінських рішень в різних галузях.

Список використаних джерел

1. Семьоркіна О. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства // Міністерство юстиції. Режим доступу до ресурсу: https://minjust.gov.ua/m/str_33679 (Дата звернення 19.04.2021)
2. Указ № 94/2021 «Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року» від 12.03.2021 року. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13> (Дата звернення 19.04.2021)
3. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол.: Жданов І. О., гол. ред. колег., Ярема О. Й. та ін.]. – Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. – 100 с.

УДК 37.06

Костєва Т. Б.,
канд. пед. наук,
викладач кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

АНАЛІЗ ДОСВІДУ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ ТА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ШЛЯХОМ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ

Розглядаючи зарубіжний досвід реалізації громадського контролю, варто відзначити, що своє право контролю над державними інституціями та місцевим самоврядуванням у демократичних країнах громадяни реалізують, передусім, через різноманітні громадські об'єднання – добровільні громадські формування, створені на основі єдності інтересів для спільної реалізації громадянами своїх прав і свобод.

У багатьох країнах громадськість бере активну участь в управлінні державними справами через громадські консультативно-дорадчі структури при органах державної влади, проте в кожній з цих країн робота консультативно-дорадчих органів має свою специфіку. Одним із дієвих механізмів громадського контролю в європейській спільноті є інститут місцевих уповноважених з прав людини. У Великобританії дуже впливовим суб'єктом контролю вважаються омбудсмени – спеціально уповноважені відносно незалежні контролери [3].

Достатньо важливим є і омбудсмен в Ісландії, який у кожній справі, де, на його думку, допущено порушення прав і свобод людини, рішеннями, діями чи бездіяльністю органів місцевого самоврядування, надає поради і рекомендації вищезазначеним органам щодо виправлення чи удосконалення ними своїх рішень. Подібні функції здійснюють омбудсмени Норвегії, Румунії, Словенії, а також Provedor de Justia Португалії, Республіки Молдова. Регіональні, загальнодержавні, місцеві – такі назви дуже часто зустрічаються в законодавстві зарубіжних держав, яке визначає засади існування цього інституту.

Серед інших видів організації громадського контролю поширеними є:

- громадський моніторинг з боку громадських організацій (досвід Швеції);
- відеоспостереження контактів (досвід Республіки Польща);
- висвітлення результатів діяльності у ЗМІ (досвід Угорської Республіки);
- реєстрація помилок та порушень службових осіб зазначених органів, заохочування позитивних дій та звітності (досвід Нідерландів);
- онлайн-система контролю за рухом справ, за розглядом звернень осіб (наприклад досвід впровадження програми «OPEN» у Північній Кореї);
- адміністративне оскарження дій та актів органів місцевого самоврядування (Нідерланди, Республіка Польща) [1; 2].

Враховуючи новітні демократичні тенденції управління на місцях і Україні, величезну роль у вирішенні проблем місцевого значення та визначенні векторів місцевого розвитку мають відігравати організації громадянського суспільства, які покликані ефективно представляти та захищати інтереси членів територіальних громад, зокрема – у відносинах з органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

Громадські організації мають створюватися задля задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів; громадські організації можуть мати всеукраїнський, місцевий або міжнародний статус. Тому в контексті ефективного залучення громадян у процес

вироблення політики саме діяльність громадських організацій має ключове значення [4].

Для більш ефективного залучення молоді до громадських організацій та контролю органів влади треба створювати ініціативні групи, які будуть включати від депутатів місцевих рад до засобів масової інформації та громадськості; проведення конференцій з даної тематики, яка показує серйозну зацікавленість жителів міста у вирішенні даної проблеми; активізувати ЗМІ міста, регіону; здійснити перші спільні дії громадськості та міських органів влади у питанні вирішення будь яких екологічних проблем регіону; розпочати роботу з моніторингу процесів державної, місцевої діяльності.

Практичними кроками, спрямованими на підвищення ролі молоді та інститутів громадянського суспільства у вирішенні суспільно значущих проблем можуть бути [5]:

1. Залучення громадських організацій (на конкурсній основі, в якості реалізаторів спецпроектів) та представників підприємницького середовища до діяльності з питань соціального захисту та надання соціальних послуг населенню.

2. Оголошення конкурсів серед територіальних громад на розробку спеціальних соціальних проектів, результати реалізації яких мають високе практичне значення, що може бути оцінене за допомогою конкретних кількісних та якісних критеріїв.

3. Розробка механізмів впливу громадян, громадських інститутів та зацікавлених соціальних груп, що вже функціонують – батьківських комітетів. Реалізація недорогих ефективних механізмів розвитку у цих сферах: формування запитів територіальних громад на надання дистанційних освітніх послуг, реалізація заходів з профілактики захворювань та популяризації здорового способу життя – на підприємствах та в учбових закладах (проведення місячників профілактики захворювань, організація спортивних змагань, облаштування спеціалізованих зон для занять спортом і рухливих ігор в обідню перерву).

4. Створення умов для реалізації громадського потенціалу молоді та контроль за діяльністю місцевих підприємств: розвиток самоуправління в учбових закладах, підтримка органів учнівського та студентського самоврядування, сприяння набуттю молодими людьми знань щодо громадської активності, розвиток їхніх навичок і компетентностей з питань участі у суспільному житті.

Популяризація в молодіжних колах думки про те, що участь у прийнятті рішень та розподілі ресурсів, відведених на їх реалізацію, має наслідком підвищення особистої відповідальності. Залучення молоді старшого віку до роботи в експертних групах, громадських радах, дорадчих, консультативних органах виконавчої влади та органів міс-

цевого самоврядування з питань реалізації заходів державної молодіжної політики.

Таким чином, сучасні тенденції залучення молоді до контролю органів влади не визначається високим рівнем в Україні і потребує серйозних та поетапних активних кроків. Адже громадянське суспільство не зможе сформуватися без молоді та їх залучення в активний процес прийняття участі в суспільно-політичному житті країни. Досвід інших країн вказує на різноманітні та не односторонні напрями заохочення впливу молоді й інших категорій суспільства на розвиток країн, контролю за діяльністю органів влади, в тому числі органів місцевого самоврядування. Це глобальний процес, який вимагає часу та зусиль, але в то же час є реальним та дієвим роком до розвитку громадянського суспільства через формування й розвиток громадянськості у молоді. Починаючи перші кроки вже сьогодні, ми зможемо досягти високих показників в найближчі роки.

Список використаних джерел

1. Organic Law of Georgia local self-government code/ – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://matsne.gov.ge/en/document/download/2244429/15/en/pdf>.
2. Грузія на шляху розвитку місцевої демократії [Електронний ресурс] – 2015. – Режим доступу до ресурсу : <http://decentralization.gov.ua/reform/item/id/104>.
3. Контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування (іноземний досвід) / Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит Комітету Верховної Ради України . – Режим доступу: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29223.pdf>.
4. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст] : посіб. – К. : Ленвіт, 2012 . – 64 с. – Режим доступу: <https://parlament.org.ua/upload/docs/GUIDE%20final%20version%20UKRAINIAN.pdf>.
5. Яценко Л.Д., Коломієць О.О. «Подолання соціальної напруженості шляхом консолідації суспільства: завдання та механізми». Аналітична записка. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/podolannya-socialnoi-napruzhenosti-shlyakhom-konsolidacii>.

УДК 323.21-053.6

Клименко Д. О.,

заступник голови ГО «АПП «Ольвія»», м. Миколаїв, Україна

ДЕАКТУАЛІЗОВАНІСТЬ ІДЕЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ У МОЛОДІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ. ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМИ

Молодь – головне джерело розвитку та змін у суспільстві. На основі вподобань та цінностей, засвоєних у дитинстві, вона формує влас-

ний світогляд, який, в свою чергу, впливає на загальний соцікультурний фон будь-якої країни. Водночас, варто зауважити, що на сьогоднішній день не спостерігається активна участь молоді у публічному соціальному житті, як і в Україні, так і в європейських країнах. Така участь молоді повинна давати ефект «доповнення» нових ідей до вже існуючих затверджених практик реалізації публічної влади та контролю державних органів та органів місцевого самоврядування з боку громадянського суспільства.

Одним з головних показників участі молоді в публічному житті країни – це явка на різні види виборів. Фактично, вона дозволяє говорити яка частка молоді, по-перше, цікавиться політичними реаліями та проблемами у країні, у своєму регіоні та в своїй громаді, а по-друге, дає можливість точно говорити, яка частина молоді готова втілювати свою зацікавленість у реальні дії, певну політичну активність (у даному випадку – прийти на дільниці та проголосувати). Після закінчення Революції Гідності у 2014 році політична активність молоді дещо зростає, порівнюючи з попередніми роками, однак найбільшого піку вона досягла під час виборів Президента у 2019 році [2]. Водночас, вже на виборах місцевого самоврядування у 2020 році явка молоді на виборчі дільниці значно впала – до одних з найнижчих показників явки в історії українських виборів [3] (в середньому по країні на вибори прийшло 11% молоді).

Звертаючись до досвіду українських виборів, можна окреслити низку факторів, які в тій чи іншій мірі впливають на мотивацію молоді долучатися до різнманітних дій громадянського суспільства та сфери політики вцілому:

1) історичний контекст – чим більше події, які відбуваються у країні, резонують із цінностями та ідеями, які сповідує молоді, тим більша її участь у публічній сфері;

2) наявність лідера, політичної сили або громадської організації, яка б відповідала запиту молоді – найкраще реалізацію такого фактору показали вибори Президента України у 2019 році, коли наявність «молодіжного» кандидата В. Зеленського у перегонах різко підвищити увагу та активність молоді, крім того, забезпечило цьому кандидату перемогу;

3) вид громадської чи політичної активності – теж значущий фактор, який включає вилку варіацію різнманітних дій та форм участі. Так, дуже сильно відрізняється увага до виборів різних рівнів влади, різних форма участі (безпосередньої чи опосередкованої) а також форм (участь у організаціях, рухах, публічних акціях та інших видів громадської активності).

Основною ж особливістю проблематики розвитку молодіжної громадянської активності є ситуативність зазначених вище факторів. Тобто, вплинути на них наукова спільнота та державні інститути можуть або слабо та опосередковано, або взагалі ніяк (звичайно, при умові функціонування саме демократичної системи в країні). Річ у тому, що ці фактори змінюються разом із зміною поведінки значної кількості акторів публічної та непублічної сфер. Так, наприклад, політична наука може говорити про відсутність репрезентації «молодіжної» електоральної ніші та адресувати ці меседжі до акторів політичної сцени, однак, як свідчить практика, партії та лідери зазвичай обирають «перевірені» консервативні стратегії опори на виборців, що стабільно приймають участь у голосуваннях. В свою чергу, державні інститути, реалізуючи власну політику, впливають на політико-історичний контекст, водночас, не маючи змоги повністю його контролювати.

Головною ж проблемою розвитку громадянського суспільства молодіжного спектру полягає у тому, що ідея залучення до публічного життя громади та країни не є повністю актуалізованою у свідомості сучасних молодих українців. При цьому, в противагу варто зазначити, що якраз такі найактивніші частину громадянського суспільства в Україні завжди представляла молодь [1]. Цей феномен можна пояснити тим, що світогляд молодої людини формується із різних джерел – на нього впливає сім'я, близькі, однолітки та друзі, і, безумовно, держава у вигляді культурно-інформаційного та освітнього навколишнього фону. Питання наслідуваності поглядів батьків дітьми у нашій країні ще вимагає свого детального вивчення, водночас можна з великою вірогідністю припустити, що молодь, що походить із сімей з проактивними політичними поглядами теж буде мати схожий характер.

Також потрібно зазначити, що держава Україна, обравши демократичний шлях розвитку, зацікавлена у розвитку молоді у контексті підвищення політичної зацікавленості та грамотності. В першу чергу, через відсутність на сьогоднішній день значного кадрового молодого резерву, як запоруки стабільного розвитку державних інституцій. Також, враховуючи цей фактор стабільного розвитку, наявність здорового громадянського суспільства, яке розуміє цілі цього розвитку, також забезпечують його неперервність. Саме тому українській державі необхідні зміни у сферах освіти, культури, двосторонньої комунікації та практики громадянського контролю. Серед первинних практичних рішень є введення базової політичної освіти, дебюрократизація процесів навколо створення молодіжних громадських організацій, залучення молоді до процесів публічного управління, створення майданчиків постійної комунікації органів влади різного рівня із представниками молодіжного сектору громадянського суспільства.

Отже, проблематика деактуалізованості ідеї громадянської активності у молоді сучасної України безпосередньо пов'язана із відсутності належної уваги державних інституцій до цієї проблеми, відсутністю повноцінного розуміння у молоді сенсу у постійній зацікавленості політичною сферою країни, консервативністю політичних акторів у виборі електоральних стратегій. Уя проблема потребує вирішення, так її наслідки становлять екзистенційну загрозу для існування української державності як такої.

Список використаних джерел

1. Молодь в Україні: чи маємо можливості бути громадсько та політично активними? [Електронний ресурс] // Громалський простір. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.prostir.ua/?focus=molod-v-ukrajini-chy-majemo-mozhlyvosti-buty-hromadsko-ta-politychno-aktyvnymu>.
2. На виборах Президента – 2019 явка молоді була вдвічі вищою за 2014 рік (відео) [Електронний ресурс] // Нова Доба. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://novadoba.kiev.ua/2019/04/05/2896>.
3. На місцевих виборах проголосувало лише 11% молоді,- дослідження [Електронний ресурс] // Вжжа. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://vezha.ua/na-mistsevyyh-vyborah-progolosuvalo-lyshe-11-molodi-doslidzhennya/>.

УДК 323.22/.28

Шкірчак С. І.,

старший викладач кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ДО ПИТАННЯ ДЕСТРУКТИВНОГО ВПЛИВУ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ДЕРЖАВІ

Будь-який соціальний феномен не може нести у собі виключно позитивні риси. Так і громадянське суспільство у залежності від соціально-історичних обставин, у яких воно функціонує, може проявляти як позитивні так і негативні аспекти своєї діяльності. Розуміння природи, причин та наслідків подібних деструктивних впливів інститутів громадянського суспільства є особливо важливим у контексті того, що у вітчизняному науковому дискурсі превалюють ідеї про виключно позитивну роль громадянського суспільства у поступі української держави.

Певним чином хрестоматійно висвітлив недоліки громадянського суспільства Т. Каротерс (Th. Carothers) у своїй статті «Подумайте ще раз: Громадянське суспільство» [7]. Він розглянув поширені міфи щодо феномену громадянського суспільства. Один з яких він назвав як

«Громадянське суспільство – тепле і пухнасте» (Civil Society Is Warm and Fuzzy), пояснюючи його тим, що об'єднання громадян можуть переслідувати не лише благородні цілі, а інтереси деяких громадських об'єднань можуть бути прямо протилежними. Тут варто відмітити, що питання чи зараховувати, наприклад, наркокортели до інститутів громадянського суспільства дискусійне, а от зіткнення протилежних інтересів дійсно може стати приводом до деструктивного конфлікту у суспільстві (згадаймо хоча б приклад діяльності організації Ку-Клукс-Клан в США).

Інший міф, на який звертає увагу Т. Каротерс, – це «Сильне громадянське суспільство – запорука демократії», де зазначає з посиланням на статтю Ш. Бермана (Sh. Berman) «Громадянське суспільство і колапс Веймарської республіки» [6], що наявність у державі розгалуженої системи громадських об'єднань не обов'язково призводить до посилення демократичних цінностей та інституцій у державі (особливо у період політичних трансформацій та криз) [7, с. 21, 23].

Детальніше про те як із розквітом громадянського суспільства в кінці XIX – на початку XX століть у Європі підносилися фашистські організації і як це вплинуло на демократичні трансформації можна поглянути у роботі Д. Райлі (D. Riley) «Громадянська основа фашизму в Європі: Італія, Іспанія та Румунія в 1870–1945 роках» [8].

Поруч з вищенаведеним слід відмітити ще два моменти: 1) не завжди розквіт громадянського суспільства прямо співвідноситься з розквітом політичних організацій на зразок того, що ми бачили у Веймарській Німеччині (А. Догерті у своїй статті «Демократія поза балансом. Громадянське суспільство не може замінити політичні партії» наводить приклади щодо цього [2]); 2) на теренах України також можемо спостерігати приклади використання розгалуженої мережі громадських організацій у процесі формування тоталітарних систем (наприклад, використання задля цього більшовицькою владою мережі кооперативів проілюстровано у роботах І. Витановича [1] і В. Марочко [4]).

Розмірковуючи про можливі шляхи зменшення деструктивного впливу інститутів громадянського суспільства на трансформаційні процеси в державі варто відмітити вагому роль громадянської та політичної просвіти. Особливо це важливо в контексті того, що у переломні для суспільства моменти до громадської діяльності активно долучається молодь – як та частина суспільства, яка прагне якнайшвидших позитивних змін. У цьому контексті відзначимо, що у 50-х роках XX століття як ніхто розуміючи важливість патріотично налаштованої молоді як конструктивної сили громадянського суспільства за умов кризових ситуацій Д. Донцов напише дві статті «Хаос сучасності і

молодь» та «Молодь і політика», в яких з позиції досвіду своєї суспільно-політичної діяльності, розмірковує про вимоги до політичної соціалізації молоді. Також розмірковуючи над питанням, яка роль молоді в революційно-визвольних рухах, приходиться до висновку, що «важливішим є друге питання: не яку роль в тих рухах має відіграти молодь, а якою повинна бути сама молодь, яка хоче відіграти ту роль? Яким духом надхнута?» [3, с. 19].

Прискіплива увага до політичної та громадянської освіти молоді у зазначеному аспекті особливо важлива у контексті політизації інститутів громадянського суспільства. Наведений вище історичний досвід яскраво демонструє, що часом громадські об'єднання у кризові для держави часи подекуди широко прагнуть докласти якнайбільше власних зусиль до покращення ситуації. У результаті інститути громадянського суспільства активно починаючи брати участь у владних взаємовідносинах у суспільстві, у політичній боротьбі, таким чином втрачаючи свою первинну сутність. Влучно у цьому контексті висловився представник українського консерватизму С. Томашівський, який певним чином засуджував подібну «політизацію» суспільства представниками інтелігенції зазначаючи, що «одним із жерел сучасного нещастя вважаємо політичну гіпертрофію народів, чи сказати просто розполітикування мас, хворобливе політиканство, яке прибило або й убило всі інші прориви, кращі і благородніші... Менше політики, більше культурних інтересів!» [5, с. 74–75].

Таким чином, історичний досвід свідчить, що деструктивна діяльність інститутів громадянського суспільства часто пов'язана з двома аспектами – політизація громадянського суспільства та низький рівень громадянської та політичної освіти у населення. Тому в контексті нинішніх трансформаційних процесів в Україні варто велику увагу приділяти залученню молоді до розвитку громадянського суспільства через систему заходів направлених на підняття рівня громадянської та політичної освіченості.

Список використаних джерел

1. Витанович І. Історія українського кооперативного руху : Із праць історично-філософської секції НТШ / І. Витанович. – Нью-Йорк : Товариство української кооперації, 1964. – 624 с.
2. Догерті А. Демократія поза балансом. Громадянське суспільство не може змінити політичні партії [Електронний ресурс] / Айвен Догерті // Часопис Парламент. – 2001 – № 5. – Режим доступу: <https://parlament.org.ua/2015/08/15/chasopis-parlament-52001/>
3. Донцов Д. Московська отрута / Д. Донцов. – Торонто-Монтреаль : Спілка визволення України. – Торонто, 1955. – 296 с.

4. Марочко В. Українська селянська кооперація. Історико-теоретичний аспект (1861–1929 pp.) / В. І. Марочко ; НАН України, Інститут історії України. – К. : М. Р. Kots Publishing, 1995. – 217 с.
5. Томашівський С. Під колесами історії. Нариси і статті / С. Томашівський. – Берлін : Видавництво «Українське слово», 1922. – 103 с.
6. Berman Sh. Civil Society and the Collapse of the Weimar Republic / Sheri Berman // World Politics. – 1997. – # 49:3. – P. 401–429.
7. Carothers T. Think again: civil society / T. Carothers // Foreign Policy. – Winter 1999–2000. – P. 18–29.
8. Riley D. The Civic Foundations of Fascism in Europe: Italy, Spain, and Romania, 1870–1945 / Dylan J. Riley. – Johns Hopkins University Press, 2010. – 280 p.

УДК 324:316.35

Тисячний В. А.,

магістр політології, аспірант кафедри політичних наук,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ВПЛИВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА РЕЗУЛЬТАТИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ 2019 РОКУ В РОЗРІЗІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВПОДОБАНЬ

У політичній науці доволі неоднозначно ставляться до ролі молоді в політичному житті тієї чи іншої країни. З однієї сторони молодь бере активну участь у значних політичних трансформаціях, зокрема, у революціях. Прикладів у цьому контексті є достатньо. Варто лише згадати початок Революції Гідності в Україні у 2013 році, яка формально розпочалася після побиття студентів на Майдані у кінці листопада, а згодом переросла в гібридну війну з Росією. Аналогічним рушієм трансформацій у Вірменії під час протестів 2018 року стали молоді люди, які прагнули закінчити правління президента Сержа Саркисяна.

Подібних прикладів у світовій історії достатньо. Вважаємо, що така активність молоді зумовлена кількома основними причинами:

- розквіт сил, мобільність та життєва активність – молодим людям легше як ментально, так і фізично брати участь у мітингах, акціях протесту, флешмобах та інших політичних заходах;

- відсутність значних сімейних зобов'язань – зазвичай у цьому віці люди або не мають сімей, або тільки створили сім'ю і не мають значних укорінених зобов'язань, як, наприклад, вікова категорія 35+;

- зміна поколінь та прагнення до перетворень – молоді притаманне бажання до змін та удосконалення, зокрема, і в політичному житті. Ця вікова категорія прагне покращити умови життя як свої особисті, так і суспільства загалом.

Варто зазначити, що за класифікацією Молодіжного Фонду ООН молодими людьми вважається вікова категорія від 15 до 32 років, що, на думку автора, є найбільш релевантним визначенням [1]. Хоча в інших міжнародних організаціях, а також законодавствах європейських держав є доволі різні вікові коливання, починаючи 10-12 роками і закінчуючи 44. У випадку з українськими виборами, то згідно з Законом «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», до молоді належать громадяни віком від 14 до 35 років.

Проте, вищесказане не завжди робить молодь активнішою у поміркованих політичних трансформаціях, наприклад, під час виборів. Оцінюючи як український, так і загальносвітовий досвід, можна прийти до висновку, що молоді люди не є найактивнішими виборцями. Наприклад, під час парламентських виборів 2014 року в Україні лише третина молоді (віком від 18 до 24) прийшла на виборчі дільниці. З іншого боку, серед українців 50-59 років проголосували понад 65%.

Як демонструє практика соціологічних досліджень, чим старшим є виборець, тим він активніше бере участь у голосуваннях. Це пов'язано в першу чергу з культурними особливостями та більш глибоким усвідомленням своєї участі у житті держави, або суспільства загалом.

Чи були кардинальні зміни в електоральній активності українців під час президентських виборів 2019 року? Ні. Центр Разумкова одразу після закінчення другого туру виборів у квітні 2019 опублікував дослідження, де вказано, що на виборах проголосували лише 40% молоді, що на 4% менше ніж у попередній кампанії 2014 року. Більш детальне та ґрунтовне дослідження щодо голосування молоді було опубліковано фондом Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва, але до нього слід повернутися дещо пізніше [2].

Перед цим ж варто виокремити, які геополітичні вподобання були в програмах основних кандидатів у президенти. Для більш зручного аналізу взяті основні чотири кандидати на посаду президента України: Петро Порошенко, Володимир Зеленський, Юлія Тимошенко та Юрій Бойко.

Петро Порошенко прямо писав у своїй програмі, що Україна має вступити до ЄС та НАТО. Він обіцяв зробити все, щоб у 2023 році країна подала заявку на вступ до організації та почала виконувати план вступу до членства в НАТО. Його основний конкурент, а згодом і тріумфатор перегонів Володимир Зеленський також неодноразово заявляв про те, що Україна має рухатися в Європу та це є вибором українського народу. Наприклад, під час дебатів 19 квітня 2019 року з Петром Порошенком на НСК «Олімпійський».

Аналогічні заклики були і в Юлії Тимошенко, яка прямо зазначала в передвиборчій програмі про рух України до Європи та перехід до

європейських стандартів в усіх сферах. Таку ж позицію вона висловлювала і під час своїх заходів під брендом «Новий Курс».

Єдиним кандидатом із основної четвірки, який публічно не декларував євроінтеграційний рух, виявився Юрій Бойко. Він виступав за позаблоковий статус України, нейтралітет та покращення відносин з Росією, що прямо розписував у своїй програмі.

Повернемося ж до політичних вподобань молодих українців. Судячи з соціологічного дослідження фонду Демократичних ініціатив, більшість з молоді обирають для себе шлях європейської інтеграції та пов'язують своє майбутнє саме з рухом до Європи. Так, у першому турі президентських виборів 2019 року серед молоді за кандидата Володимира Зеленського проголосували 57%, за Петра Порошенка – 14%, а за Юлію Тимошенко – 7%. Інші кандидати набрали суттєво менше. Юрій Бойко ж отримав лише 7% голосів.

Звичайно, оцінюючи голосування молоді не варто звужувати отримані результати тільки до євроінтеграційних сподівань. Зрозуміло, що люди голосують за тих чи інших політиків, виходячи з особистих причин – симпатії, підтримки обраного політичного або економічного курсів, відсутність кращої альтернативи чи з інших причин.

Про що можуть свідчити такі результати? Основні висновки:

– Молоді люди частіше виступають за фізичні активності, які прямо або опосередковано стосуються політики. Мова йде про мітинги, флешмоби, акції або навіть більш радикальні прояви політичної участі (наприклад, як сутички з правоохоронцями). При цьому на вибори в Україні зазвичай ходить третина виборців, що суттєво менше у порівнянні з представниками інших вікових груп.

– Більш старші вікові групи навпаки готові до пасивної участі у політичному житті, перш за все у виборах. Це зумовлено більш сталим відношенням до держави та суспільства загалом, культурно-віковими особливостями, а також прагнення змінити ситуацію у країні поміркованим шляхом.

– Не дивлячись на різноманітні маніпуляції з боку Росії, більшість молодих людей виступають за євроінтеграційне майбутнє України. Це яскраво демонструють результати президентських виборів 2019 року. Так, щонайменше 70%+ громадян віком з 18 до 24 років проголосували за тих кандидатів, які в свою передвиборчих програмах декларували курс на ЄС. Кандидат з відверто протилежними поглядами, Юрій Бойко, не зміг набрати і більше 10% голосів.

– Така статистика не означає 100% підтримки саме євроінтеграційних процесів, але є яскравим маркером, який демонструє більшу зацікавленість молодих українців у проєвропейському президентові країни.

Список використаних джерел

1. Організація Об'єднаних Націй // Режим доступу до ресурсу: <https://www.un.org/ru/sections/about-un/funds-programmes-specialized-agencies-and-others/>.
2. Хто за кого проголосував: демографія Національного екзит-полу 2019 другого туру президентських виборів // 06.05.2019 – Режим доступу до ресурсу: <https://dif.org.ua/article/khto-za-kogo-progolosuvav-demografiya-natsionalnogo-ekzit-polu2019-drugogoturu-prezidentskikh-viboriv>.

УДК 237.88

Нофенко А.,

аспірант кафедри психології та соціальних наук,
МНУ ім. В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

РОСІЙСЬКА ГІБРИДНА ВІЙНА: ПРОПАГАНДИСТСЬКІ НАРАТИВИ КРЕМЛЯ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

Події в Україні 2014 року викликали великий резонанс у світі не тільки по причині їх внутрішнього політичного значення, а перш за все з приводу прагнення Росії утримати Україну в зоні свого впливу з застосуванням збройних сил під прикриттям так званого народного ополчення. Для цього Росія використовувала внутрішній політичний конфлікт в Україні на центральному та регіональному рівнях.

У Росії дуже популярна тема взаємодії Москви і Заходу як конкуренції за простір, в тому числі на території країн колишнього СРСР. Україна є ключовою країною цього простору і тому навіть розширення співпраці Києва з ЄС в рамках «Східного партнерства» і Угоди про асоціацію сприймають в Москві як загрозу національним інтересам.

Президент України Віктор Янукович не вважав за потрібне прислухатися до думки проєвропейської більшості, вважаючи за краще авторитарну форму правління і силовий підхід до вирішення внутрішньо-політичного конфлікту. Десять років по тому він знову зробив ставку на російську модель внутрішнього управління країною і євразійський вектор зовнішньої політики. На цей раз партії влади протистояли не тільки політичні конкуренти, партії парламентської опозиції: УДАР, «Батьківщина» і «Свобода», а й проєвропейська більшість громадян. Використовуючи силу проти прихильників євроінтеграції, влада не бажала визнавати своїх політичних і економічних помилок. Разрядити ситуацію в кінці 2013 і на початку 2014 років могла відставка уряду Миколи Азарова і формування нового кабінету національної єдності або позачергові вибори. Однак, замість цього влада продовжувала нагнітати події, що сприяло радикалізації спочатку мирних акцій про-

тесту. Застосування владою грубої сили і вогнепальної зброї призвело до численних жертв серед протестуючих. Роблячи спроби втриматися при владі, президент і Партія регіонів почали мобілізацію свого електорату в східних і південних регіонах країни під прапором євразійської інтеграції. Бажаючих боротися, а тим більше помирати за корумповану владу, не було багато.

Кардинальний перелом в протистоянні опозиції та влади стався 21 лютого 2014 року. Президент В. Янукович сповістив, що ініціює дострокові президентські вибори. До цього український лідер і представники опозиції підписали угоду про врегулювання кризи в країні. Пізніше він заявив, що залишається законно обраним президентом і у відставку йти не збирається, а все, що відбувається в країні назвав державним переворотом. Після цього Віктор Янукович втік до Росії, що багатьма сприймалось як підтвердження російського втручання у внутрішні справи України. Самоусунення президента від виконання своїх обов'язків призвело до чергової зміни виконавчої влади наполовину революційним шляхом. Захід визнав новий уряд Арсенія Яценюка, обраного легітимним парламентом. Прес-секретар російського президента Дмитро Песков повідомив, що з точки зору керівництва Росії відповідальність за те, що відбувається в Україні лежить на екстремістських елементах, дії яких можна оцінювати як державний переворот.

У Кремлі забули, що в 2010 році конституційний переворот зробила Партія регіонів, коли президенту В. Януковичу незаконно повернули повноваження по формуванню уряду. Після повернення до Конституції 2004 року (23.02.2014) коаліційна більшість у Верховній Раді мала повне право обрати новий уряд – головний орган виконавчої влади. Порушення діючих конституційних і правових норм були пов'язані з усуненням президента від виконання своїх обов'язків. Внаслідок цього немає достатніх підстав зміну влади в Україні називати державним переворотом.

Президент Володимир Путін неодноразово підкреслював, що Росія не є стороною в «українській кризі». Однак, дії Росії в «кримському бліцкригу» свідчать зовсім про інше. 27 лютого 2014 року спецпідрозділи збройних сил Росії без розпізнавальних знаків провели захоплення будівлі Верховної Ради і уряду Автономної Республіки Крим з метою підтримки проросійських сепаратистів, які робили в той час в Криму державний переворот. Використовуючи сепаратистів як прикриття, Росія фактично ввела свої війська на територію іншої суверенної держави. У військовій операції в Криму брали участь від 5 до 6 тисяч російських військових, перекинутих на півострів з території Російської Федерації і частини Чорноморського флоту, що базуються на українському півострові, близько 15 тисяч, за міждержавною угодою з 1997 року.

Російські збройні сили взяли під свій контроль стратегічні об'єкти і заблокували українські військові частини і кораблі, в яких знаходилося понад 14 тисяч солдатів і матросів. В силу багатьох причин Україна не зважилася на відкрите озброєне протистояння з Росією [3].

Володимир Путін спочатку заперечував військові дії Росії на українській території. Вперше президент визнав факт військового втручання 17 квітня 2014 року: під час прямої лінії він зазначив, що російські військові були присутні в Криму, щоб допомогти людям висловити свою думку і забезпечити умови для вільного волевиявлення кримчан. У документальному фільмі «Крим. Шлях на Батьківщину» Володимир Путін розповів, що в ніч з 22 на 23 лютого у вузькому колі було прийнято рішення розпочати роботу з повернення Криму в русло Росії. Визнання президента і рішення Ради Федерації про застосування збройних сил на території України, від 01.03.2014, а також фактичне і неправомірне їх використання свідчать про агресію Росії проти суверенної держави – згідно зі ст. 2 і 3 Резолюції 3314 (XXXIX) Генеральної Асамблеї ООН [2].

Більшість політиків і експертів в світі вважають, що Росія є самим безпосереднім учасником конфлікту. Член верхньої палати парламенту Нідерландів, генерал-майор у відставці Франк ван Каппа переконаний, що в протистоянні з Україною Росія застосувала новий метод ведення війни, який називається «гібридною війною» (hybrid warfare). Колишній радник з безпеки при ООН і НАТО вважає, що «це змішання класичного ведення війни з використанням нерегулярних збройних формувань. Держава, яка веде таку війну, здійснює операцію з недержавними виконавцями – бойовиками, групами місцевого населення, організаціями, зв'язок з якими формально повністю заперечується. Ці виконавці можуть робити такі речі, які сама держава робити не може, тому що будь-яка держава зобов'язана дотримуватися Женевської конвенції і Гаазької конвенції про закони сухопутної війни, домовленостям з іншими країнами. Всю брудну роботу можна перекласти на плечі недержавних формувань».

З таким трактуванням подій згоден Володимир Горбулін, радник экс-президента України, директор Національного інституту стратегічних досліджень, на думку якого Росія застосувала проти України концепцію «гібридної війни». Характер нового типу війни продемонстрували спочатку анексія Криму, а потім – підтримка місцевих радикальних елементів і повномасштабне вторгнення російських підрозділів в східні регіони України [1].

Російські засоби масової інформації представляють події в Україні як громадянську війну між націоналістичним режимом в Києві і народним ополченням «ДНР» і «ЛНР». Росії приписується образ захис-

ниці російськомовного населення і загальних російських цінностей. Такому сприйняттю подій сприяло також проведення Києвом антитерористичної операції в східних регіонах країни. Запровадження воєнного стану на початку конфлікту або визначення зовнішнього агресора могло істотно вплинути на офіційне визнання Росії як безпосереднього учасника конфлікту на міжнародному рівні. Україна визнала Росію «військовим супротивником» тільки в середині 2015 року.

«Українську кризу», незважаючи на потужну внутрішню складову конфлікту, важко назвати громадянською війною. По-перше, однією з головних причин конфлікту був геополітичний вибір країни, в якому не тільки не було єдності в українському суспільстві, а й зовнішні фактори, Захід і Росія, розійшлися на думці, чи може Україна самостійно вирішувати це питання. По-друге, «українська криза» почалась з «торгової війни» Росії проти України, яка прагнула зірвати підписання Договору про асоціацію Києва і ЄС. «Євромайдан» був лише відповіддю на різку зміну режимом Віктора Януковича зовнішньополітичного і зовнішньоекономічного курсу країни і протестом проти корумпованої влади. По-третє, в «українській кризі» головними діючими акторами є Україна, Росія і Захід. По-четверте, в 2014 році в подіях в Криму і на Донбасі пряму участь брали російські військові, громадяни РФ. По-п'яте, в так званому народному ополченні «ДНР» і «ЛНР» російська складова набагато перевершує місцевих сепаратистів. Відповідно ці події не можуть називатися громадянською війною, а наслідком «української кризи» кінця 2013 і початку 2014 років стала «гібридна війна» Росії проти України з використанням збройних сил без розпізнавальних знаків.

Україна сьогодні потребує політичної і економічної стабілізації, консолідації суспільства та еліт навколо інтересів української демократичної та правової держави. Формування політичної нації і громадянського суспільства створить можливість подолання регіональних і національних протиріч. Українська політична нація на чолі з новою національною елітою в стані побудувати сильну і ефективну державу, яка зможе протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Формування громадянського суспільства сприятиме децентралізації держави і реформі місцевого самоврядування. А, в свою чергу, федералізація країни на даному етапі розвитку призведе лише до посилення сепаратистських настроїв і зробить її більш вразливою до зовнішніх факторів впливу. У найближчому майбутньому на міжнародній арені Україна буде залежати від великих гравців. Балансування між двома системами за фінським сценарієм може допомогти Україні в проведенні необхідних реформ і створенні стабільної і демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Горбулін В., «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу, «Стратегічні пріоритети» 2014, № 4.
2. Определение Агрессии Резолюция 3314 (XXIX) Генеральной Ассамблеи ООН, http://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_ph_r.pdf, 15.07.2015.
3. A.Wilk, Rosyjska interwencja wojskowa na Krymie, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-05/rosyjska-interwencja-wojskowa-na-krymie>, 25.08.2014

УДК 329.78:316.614

Козуб О. М.,

магістр,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАДЛЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Актуальність залучення молоді до громадсько-політичної діяльності задля розвитку сучасного українського суспільства в умовах євроінтеграції зумовлена соціально-політичними змінами, які відбуваються в сучасній Україні, а також потребою розуміння і вивчення основ політичної діяльності як умови трансформації суспільства.

Сьогодні до політики в широкому розумінні залучена переважна більшість пересічних громадян України, що засвідчує їх небайдуже ставлення до того, що відбувається в державі. Так, останнім часом в Україні спостерігається досить висока активність громадян, особливо молоді, під час виборчих кампаній, опитувань громадської думки, волонтерського руху, інших суспільно-політичних акцій, що є ознакою демократичного розвитку суспільства та громадянського суспільства.

Суспільно-політична діяльність пов'язана або зі зміщенням владних осіб і партій, або з трансформацією всієї системи влади, участі громадськості у цих процесах. Якщо розглянути політичну діяльність окремої людини, то в цьому випадку буде прийнято рішення про сукупність різних форм діяльності цієї людини, в яких відбивається його бажання брати участь у суспільно-політичних процесах, що виникають у країні, відстоюючи власні права та інтереси.

Доктор політичних наук П. В. Кузьмін пропонує розуміння політичної діяльності як «виду людської діяльності, що базується на використанні політичної влади, що спрямований на регулювання й узго-

дження соціальних інтересів, підтримку соціального миру і злагоди, розвиток суспільства як цілісної системи» [1, с. 4]. Практична політична діяльність – це вироблення й реалізація внутрішньої та зовнішньої політики держави, різні форми участі в політичному житті суспільства партій, громадсько-політичних об'єднань, рухів.

Розвиток України як суверенної, соборної, демократичної держави – складний, довготривалий процес. Кардинальні зміни відбуваються в усіх сферах життя нашого суспільства, але найпомітніші з них ті, що стосуються свідомості громадян, їх суспільно-політичної позиції, участі у державотворчих процесах, особливо молоді.

Вважаємо, що такі форми політичної діяльності як прийняття політичних рішень та політична реформа стають особливо важливими в умовах євроінтеграції. При цьому, визначаючи поняття «європейська інтеграція» у державному управлінні, слід засновуватися на принципах доброго урядування та європейських стандартів, що стало особливо актуальним під час реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [2].

Більш того, у взаємодії з медіа органам державної влади слід утримуватися від вчинення політичних тисків на ЗМІ, цензури їх діяльності, а натомість, сприяти в їх діяльності до додержання свободи засобів масової інформації, на чому наголошувала у своїх дослідженнях доктор наук з державного управління Ю. В. Палагнюк [3]. Вважаємо, що такі засади співпраці зі ЗМІ забезпечать кращу взаємодію між органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю.

Слід також наголосити на тому, що молодь надає перевагу Інтернет-ресурсам та соціальним мережам в отриманні, розповсюдженні та обговоренні інформації. Відповідно, створення груп інтересів у вирішенні соціальних проблем, громадських ініціатив, залучення молоді до політичної діяльності (наприклад, молодіжних осередків політичних партій) є актуальним напрямом залучення молоді до суспільно-політичної діяльності задля розвитку сучасного українського суспільства в умовах євроінтеграції.

Зважаючи на вищезначене, наголошуємо на необхідності удосконалення законодавчої бази України з точки зору доступу до публічної інформації. Це б запровадило прогресивний підхід у цьому питанні відповідно до європейських стандартів, як, наприклад, у Румунії [4].

Таким чином, можна говорити про те, що реформування політичної системи українського суспільства впродовж останніх років стало пріоритетним напрямком діяльності як органів влади, так і громадсько-політичних об'єднань, у тому числі молодіжних. Перспективи реформування різних сфер життя у процесі європейської інтеграції слід

пов'язувати з з входженням молоді до еліти, тобто з оновленням еліт за рахунок залучення патріотично активної молоді до суспільно-політичної діяльності задля розвитку сучасного українського суспільства в умовах європейської інтеграції.

Список використаних джерел

1. Кузьмін П. В. Політична діяльність: теоретичні засади та практика сучасної України: Спеціальність 23.00.02 – політичні інститути та процеси: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук Одеса – 2008.
2. Палагнюк Ю. В. Поняття «Європейська інтеграція» в державному управлінні // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки, психології : зб. наук. пр. Херсонського національного технічного університету. Херсон, 2011. Вип. 2 (5). С. 110–115.
3. Палагнюк Юліана Вікторівна. Політологічний аналіз медіа реформ у сучасній Україні та Республіці Польща : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 – політичні інститути і процеси / Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили – Миколаїв, 2008. – 16 с.
4. Палагнюк Ю.В. Державне регулювання аудіовізуальних засобів масової комунікації: європейський досвід та Україна: [монографія] / Ю. В. Палагнюк. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – С. 131-132.

УДК 323.25

Єрмакова Є. О.,

магістрантка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОТЕСТ ЯК ФОРМА ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ

Питання залучення молоді до розвитку громадянського суспільства є актуальним для України, особливо зараз – коли велика частка молоді є патріотично налаштованою і активною. Саме така патріотично активна молодь була більшістю з тих, хто брав участь в Революції Гідності у 2013–2014 роках на підтримку європейського напрямку зовнішньої політики України. Ця протестна діяльність стала знаковою для українського суспільства і стала поштовхом для подальшого розвитку саме громадянського суспільства країни.

Політичний протест – це певна сукупність політичних практик суб'єктів політики у формі тимчасової організації заради прояву невдоволення по відношенню до політичної системи або окремих аспектів існуючого політичного порядку в суспільстві. Політичний протест відбувається завдяки політичній мобілізації населення. Мобілізація –

це центральна категорія теорії соціальних рухів. Вона відноситься до їх переходу з одного стану в інший, коли змінюються: склад учасників руху, його структура та функції [5]. Інтернет-ресурси в цьому випадку розглядаються як інформаційно-політичний інструмент консолідації протестної частини соціуму і надання прямого впливу на суспільство, тобто являються частиною мобілізаційних технологій. Адже сьогодні Інтернет-ресурси є найбільш ефективним способом залучення людей до політики.

Масова мобілізація цивільного населення є частиною політичної конфліктної ситуації, революційних рухів або війни, часто використовується як інструмент впливу з боку еліт і держави. Система мобілізації є процесом залучення індивідів і груп в різні форми політичної активності. Таким чином, мобілізація є неодмінною умовою великої політичного зміни в суспільстві [4]. Головною особливістю мобілізаційних технологій також є націленість на майбутнє, їх мета – спонукати населення до дії або бездіяльності. У випадку Революції Гідності – через соціальні мережі люди були консолідовані лідерами громадської думки до конкретної мирної діяльності.

Активна соціально-політична динаміка породила цілий комплекс нових мобілізаційних засобів, які роблять громадську думку ще більш чутливою. І якщо традиційні технології припускали планомірну цілеспрямовану діяльність, результат якої, як правило, був відкладений у часі, то сьогодні з'являються методи, що забезпечують практично миттєву реакцію [3, с. 171]. Безумовно, варто пам'ятати, що ці процеси зберігають в собі високі ризики масових провокацій, які і спостерігалися в ході подій Революції Гідності.

Беручи до уваги ефективність впливу соціальних мереж на організацію протестів, наразі існують нові форми прояву громадських ініціатив через зростання інтенсивності мережевих взаємодій: залучення до Інтернет-товариств, участь у мережевих дискусіях, поширення та схвалення інформації, залучення широких верств населення до протестної риторики, миттєва реакція на виникаючі в суспільстві проблеми, прямі ефіри з місця подій, залучення до публічного інформаційного простору лідерів громадської думки.

Соціальні мережі стали унікальною платформою, яка допомагає людям висловлювати свої політичні погляди, обмінюватися ідеями та домовлятися про спільні акції. Таким чином перевага переходить до недержавних гравців, так як вони здатні створювати складно організовані мережі зв'язків, які є більш ефективними, ніж традиційні ієрархічні структури. [6, с.12.]

Приклади вагомості організаційного потенціалу соціальних мереж при виникненні протестних рухів має і Україна. Саме надана Інтернетом можливість блискавичних відгуків людей і громадськості на різні протестні заклики явила свою силу, наприклад, під час Євромайдану 2014 року. Саме можливість швидкої реакції призвела до зміни пасивних слухачів і спостерігачів активними користувачами, здатними самостійно або колективно генерувати контент через блоги та соціальні мережі [2, с. 30]. Таким чином користувачі мережі «Twitter», наприклад, миттєво поширювали інформацію, фото та відео, свої думки та геолокації серед учасників протесту, консолідуючись.

Прихильники концепції «Twitter-революцій» називають причини, за якими соціальні медіа можуть привести до падіння авторитарних режимів і сприяти встановленню демократії: завдяки соціальним мережам протестуючі можуть оперативнo координувати свої дії, спілкування в Twitter або Facebook створює у людей відчуття причетності, а викладання фотографій або відеороликів забезпечує ефект присутності [1]. Критики «Twitter-революцій» стверджують, що протестний рух можливий і без соціальних медіа. Головною причиною його зародження стає невдоволення режимом, а соціальні мережі в цьому процесі слугують лише засобом передачі інформації всередині спільноти революціонерів, а також одним з каналів мобілізації протестуючих. Але не можна недооцінювати будь-який ресурс чи технологію, бо те, що в одних умовах було просто засобом передачі інформації, в інших стане справжньою зброєю.

Отже, події 2013–2014 років в Україні наглядно демонструють, як активна молодь може мобілізуватися до політичного протесту, організувати свою діяльність, протистояти владній агресії. Саме ці події є прикладом спалаху активності громадянського суспільства, яке самоідентифікувалося, виокремилосся та продовжує свою діяльність надалі. Важливо, що боротьба за європейську інтеграцію стала поштовхом до розповсюдження європейських цінностей насамперед серед молоді України.

Список використаних джерел

1. Габуев А. Возможны ли сегодня революции без Twitter и Facebook [Електронний ресурс] / А. Габуев, Е. Черненко. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://marketing.by/analitika/vozmozhny-li-segodnya-revoljutsii-bez-twitter-i-facebook/>.
2. Задорин И. Деятельные сообщества в социальной среде для совместной профессиональной деятельности: предпосылки возникновения и практический опыт создания / И. Задорин, Д. Мальцева, О. Полукеев. // Мониторинг общественного мнения: экономические и социальные перемены. – 2012. – №6. – С. 28–42.
3. Косов Ю. Политическая мобилизация: перспективы развития теории принятия политических решений [Електронний ресурс] / Ю. Косов, О. Трохинова. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.acjournal.ru/jour/article/view/706/707>.

4. Социологический словарь / Н. Аберкромби, С. Хилл, Б.С. Тернер / Пер. с англ. / Под ред. С.А. Ерофеева. М., 2004.
5. Яницкий О. Массовая мобилизация: проблемы теории / О. Яницкий. // Социологические исследования. – 2012. – №6. – С. 3–12.
6. Arquilla J. Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy / J. Arquilla, D. Ronfeldt. – Santa Monica, 2003.

УДК 37.035.4

Шпаков В. В.,
магістр,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПОЛІТИКА ПАМ'ЯТІ В ФОРМУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЄС

Вибір Європейського Союзу для аналізу дослідження пояснюється бажанням української молоді як складової громадянського суспільства політично, культурно та історично асоціювати себе з цією спільнотою. Питання про особливості політики пам'яті ЄС по відношенню до своїх членів, а у перспективі до України, актуалізує необхідність аналізу європейської політики пам'яті в контексті формування європейської ідентичності ЄС.

Політика європейської ідентичності має багато форм: формування порядку публічних дискусій, привнесення «європейської» проблематики в публічний простір всіх країн ЄС, поширення знань про Євро-союз, його устрій і громадянство, використання символів і ритуалів і інші. Однією із значущих є політика пам'яті, що припускає цілеспрямовану роботу над інтерпретацією колективного минулого, коли багато історичних фактів переосмислюються, реінтерпретуються або забуваються. Питання про роль політики пам'яті в створенні сучасної європейської ідентичності, про форму і основні напрямки цієї політики не втрачає своєї актуальності.

Розглянемо, які форми використовуються різними акторами політики європейської ідентичності в політиці пам'яті. По-перше, це організація свят і відзначення пам'ятних дат. Таким офіційним святом, що легітимізує ЄС, став «День Європи», що відзначається 9 травня. Традиції і ритуальні практики активно включаються в процеси створення і підтримки політичної ідентичності ЄС; серед них такі, як церемонії поминання полеглих у війнах, спортивні заходи, святкування пам'ятних дат (поряд з Днем Європи, це також День ветеранів та День висадки союзників у Нормандії) [5, с. 175]. Цікавим буде той факт, що український інститут

пам'яті за головування В. Вятровича активно використовував практику пам'ятних дат, але проблема неефективності вітчизняного досвіду у тому, що одні свята дуже швидко замінюються на інші та затверджуються національними, а суспільство до цього не готове. Саме це призводить до суспільних конфліктів та втрати владою легітимності.

Відзначення святкових дат має велике значення в політиці пам'яті, встановлюючи ієрархію цінностей, визначаючи і «своїх» і «чужих», при цьому не тільки виявляючи минуле, а й визначаючи майбутнє. Так, в березні 2007 року урочисто відзначили піввіковий ювілей Європейського союзу; в ході святкування, що відбувалися, насамперед, в столиці Німеччини, була прийнята Берлінська декларація – спільний документ ЄС, Європарламенту та Єврокомісії. Показово, що на святкування 60-річчя висадки союзників у Нормандії в 2004 році був вперше запрошений і федеральний канцлер Німеччини; тобто, події Другої світової війни набувають нових значень, стаючи чинником об'єднання європейських народів і боротьби за європейські цінності [4].

По-друге, формою політики пам'яті є спорудження пам'ятників. У дослідженнях феномена «винаходу традицій» була підкреслена важливість встановлення пам'ятників для легітимації такого виду спільноти, як національна. У політиці європейської ідентичності подібні практики також затребувані. Формою політики пам'яті є і знищення пам'ятників, прикладом чого служить, перш за все, зняття з постаментів пам'ятників радянським воїнам на території країн ЄС, розташованих в Центральній і Східній Європі [1]. З курсом на асоціацію з ЄС Україна почала політику декомунізації в рамках якої на законодавчому рівні були заборонені радянські пам'ятники, назви вулиць, комуністична символіка загалом. По всій країні пройшло знесення пам'ятників В. Леніну, так званий «Ленінопад» і проголошено курс самостійної української історії, без цензурування Радянським союзом, як це було раніше.

По-третє, ефективним способом інтерпретації реальності, здійснюваним, в першу чергу, державою, є затвердження освітніх стандартів. Для політики пам'яті особливе значення має розробка єдиної концепції історії і стандартів в галузі викладання історичної науки. Зміст європейського курсу з історії для школярів став предметом уваги Ради Європи, а підручник з «Історії Європи» готував колектив з 12 авторів з європейських країн [2]. Вартим уваги є факт, що для асоціації з Європейським союзом в контексті освіти Україна включила до переліку дисциплін своїх вишів «Європейські студії», де вивчається історія Європейського союзу і успішності його існування.

По-четверте, важливу роль в політиці пам'яті грають музеї. Роль музеїв у створенні колективної ідентичності порівняно недавно стала

викликати інтерес дослідників. Восени 2007 року в Брюсселі було відкрито Музей Європи, в самій концепції якого покладено ідею зміцнення європейської ідентичності. Основна мета постійної виставки – представити єдину, незважаючи на війни і чвари, історію Європи, при цьому відображаючи різноманітність і складність європейських національних історій. Згідно з концепцією музею, спільне коріння європейської культури лежить в далекому історичному минулому, міфах і віруваннях [6].

По-п'яте, особливою формою політики пам'яті стало створення в 1998 році Інституту національної пам'яті в Польщі. Згодом аналогічні установи були створені в інших посткомуністичних країнах. У 2011 році багато хто з них взяли участь в організації Платформи європейської пам'яті та совісті, що засвідчено на офіційному веб-сайті Платформи [3].

Підводячи підсумки, варто зазначити, що кожна спільнота звертається в тій чи іншій мірі до образів минулого для формування уявлень про власне сьогодення і майбутнє. Аналіз політики європейської ідентичності дає можливість для формування і розвитку власного концепту ідентичності – української політичної ідентичності. І знання ідентичності європейської є кроком вперед у напрямку інтеграції України з ЄС не тільки політично, а й ментально.

Спільними рисами політики пам'яті країн Європейського союзу є, в першу чергу, наявність певної кризи політичної ідентичності, адже існують факти небажання деяких учасників бути частиною спільноти (Греція, Велика Британія).

По-друге, це напрямки реалізації політики пам'яті: створення позитивної ідентичності і почуття приналежності до ЄС; забезпечення внутрішньої єдності за рахунок ослаблення внутрішніх символічних кордонів (в першу чергу, національних) і проведення видимої, міцної і легітимної символічної межі між «своїми» і «чужорідними».

І третьою спільною рисою для політики пам'яті країн Євросоюзу є форми реалізації політики пам'яті: організація свят та призначення пам'ятних дат, спорудження пам'ятників, затвердження спільних освітніх стандартів щодо трактування і висвітлення історичних подій, відкриття музеїв європейської ідентичності в різних країнах ЄС, створення інститутів пам'яті.

Список використаних джерел

1. Дубина В. Болезненная тема Второй мировой войны: память о сексуальном насилии по обе стороны фронта [Електронный ресурс] / В. Дубина // Вестник РГГУ. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/boleznennaya-tema-vtoroy-mirovoy-voyny-pamyat-o-seksualnom-nasilii-po-obe-storony-fronta-1/viewer>

2. Малинова О. Конструирование макрополитической идентичности в постсоветской России: символическая политика в трансформирующейся публичной сфере [Электронный ресурс] / О. Малинова // Политическая экспертиза. – 2010. – Режим доступа до ресурса: <https://cyberleninka.ru/article/n/konstruirovaniye-makropoliticheskoy-identichnosti-v-postsovetskoy-rossii-simvolicheskaya-politika-v-transformiruyusheysya>.
3. Поцелуев С. Символическая политика: конstellация понятий для подхода к проблеме / С. Поцелуев. // Политические исследования. – 1999. – №5. – С. 62–75.
4. Fenton B. German Chancellor to honour Britain's war dead on D-Day [Electronic resource] / B. Fenton // The Telegraph. – 2004. – Retrieved from: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/1463437/German-Chancellor-to-honour-Britains-war-dead-on-D-Day.html>.
5. Smith A. National Identity / A. D. Smith. – Reno: University of Nevada Press, 1991. – 227 p.
6. The Museum of Europe, or how to show Europe to the Europeans [Electronic resource] – Retrieved from: <http://eutopiamagazine.eu/en/élie-barnavi/columns/museum-europe-orhow-show-europe-europeans>.

УДК 323.2:82

Оганесян Ж. А.,

студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРОМАДЯНСЬКА ТА НАЦІОНАЛЬНА ПОЗИЦІЯ В. СТУСА

Становлення громадянського суспільства в Україні – процес тривалий, що супроводжується як піднесенням національної свідомості та громадянської активності, так і повним розчаруванням суспільства у політичних процесах. На кожному етапі українського державотворення завжди були провідники політичної думки, які закликали народ проявляти свою громадянськість, бути активними учасниками у прийнятті рішень щодо майбутнього держави. Таким національним світоцем був В. Стус.

Громадянська та національна позиція В. Стуса сформувалась ще у ранні роки. Однак, бунт проти тоталітарного режиму визрів тоді, коли поет став свідком несправедливого ставлення влади до української інтелігенції. Ще у 1962 році у листі до А. Малишка, В. Стус напише: «...Зрозумійте мене в моєму горі, бо я чую прокляття віків, чую, бездіяльний, свій гріх перед землею, перед народом, перед історією. Перед людьми, що своєю кров'ю кропили нашу землю. Довгий мартиролог борців за національну справедливість лишає нам історія, а ми навіть на гнів праведний не можемо здобути...» [2].

У своєму ранньому есе з 1968 року «Дещо з думок наших попередників про національне питання на Україні та про її сьгоднішнє буття»

поет напише такі слова: «Митець потрібен своєму народові та й усьому світові, коли він сучасний, коли його творчість іде по самому нерву життя, коли вона зливається з криком його нації. Де та сучасність для сьогоднішнього українського митця, для сьогоднішнього українського інтелектуаліста? Вона між лезом великодержавного меча й горлом української нації. Там і тільки там шукали й знаходили сучасність наші попередники, вітчизняні письменники-великомученики, більшість яких стала жертвою російського царизму та новітніх деспотій. Вони нам дорогі саме своєю затурбованістю долею рідного народу» [3, с. 457].

Поет ніби передчував свою місію, розумів, що його чекає складна доля та не ховався від неї, а навпаки – сприймав її як дар. Г. Райбедюк наводить рядки із зошитів В. Стуса щодо його громадянської позиції: «...голови гнути я не збирався, бодай що б там не було. За мною стояла Україна, мій пригноблений народ, за честь котрого я мушу обставати до загину» [1]. В. Стуса відправлять до табору у Мордовській АРСР і дадуть п'ять років таборів та три – заслання. Однак, поет проявляє свою незгоду з вироком і йде наперекір офіційним вимогам: відмовляється носити нагрудний знак №200, не виконує вимог контролера, з в'язниці пише листа на захист В. Черновола. Ці роки були особливому жакливі для поета, для освіченої та мужньої людини, якій доводилося існувати серед тюремних рецидивістів. У 1979 році В. Стус повернеться із заслання до Києва і стане учасником Української Гельсінської спілки. Однак, вже у 1980 році його знову засудять на 10 років таборів посиленого режиму та 5 заслання. За згадками, останніми словами В. Стуса у судовій залі були: «И вы не смоете всей вашей черной кровью поэта праведную кровь» [4, с. 67]. Цього ж року академік А. Сахаров звернеться до учасників мадридської наради, щоб перевірити виконання Гельсінських угод. Д. Стус у своїй книзі наводить звернення академіка А. Сахарова, в якому він сказав, що вирок В. Стусові є соромом для цілої радянської репресивної системи. Академік вважає цей вирок суцільною жорстокістю, адже «життя людини безповоротно ламають, що стає платою за елементарну порядність нонконформізм, за вірність своїм ідеалам, своєму «я» [4, с. 67].

Досить цікавою для аналізу є заява поета до радянського уряду, написана у 1984 році, яку наводить син поета Д. Стус у своїй книзі. У ній В. Стус пише про українських політ'язнів. Зокрема, згадує ситуацію з українським правозахисником Ю. Литвином, який в знак протесту вчинив спробу самогубства. В. Стус пише, що Ю. Литвин був тяжко хворим, однак медичної допомоги йому надавати не збирались. Згадує

він про ситуацію з О. Тихим, Л. Лук'яненком, В. Овсієнко та іншими! [4, с. 69].

Поет порівнює такі дії влади з роками сталінщини, які стали фатальними для української інтелігенції: «...Я знаю, що писати, власне, ні до кого. Українські перевертні-яничари не пустять цього листа за признанням. Бо чи ж не вони віддали українську молодь 50–80 рр. під ніж новітніх сталінців-беріївців? Для чого ж я пишу? Щоб нагадати: окрім нині, буде ще й завтрашній день. Схаменіться, людове!» [4, с. 69]. В цих словах звучить докір, адресований тим українцям, які постійно працювали на ворога та давали системі знищити цвіт нації. Безумовно, у випадку з В. Стусом була та ж ситуація.

Отже, В. Стус – це поет, який, безумовно, став символом опору усієї української інтелігенції проти свавілля радянської влади. Він не побоявся стати на захист багатьох українських політ'язнів. Поет проявив велику мужність та рішучість у справі боротьби за свободу слова, людської гідності та патріотизму. В. Стус став чи не ключовою постаттю духовного буття ХХ століття. Зараз його знають не тільки як геніального поета, але і як правозахисника та борця проти свавілля влади. Його сила полягала у чесності та гідності, у принциповості та безкомпромисності. Неможливо поділити, від'єднати поетову долю від власних віршів, адже саме в цьому полягає і унікальність. Якби не життєві випробування, що випали на долю В. Стуса, світ не побачив би тих поезій, сповнених чи не найкращих духовних почуттів. Отже, саме громадянська та національна позиція поета стали поштовхом для багатьох українців, які в силу пропаганди досить часто забували про власні права, про патріотизм, про почуття гідності. В. Стус став поетом-пророком для багатьох поколінь.

Список використаних джерел

1. Райбедюк Г. «Святий патріотизм» (Н. Зборовська) Василя Стуса [Електронний ресурс] / Галина Райбедюк // Ізмаїльський державний гуманітарний університет – Режим доступу до ресурсу: <http://idgu.edu.ua/11702>.
2. Стус В.С. Вікна в позапростір: Вірші, статті, листи, щоденникові записи. – К.: Веселка, 1992. – 262 с.
3. Стус В. С. Дещо з думок наших попередників. Про національне питання в Україні та про її сьогодишнє буття / В. Стус // Історія Української культури : зб. матеріалів і док. / за ред. С. М.Клапчука. – К., 2000. – С. 457-458.
4. Стус Д. В. Василь Стус. Вибрані твори / Дмитро Васильович Стус. – Київ: Смолоскип, 2012. – 872 с.

ПОСИЛЕННЯ ПАРТИСИПАЦІЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСАХ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Основою існування будь-якої держави є прагнення до розвитку, який є складним, поступовим, багаторівневим процесом, який відбувається в різних сферах життя: соціальній, політичній, економічній та культурній. І, як відомо, прогрес вимагає велику кількість рішень, які безпосередньо впливають на життя жителів цієї країни тому його важливою умовою є партисипація. Загалом, це слово має коріння, що походить від англословного терміну – «to participate», що означає – бути частиною чогось, та оскільки наша мова не має відповідника, то відбулося запозичення з англійської мови. Партисипація, громадська участь, залучення громади або учасницьке прийняття рішень є синонімами поняття, без якого неможливо уявити розвиток демократичного суспільства у сучасному світі – громадянська участь, тобто залучення людей до процесу прийняття рішень завдяки чому громадськість може висловити свої погляди, думки, ідеї і цим впливати на суспільні процеси [1]. В багатьох країнах найбільшу кількість громадян, які займаються питаннями трансформацією суспільства є молодь, вони своєю креативністю, завзятістю та інноваційним світоглядом невгамовно диктують усьому світу вектори розвитку та шляхи досягнення. Це стосується і України, що підтверджують данні дослідження 2017 року, за їх результатами 53% молодого покоління бажають брати активну участь у житті громади [2].

Досліджуючи питання посилення партисипації молоді у процесах прийняття рішень необхідно зазначити, що це поняття розуміють по-різному. Наприклад, у Раді Європи участь молоді тлумачать як право молодого покоління бути інтегрованим у життя суспільства, взяти на себе відповідальність, обов'язки та мати вплив на власне життя. Також його тлумачать як включення молоді до життя соціуму у регіональному та міжнародному рівні через різноманітні механізми взаємодії, кампанії, заходи, програми та проекти на усіх етапах, починаючи з планування до реалізації та оцінки. Узагальнюючи, можна отримати наступне визначення: партисипація молоді – це участь молоді в створенні, обговоренні та керуванні процесами, що зачіпають інтереси усієї країни [3]. Але важливо враховувати, щоб вона була добровільна,

свідома, аби ця участь була ефективною для обох сторін – держави та молоді – останнім мають надати повноправні повноваження, право бачити увесь процес, дійсно впливати на нього, робити поправки, вносити зауваження та нові погляди [4].

На сучасному щаблі розвитку України як демократичної країни існують деякі проблеми у аспекті партисипації молоді, насамперед, це:

- відсутність активного діалогу між органами державної влади, місцевого самоврядування та представників громади;
- мала частка урахувань пропозицій від молодого покоління;
- немає мотивації держави залучати молодь до прийняття рішень на рівних правах;
- низька прозорість процедури підготовки та ухвалення рішень;
- нестача підтримки партисипації молоді, що провокує її пасивність та небажання проявляти ініціативу, вважаючи, що їх думка не буде взята до уваги [3].

Є декілька моделей участі, розроблені Шеррі Арнштейн, які відображають умовні «сходинки» посилення партисипації молоді у сучасних умовах. Тож, на її думку, є вісім рівнів участі. Кожен із них відповідає одній сходинці що визначає відсутність участі до рівня повного керівництва на іншому. Перші дві сходинки – маніпуляція і терапія – це не є участю, адже як такого впливу молоді люди на мають. Наступні три – інформування, консультації та примирення – вони є чисто символічними, вони дозволяють громадянам мати голос і бути почутими, але їх погляди не можуть бути належним чином розглянуті посадовими особами. Останні три кроки – партнерство, делегована влада і громадянський контроль, саме вони і складають реальну владу громадян [5]. Ці рівні показують до чого має прагнути держава, яка називає себе демократичною задля максимального залучення молоді у процес прийняття рішень.

Тож, можна виділити такі завдання, які мають стати головними для органів державної влади та місцевого самоврядування задля посилення партисипації молоді у процесах прийняття рішень:

- заохочення молоді брати участь в управлінських процесах та ухваленні рішень на місцевому, регіональному та національному рівнях;
- зміна ролі молодого покоління зі спостерігачів державотворчих процесів на розробників політики;
- створення умови для можливості розвитку активності молодого покоління;
- реальне урахування думок, пропозицій, корективів молоді при ухваленні рішень;

- сприяння залученню молоді до здійснення оцінки рішень та моніторингу етапів;
- підтримка молодіжні ініціативи, молодіжні організації задля підвищення їх внеску в розвиток суспільства;
- створення умов відкритої двосторонньої комунікації між органами влади місцевого самоврядування та молоддю [3].
- розробка стандартів якості молодіжної участі, інформування та консультування;
- забезпечення „електронної участі” з метою ширшого залучення активної молоді;
- розвиток можливостей для діалогу між владою та молоддю та формування почуття згуртованості між ними;
- надання молоді можливостей для самовираження, визнання результатів їх діяльності;
- формування у молоді почуття належності до державотворчих процесів [4].

Аби процес посилення партисипації молоді у прийнятті рішень був ефективним треба дотримуватись таких принципів як інклюзивність, що передбачає участь молодих людей, які є представниками різних соціальних категорій; рівність діалогу, тобто однакові можливості висловлення своєї думки щодо якогось питання та спілкування з представниками влади в рівних умовах; зворотній зв'язок – інформування про результати роботи як молоді так і влади, обговорення рішень, він є ключовим елементом для того, аби підвищувати рівень довіри, конструювати більш тісні відносини, спонукати до об'єднання, адже учасники будуть точно знати, що їх ідеї будуть враховані; партнерство, воно виражається у співпраці між молоддю та владою, передбачає, що пропозиції можуть бути від обох сторін [3].

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що молодь є прогресивною силою суспільства, вона є тим ресурсом розвитку країни, який треба підтримувати та всіляко мотивувати, адже саме молоде покоління демонструє, що не можна зупинятись на досягнутому, треба завжди йти вперед, не лише користуватись, а й створювати. Їх активність, ентузіазм, винахідливість допоможуть нашому суспільству вирішити багато проблем за допомогою нових поглядів. Посилюючи партисипацію молоді у процесах прийняття рішень ми створюємо їм можливість виражати свої ідеї, створювати нове, бути почутими та оціненими за результатами їх діяльності. Для представників влади включення молоді теж є позитивним, адже це буде підтвердженням легітимності їх рішень, надасть можливість для підвищення їх якості, а також буде відображенням високого рівня взаємодії з громадянським

суспільством. Таким чином, залучення молоді дозволяє владі зменшити соціальні і політичні ризики, а молоді виражати свої погляди, брати участь у змінах, які відбуваються у країні та відстоювати інтереси.

Державна політика України має сприяти збільшенню партисипації молоді, запроваджувати їх ініціативи у різноманітних сферах життєдіяльності, залучати до процесів реформування суспільства, включати молодих людей у процеси прийняття рішень на всіх рівнях державно-громадського управління, забезпечуючи прозорість виконавчих процедур та створюючи рівні можливості, адже без їх участі у суспільних процесах неможливо уявити подальший прогрес.

Список використаних джерел

1. Левченко О., Величко Н., Ковшун Л. Партисипативний підхід та практики на рівні громади: посібник для громадських активістів та всіх зацікавлених. – Херсон, 2018. – 52 с.
2. Звіт соціологічного дослідження “Молодь України 2017” // Міністерство молоді та спорту України. – 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/34441>.
3. Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол.: Жданов І. О., гол. ред. коллег., Ярема О. Й. та ін.]. – Київ : ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. – 100 с.
4. Участь молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К.: 2012. – 222 с.
5. Arnstein, Sherry R. «A Ladder of Citizen Participation» Journal of the American Institute of Planners., Vol. 35, No. 4, July 1969, P. 216–224.

УДК 378.14

Павлюк Є. С.,

студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКА АКТИВНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

На сучасному етапі розвитку Україна має велику кількість суспільних проблем. Це вимагає широкого залучення громадськості до вирішення багатьох труднощів. Саме тому важливим завданням молодіж-

ної політики, закладів освіти є сформувати в молоді власну громадянську позицію. Так як залишається актуальною проблема громадсько-патріотичного виховання в освітньому процесі, заклади вищої освіти повинні виховувати в молоді природне внутрішнє бажання бути соціально активними та не байдужими до громадських проблем. Але, попри все, проблема існує, всього невелика кількість молоді має громадську позицію та залучена до вирішення важливих соціальних проблем.

Громадське виховання молоді є процесом навчання, що дає змогу особистості відчувати себе значущою, дієздатною в соціальних та політичних проблемах країни.

Вперше громадське виховання як педагогічну проблему визначив український педагог В.О. Сухомлинський (за часи СРСР). Він наголошував, що до дорослого віку наша молодь повинна жити громадськими думками. За словами В. О. Сухомлинського, справжнє громадянське виховання починається в процесі навчання, де думки надихають, пробуджують та підтверджують прагнення до моральних ідеалів [4, с. 128].

Студенти та молодь – це прогресивна сила в будь-якому суспільстві, яка сприяє постійному успіху. Але, на нашу думку, здається дивним, що в час віруючих змін, які відбуваються в країні, молодь та студенти є найменш громадсько активними. З систематичної точки зору прояву важливих соціальних функцій студентів статус їх громадської активності явно недостатній. Це має такі прояви:

- важко організувати студентів, так як вони мають низьку мотивацію для цього;
- невелика кількість студентів, які беруть участь у житті громади;
- невелика кількість студентів є членами громадських організацій, включаючи молодіжні та студентські;
- студенти зазвичай не беруть участі у спеціально розроблених для них заходах (акції тощо);
- студенти рідко демонструють ініціативу [1, с. 238].

За результатами дослідження «Молодь України-2015» відповідаючи на питання, що заважає брати більш активну участь у громадській діяльності, молодь в більшості відповіли, що вони багато працюють і їм не вистачає часу. Понад третину опитаних молодих людей не знають про існування в Україні молодіжних громадських організацій та їх діяльність. І також близько третини не мають інформації про організацію, членом яких можна стати. Щодо основних факторів, що спонукають студентів брати участь у громадській діяльності, молодь вказали найбільше на ситуацію в країні, хорошу роботу громадських активістів та проведення відповідної молодіжної політики [3].

Основними шляхами формування активної громадянської діяльності студентів можна назвати:

- створити освітні та інформаційні простори для формування особистості;
- розробити програми, орієнтовані на формування громадської діяльності;
- удосконалити систему самоврядування, щоб стимулювати активність особистості;
- підвищувати обізнаність, доповнюючи до дисциплін теми, що стосуються громадської спрямованості;
- розробити зміст, форми та методи для формування активної громадянської діяльності та впровадження їх у навчальний процес;
- налагодити ефективну взаємодію між університетами, громадськими організаціями та органами влади;
- залучати молодь до подачі заяв на проекти які спрямовані на досягнення демократичних змін [2, с. 102].

На нашу думку, важливим способом для стимулювання громадської активності студентської молоді є залучення до волонтерської діяльності. Практика показує, що залучити студентів брати участь у волонтерських заходах можна двома способами: по-перше, у проходженні навчальної практики – частіше всього, це обов'язкова участь; по-друге, створення добровільних, волонтерських груп, клубів, шкіл, члени яких добровільно беруть участь у реалізації програм центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, реалізувати проекти громадських організацій тощо.

Прикладом залучення студентської молоді до реалізації проектів громадських організацій щодо громадського виховання є проект «Професіоналізація освіти дорослих включно з питаннями громадянської освіти». У проєкті взяли участь двадцять студентів, у тому числі студенти з обмеженими можливостями які мають: низький рівень обізнаності про можливість молодих людей брати участь у діяльності громадських організацій; недостатні навички та вміння для формування ефективної волонтерської роботи (організація, планування, відбір та використання відповідних форм ініціативи, створення команди тощо); незрозуміння ролі та можливостей студентів у волонтерській діяльності; недостатня громадянська обізнаність і як наслідок – відсутність активності в громадському секторі [2, с. 103].

Отже, громадське виховання є важливим процесом формування в особистості соціальної відповідальності та активності. Але, в даний час активна громадська позиція у студентської молоді дуже низька, в основному через відсутність належного громадського виховання, що

зумовлено конфліктом інтересів молоді та можливостей, які надає їм суспільство. Тому головним завданням молодіжної політики та закладів вищої освіти є надати можливості, які відповідатимуть інтересам студентів та виховувати мотивацію до громадської активності. Адже саме молодь є найпрогресивнішою частиною суспільства яка зможе завдяки своїй громадській позиції досягти великих змін.

Список використаних джерел

1. Вінтюк Ю. Особливості мотивації до громадської активності у студентів в сучасних умовах. / Ю. Вінтюк // Психологічне здоров'я особи і суспільства. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, 2010. – С. 236 – 244.
2. Кучина, К. Ю. З досвіду співпраці ВНЗ та громадської організації щодо виховання громадської активності здобувачів вищої освіти. [Текст] (К. О. Кучина, Ю. О. Саєнко) // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія та практика навчання та виховання. – Випуск 31 : збірник наукових праць / за науковою ред. Академіка В. І. Богдаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – С. 99 – 105.
3. «Молодь України 2015». Аналіз результатів дослідження «Молодь України 2015». / Міністерство молоді та спорту України. Режим доступу: http://dsmsu.gov.ua/media/2015/12/09/5/Molod_Ukraine_block.pdf
4. Чернова, А. Громадське виховання та громадська активність студентської молоді. [Текст] (А. Чернова, О. Казаков) // Міжнародна наукова конференція молодих учених, аспірантів і студентів “Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті” / Національний університет харчових технологій. – Київ, 2014. – С. 128 – 131.

СЕКЦІЯ.
Соціально-педагогічні аспекти залучення
патріотично активної молоді до розвитку
громадянського суспільства

УДК 316.346.32-053.6;316.774

Матвієнків С. М.,

канд. політ. наук, доцент кафедри політичних інститутів та процесів
ПНУ ім. Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

ВЗАЄМОДІЯ МОЛОДІЖНОЇ АУДИТОРІЇ З МАС-МЕДІА

Проблеми молоді завжди розглядалися в контексті етапів суспільного розвитку, соціальної і культурної модернізації. Не випадково в гуманітарних науках на рубежі XX і XXI століть виник науковий напрямок «ювентологія», представники якого вивчають молодь як важливу суспільну силу. Саме в цей час при Раді Європи було створено інституціональні структури, що відстежують зміни в молодіжному середовищі.

Важливою проблемою досліджень з молодіжної тематики **залишається вплив ЗМІ на масові аудиторії та його ефективність**. Інтерес і довіра до діяльності ЗМІ в сучасних умовах визначається тим, наскільки цікавою для молоді є їх тематика, наскільки визначальною є їх роль у житті нинішнього динамічного суспільства. Не можна недооцінювати цієї ролі, оскільки ЗМІ в цілому – це впливовий інформаційно-пропагандистський апарат, який є одним з ефективних засобів збереження і поширення культурних зразків, культури суспільства в цілому, засобом соціалізації молодого покоління. І хоча різні інститути суспільства, соціальне середовище, в якому живе і виховується молодь (сім'я, друзі, однолітки), є суттєвим фактором формування її свідомості та поведінки, однак спілкування, об'єднання в групи за інтересами відбувається і під впливом ЗМІ, тих зразків життєдіяльності, які їй нав'язуються та пропагуються інформаційними засобами. Сучасні ЗМІ значною мірою нівелюють соціокультурне відтворення окремої особистості, орієнтуючи її на масове споживання створюваних стереотипів і тим самим підриваючи основи її індивідуальності. Масове споживання стає дуже ефективним при наявності середовища «собі подібних», особливо це стосується молодіжної аудиторії. Тому проблема взаємодії (а не тільки впливу) молодіжної аудиторії і ЗМІ стає особливо актуальною в наш час [2].

Ціннісна система молодих людей, з огляду на вікові особливості даної соціально-демографічної групи, знаходиться у процесі формування. Виходячи з того, що мас-медіа відіграють головну роль в адаптації та соціалізації молодих людей, актуалізується проблема розробки нових принципів медіаосвітньої політики в молодіжній аудиторії, виникає нагальна потреба в підвищенні рівня медіакомпетентності (грамотності) в молодіжному середовищі. Молодь повинна навчитися розпізнавати маніпулятивні та технологічні прийоми, які широко застосовуються в ЗМІ, вміти аналізувати інформацію та грамотно здійснювати її відбір. Можна стверджувати, що інститут мас-медіа, соціалізуючи молодих людей, не відповідає суспільним потребам, тому що не забезпечує всебічного глибокого інформування молодіжної аудиторії, не використовує свої технологічні можливості для засвоєння молоддю культурно-історичних та духовних надбань суспільства, недооцінює пізнавальний інтересу, властивого у більшій мірі саме цій соціально-демографічній групі. Молоді люди мусять споживати те, що пропонують сучасні ЗМІ.

Необхідністю є нова державна стратегія в медіаосвітній молодіжній політиці. При цьому йдеться не тільки про те, щоб українська молодь могла критично осмислювати медійну інформацію, але й про значне підвищення ролі мас-медіа як провідного агента в процесі молодіжної соціалізації. Нова медіаосвітня молодіжна політика – це відкриття молодіжних медіацентрів у загальноосвітніх, вищих навчальних закладах, клубів телеглядачів і читачів, що формують молодіжне медіасередовище, організація дитячих та юнацьких інформаційно-пізнавальних періодичних видань, кількісноякісне зростання теле- й радіопередач, створення конструктивного суспільного контролю над інформаційним потоком, який існує, й за необхідності його корекція. Медіа все ж таки повинні додержуватися освітньої та виховної орієнтованості, тому необхідно, щоб навіть розважальні теле- й радіопрोगрами мали зміст, спрямований на відродження традиційно-ментальних цінностей.

Пріоритетом у медіаспоживанні української молоді є електронні мас-медіа, а найбільшою популярністю серед них користується Інтернет. Віртуальна дійсність освоюється молодими людьми динамічно: спочатку вона була предметом дослідження, потім стала сферою розваг, а сьогодні – це створення власного медіасередовища, яке є майданчиком для самовираження та проявлення креативності.

Так, за соціологічними дослідженнями, соціальним мережам віддають перевагу респонденти двох наймолодших вікових груп: майже 70% серед осіб віком 18–29 років, та 64% серед осіб віком 30–39 років, тоді як серед респондентів віком 60 років і старше таких лише 14%. Українські загальнонаціональні телеканали дивляться респонденти 54% – віком 18–29 років та 65% – віком 30–39 років. Цікаво, що месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp тощо) є джерелами інформації частіше для

респондентів, що належать до двох наймолодших вікових груп (21% серед респондентів віком 18–29 років та 15% віком 30–39 років) [4].

Варто зазначити, що медійна інформація повинна сприяти саморозвитку та самоосвіті молоді, становленню її ціннісної системи, отже, мас-медіа необхідно розвивати механізм зворотного зв'язку з цільовими аудиторіями, встановлювати прямі контакти з молодіжними об'єднаннями / спілками, залучати молодь до співучасті в реальних креативних проєктах і підтримувати в її медіаторчості. Підвищення рівня медіакультури молоді сприятиме критичному засвоєнню отриманої інформації, розвитку культури мовлення та спілкування, більш того, актуалізації громадянського самостворення молодих людей [3, с. 150].

Таким чином, засоби масової інформації та інформаційно-комунікаційні технології відіграють важливу роль в житті молоді і виступають одним з основних чинників, які формують нинішнє покоління молодих людей. Медіаосвіта спрямована на те, щоб зробити усіх громадян, особливо молодь, обізнаними про силу засобів масової інформації і забезпечити для них можливості розрізняти інформацію хорошої та поганої якості. Медіаосвіта може допомогти аудиторії навчитися бути вибірковими, а не уразливими для реклами, а також підтримувати онлайн-безпеку та належний рівень конфіденційності [1].

Список використаних джерел

1. Засоби масової інформації та молодь / <https://www.coe.int/uk/web/compass/media>.
2. ЗМІ та молодіжна аудиторія / <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/28618/>.
3. Чутова Н. П Стратегія розвитку медіа-культури української молоді в інформаційному суспільстві / Соціальні технології : актуальні проблеми теорії та практики, 2014, вип. 61. С. 148–153.
4. Як змінились уподобання та інтереси українців до засобів масової інформації після виборів 2019 р. та початку пандемії COVID-19 (серпень 2020р.) / <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/yak-zminylys-upodobannia-ta-interesy-ukraintiv-do-zasobiv-masovoi-informatsii-pislia-vyboriv-2019r-ta-pochatku-pandemii-covid19-serpen-2020r>.

УДК 364.4-787.7-43:37.018.54-056.2/.3](477)(043.2)

Сургова С. Ю.,

канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ГУВЕРНЕРА У ФОРМУВАННІ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Гідне ставлення до людей незалежно від їх статті, віку, фізичних вад тощо визначає рівень цивілізованості суспільства. Тому сьогодні

питання створення інклюзивного середовища для дітей з особливими освітніми потребами є одним із першорядних пріоритетів державної освітньої політики в нашій країні. Незалежно від стану здоров'я, кожна людина має право на повноцінне життя й якісну освіту. Саме цей принцип є основним в організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

З метою забезпечення прав дітей з особливими освітніми потребами, законодавцями були внесені зміни до Закону України «Про освіту» та затверджена концепція «Нової української школи». У цих документах визначено, що одним із напрямків реформування освітньої галузі в Україні є впровадження інклюзивної освіти, а саме забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; розвиток інклюзивного середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами» [1].

В законі України «Про освіту» вперше прописується поняття інклюзивне середовище. Це «сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей». Тобто це має бути комфортне середовище, в якому всі діти разом навчаються, а школа готова прийняти кожную дитину, та створити максимально сприятливі умови для її розвитку.

Таке середовище потребує професійних фахівців, серед яких провідна роль належить соціальному гувернеру. Гувернерство вирішує соціальні проблеми індивідуально, консолідує потреби сім'ї, пропонує напрями освіти, тобто створює таку альтернативну систему наставництва, яку можна трактувати як соціально-культурний механізм вирішення суперечностей між свободою та необхідністю соціалізації. Навчання та виховання дитини гувернером – це система освіти, що відповідає наступним вимогам: єдність навчання та виховання; комфортна взаємодія з дитиною; застосування передових педагогічних технологій. Зміст та результати діяльності гувернера повинні відповідати потребам і вимогам суспільства, навчальних закладів, батьків та самої дитини. [5, с. 95].

Соціальний гувернер – це спеціаліст з психолого-педагогічного та соціально-медичного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, який працює безпосередньо в сім'ї, а також у соціально-реабілітаційних та опікунських закладах. Метою його діяльності є сприяння соціально-культурній реабілітації дитини, її успішній інтеграції в суспільство та розвитку системної індивідуальної освіти, перш за все основ самообслуговування. Такий фахівець надає консультаційні послуги, виступає посередником між сім'єю та державою, здійснює соціальну, терапевтичну, організаційну допомогу сім'ям, що вихову-

ють дітей з особливими освітніми потребами, розвиває позитивне внутрішнє сімейне спілкування, що активізує їх внутрішній потенціал. На підставі викладеного вище можна визначити такі функції соціального гувернера: діагностична; прогностична; соціалізуюча; виховна; освітня; комунікативна; попереджувально-профілактична; організаторська; консультативна; охоронно-захисна; корекційно-реабілітаційна; соціально-терапевтична; посередницька. [2, с. 3].

Сучасні науковці виділяють загальні вимоги до змісту професійних знань і вмінь гувернера, незалежно від того, з якою категорією дітей він працюватиме, і спеціальні, що визначаються особливостями тієї чи іншої категорії дітей.

Слід зауважити, мета, функції та професійні компетенції, що висуюються до соціального гувернера, говорять про провідну роль зазначеного фахівця у формуванні інклюзивного середовища створеного для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їх потреб та можливостей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2017. – № 30, ст. 1
2. Гавриленко Т. Л. Функції та напрями роботи соціального гувернера. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2011. Вип. 84. С. 47–50.
4. Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників за сучасних умов : інноваційні тенденції / І. Б. Савельчук // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – № 1 (83). – С. 120–126.
5. Специфіка роботи соціального гувернера з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами: Метод. рекомендації / Чернівецький національний ун-т ім. Ю. Федьковича / Лілія Іванівна Кобилянська (уклад.). – Чернівці : ЧНУ, 2001. – 38 с.
6. Тарасун В. В., Хворова Г. М. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. – К. : Наук. світ, 2004. – 100 с.

УДК 378.4

Чубук Р. В.,

канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної роботи,
управління та педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку соціальної освіти в Україні особливої актуальності набуває питання вдосконалення системи підготовки магі-

стрів соціальної сфери з посиленням і поєднанням наявних вітчизняних традицій із впровадженням досвіду інноваційних технологій підготовки у практику соціальної роботи.

Предметом досліджень багатьох науковців були різні аспекти підготовки магістрів соціальної сфери з використанням інноваційних технологій навчання. Так, науковці: В. Бондар, О. Мороз та ін. досліджували аспекти підвищення рівня підготовки випускників магістратури; О. Бойко, М. Кларін, І. Сусліна та ін. вивчали проблеми ступеневої освіти, у тому числі підготовки магістрів; предметом досліджень О. Карпенко, Л. Коваль, Л. Міщик та ін. були аспекти ефективної організації практики майбутніх магістрів соціальної сфери.

Аналіз наукових досліджень засвідчив, що до цього часу в Україні немає затвердженої вітчизняної концепції підготовки магістрів соціальної сфери. Відтак, вважаємо за доцільне розглянути деякі особливості **підготовки магістрів соціальної сфери до майбутньої професійної діяльності**.

Стандарт вищої освіти України за спеціальністю «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки № 556 від 24 квітня 2019 року. За цим стандартом обсяг освітньо-професійної програми становить 90 кредитів ЄКТС, а освітньо-наукової – 120 кредитів ЄКТС.

Магістр соціальної сфери – це професіонал, здатний комплексно поєднувати науково-дослідницьку, проектну та управлінську діяльність з метою підвищення рівня досконалості соціальної сфери. Згідно з Освітньо-професійною програмою для другого (магістерського) рівня вищої освіти на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 231 «Соціальна робота», випускники **повинні вміти**: продемонструвати знання та уміння на рівні, що забезпечує можливість аналізувати, порівнювати та оцінювати альтернативні варіанти завдань; генерувати інноваційні ідеї та застосовувати знання у практику соціальної сфери; володіти сукупністю компетенцій, які дозволяють безпроблемно вирішувати завдання міждисциплінарного контексту у соціальній галузі знань; інтегрувати знання для практичного вирішення складних завдань, враховуючи соціальну та етичну відповідальність за прийняті рішення; досконало володіти методами проведення наукових досліджень та науково-обґрунтованою інтерпретацією отриманих результатів; аргументовано, чітко і коректно доводити до наукової спільноти результати та висновки власного дослідження; усвідомлено володіти навичками самоосвіти та саморегуляції [4].

Це означає, що вимоги держави чітко визначають наукову, науково-педагогічну і професійно-практичну спрямованість підготовки май-

бутніх магістрів соціальної сфери. До того ж, підготовка магістрів соціальної сфери передбачає: перехід до інноваційно-активних форм навчання; зміну акцентів на самостійну роботу магістрантів; вдосконалення умінь управлінської діяльності та функцій планування.

Науковий і науково-педагогічний напрями підготовки магістрів передбачають **застосування різних технологій**: під час навчального процесу: індивідуальна і групова розробка і захист методики конкретних соціальних послуг; під час проходження практики: вивчення передового досвіду наставників; розробка проектів та їх колективне обговорення за темами наставників; під час поза аудиторної роботи: робота у наукових секціях; виступи з повідомленнями на наукових конференціях; підготовка публікацій проведених досліджень.

Позааудиторна робота розвиває у магістрів самостійність, активізує пізнавально-творчу діяльність, творче мислення, дослідницькі навички, партнерську взаємодію всіх учасників наукової взаємодії [5]. **Самостійна наукова робота** магістрантів у формі участі у наукових конференціях або підготовці публікацій за результатами проведених досліджень стимулює розвиток їхнього дослідницького потенціалу, залучає їх до науково-дослідницької діяльності. До того ж, на конференціях магістранти набувають: навичок публічних виступів, спілкування з аудиторією; умінь аргументувати свою точку зору; емоційної і стимулюючої дії, закріплюючи інтерес до науково-дослідницької роботи [3].

Необхідною складовою є практична підготовки майбутніх магістрів соціальної сфери, яка сприяє вирішенню специфічних завдань професійно-практичної, науково-дослідної та науково-педагогічної спрямованості. Поєднання теоретичних знань з реальною практикою у соціальній сфері є запорукою успіху майбутніх магістрантів у професійній діяльності; надає їм можливість через засвоєння практичного досвіду переосмислити принципи і методи соціальної роботи та вдосконалити професійні уміння і навички [1].

Включення до змісту практики традиційних та інтегрованих компетентісно-орієнтованих завдань сприяє підвищенню якості підготовки магістрантів. Під час проходження практики (на базі соціальних закладів та установ різного спрямування і відомчої підпорядкованості) магістранти виступають у ролі асистентів або стажерів фахівців відповідних закладів. Це означає, що у магістрантів є можливість на практиці перейти від репродуктивно-творчого рівня підготовки, до професійно-творчої самостійної роботи [2].

Таким чином, підготовка магістрів соціальної сфери відрізняється від підготовки бакалаврів своєю спрямованістю на формування компетентних керівників, дослідників, наставників-педагогів. У навчальній

програмі підготовки магістрів це повинно обов'язково відобразитися, що, в свою чергу, вимагає впровадження інноваційних технологій у процес навчальної діяльності. Важливим фактором підвищення якості підготовки магістрів є практика. З позиції інноваційного підходу організація практики магістрантів забезпечує переорієнтацію змісту на засвоєння цілісного практичного досвіду,

Список використаних джерел

1. Багрій В. Н. Умови успішного практичного навчання майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. Вип.18. С. 279-283.
2. Бартош О. П. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на засадах праксеологічного підходу у вищих навчальних закладах України. Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2014. Вип.34. С. 14-21.
3. Козлов А. В. Проектирование и реализация системы научно-исследовательской деятельности студентов технического колледжа на основе учебно-научно-производственной интеграции : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08. Тольятти, 2004. 267 с.
4. Освітньо-професійна програма підготовки за спеціальністю 8.040202 «Соціальна робота». Кваліфікація магістр соціальної роботи. [Електронний ресурс]. URL: http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5178/dodatok_1.pdf – Загол. з екрану. – Мова укр.
5. Посторонко А. І. Становлення творчих якостей у випускників інженерно-педагогічних спеціальностей. Гуманізація навч.-вихов. процесу: зб. наук. пр. Слов'янськ, 2008. Вип.39. С. 141-143.

УДК 316.61:316.346.32-053.6]:323.2](043.2)

Полторак Л. Ю.,

канд. пед. наук, ст. викладач кафедри соціальної роботи,
управління і педагогіки,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ МОЛОДІ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК САМОРЕФЛЕКСІЇ ТА УСВІДОМЛЕННЯ СФОРМОВАНИХ ПАТЕРНІВ ПОВЕДІНКИ У СУСПІЛЬСТВІ

Активна громадянська позиція є невід'ємною складовою успішної самореалізації сучасної особистості. Більш того, саме активна громадянська позиція забезпечує запровадження важливих соціальних змін у суспільстві та є рушійною силою розвитку демократичних засад у державі. Відтак, вивчення механізмів її формування має займати ваго-

ме місце у діяльності педагогічних працівників, психологів та соціальних педагогів і працівників.

Одним із ключових моментів формування активної громадянської позиції є розвиток саморефлексії особистості, усвідомлене ставлення до себе та інших учасників суспільного життя. Розглянемо детальніше можливості арт-терапевтичної методики «Я в соціумі» у напрямку формування активної громадянської позиції молоді.

Арт-терапевтична методика «Я в соціумі» спрямована на виявлення та усвідомлення сформованих у особистості патернів поведінки у соціальних групах з метою подальшої корекції малоєфективних або неефективних способів взаємодії. Методика також може бути використана у контексті опрацювання лідерських якостей особистості, а також для оцінювання діяльності групи або колективу та динаміку їх розвитку [1, с. 6].

Арт-терапевтична методика «Я в соціумі» може використовуватись як окрема методика або ж у поєднанні з іншими, наприклад, у тренінгових групових заняттях. Бажана кількість учасників від 5 до 15 (20) осіб. Менша кількість учасників не дозволяє прослідкувати усі необхідні питання. Більшу кількість учасників, за необхідності, можна поділити на дві рівнозначні групи.

Серед основних завдань методики можна виділити наступні: виявити та усвідомити сформовані патерни поведінки особистості у соціальних групах; побачити місце, яке особистість дозволяє собі займати у соціальних групах та визначити на скільки така ситуація її задовольняє; простежити чинники, які заважають особистості ефективно реалізовувати себе у соціальному оточенні; дати можливість «приміряти» на себе різні способи поведінки у групі; виділити ті способи поведінки, які прийнятні для особистості та спрямовані на підвищення ефективності її поведінки у спілкуванні з іншими людьми; усвідомити ефективність сформованих патернів поведінки; проаналізувати на скільки близько особистість готова впускати інших до себе; з'ясувати ставлення та психологічний стан особистості при порушенні її особистих кордонів; визначити комфортні межі взаємодії з іншими людьми; проаналізувати способи взаємодії у соціальній групі; дослідити здатність відстоювати свої позиції та кордони у групі; отримати зворотній зв'язок від інших учасників заняття з метою розвінчати стереотипи щодо власної поведінки: «мене осудять», «мене не приймуть», «про мене погано подумають»; здобути позитивний досвід соціальної взаємодії на прикладі інших учасників групи; провести корекцію неефективних патернів поведінки [1, с. 6].

Арт-терапевтична методика «Я в соціумі» виконує цілий ряд важливих для процесу роботи функцій: діагностичну (надає можливість

оцінити ситуацію і визначити відправну точку), розвивальну (створює умови для ефективного саморозвитку особистості через прийняття та пізнання себе), комунікативну (надає можливість розвивати вербальні та невербальні навички комунікації), інформаційну (надання інформації щодо способів соціальної взаємодії, їх наслідків, чинників, що впливають на соціальну поведінку, а також отримання зворотнього зв'язку від інших учасників групи), соціалізуюча (допомагає особистості більш ефективно реалізовувати себе у соціальних групах), корекційну (отримання нового досвіду діяти у групі або колективі та можливість перенесення цього досвіду у реальне життя) [1, с. 15].

Виходячи із функціонального потенціалу даної методики, можна очікувати наступні результати:

- виявлення та усвідомлення особистістю сформованих у неї патернів поведінки у соціальних групах;
- усвідомлення місця, яке особистість дозволяє собі займати у соціальних групах та з'ясування на скільки така ситуація її задовольняє;
- усвідомлення власної позиції: лідер чи той, кого ведуть за собою;
- усвідомлення ефективності сформованих патернів поведінки;
- визначення кордонів особистості, її бажання та можливостей їх розширювати та захищати;
- визначення комфортних меж взаємодії з іншими людьми;
- виявлення способів взаємодії у соціальній групі;
- отримання досвіду діяти новими для особистості способами;
- розширення навичок відстоювати свої позиції та кордони у групі;
- здобуття позитивного досвіду соціальної взаємодії на прикладі інших учасників групи;
- об'єктивне бачення реакції інших людей на власні дії;
- визначення ефективності групової роботи та взаємодії учасників групи на рівні колективу або команди;
- взяття на себе відповідальності за власну позицію соціумі;
- проведення корекції неефективних патернів поведінки;
- розвиток навичок самопізнання;
- прийняття себе [1, с. 16].

Оскільки дана методика охоплює достатньо широкий діапазон можливостей щодо пізнання особистісних способів взаємодії та може бути використана і для оцінювання динаміки групового розвитку, і для дослідження лідерських якостей особистості, вона не обмежується лише тими можливостями, які визначені автором.

Список використаних джерел

1. Полторак Л. Ю. «Я в соціумі»: методичні вказівки щодо використання арт-терапевтичної методики. / Л. Ю. Полторак – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. – 32 с.

УДК 36:[316.36: 316.346.32-053.6](477)

Білас О. М.,
магістр з соціальної роботи,
спеціаліст в секторі прийому заяв,
Управління соціальних виплат і компенсацій
Інгульського району, м. Миколаїв, Україна

ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ «МУНІЦИПАЛЬНА НЯНЯ» В УКРАЇНІ В ПОРІВНЯННІ З ДОСВІДОМ ФРАНЦІЇ

Стабільний розвиток молоді сім'ї залежить від добробуту. На сьогодні держава впроваджує нові види соціальних допомог, а зокрема соціальних виплат. З 2019 р. в Україні стартував інноваційний вид соціальної допомоги – «муніципальна няня». Це додаткова грошова допомога від уряду молодим сім'ям. Урядовий проєкт «Муніципальна няня» має три мети. Перша – підтримка сімей, де народжуються діти. Друга мета полягає в підтримці жінок працездатного віку, які працюють нянями. Третя мета – страхування сімей від недобросовісних нянь [1].

Проаналізувавши практичне значення послуги «муніципальна няня», ми дійшли висновку, що у Постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» від 30 січня 2019 р. № 68, не прописані методи контролю. Так, надавач послуги муніципальної няні взагалі не мав жодних обмежень. Лише відкривши ФОП з КВЕДом 97, чи 88, або якщо було відкрито ФОП, то додавши відповідний КВЕД, надавач укладає договори з надання послуг з десятьма і більше користувачами послуг. У деяких випадках одна особа здійснювала догляд за 25 дітьми одночасно. Тому ми задалися питанням як це можливо і дійшли висновку, що надавач послуги «муніципальна няня» лише укладав договори з надання послуг, при цьому ніяких послуг не надавав, а лише повертав отримувачам послуг якусь частину коштів, перераховану користувачем за нібито надані послуги, адже квитанція про сплату за послуги няні є головною умовою, щоб держава компенсувала ці витрати.

Описані вище спостереження під час практичної роботи та дослідження призводять до думки, що зі сторони надавачів послуги «муніци-

пальна няня» відбуваються зловживання, а отримувачі компенсації за послуги «муніципальної няні» цьому сприяють. Адже уряд, коли запроваджував цей пілотний проєкт, мав зовсім іншу мету, а саме – виведення з тіні осіб, які працюють нянею без офіційного оформлення, та страхування сімей від недобросовісних нянь. Проблема тінізації економіки стоїть гостро в Україні з початку незалежності, бо реформи, що проводилися, не принесли бажаних результатів. Навпаки, «вони сприяли розквіту існуючого бюрократичного державного апарату, нестачі правових та регулятивних основ у сфері економіки, що призвело до переходу української економіки в тіньову» [3, с. 57]. Таким чином, очевидно, що швидкість і масштаби реформування залежать від багатьох факторів та послідовності заходів, ужитих Україною, її спроможності забезпечити практичне втілення задекларованих пріоритетів. [2, с. 26].

Відповідно УСВІК Інгульського району м. Миколаєва було відстежено такі негативні явища як «фіктивна няня», та надано рекомендації Асоціації Міст України щодо вдосконалення Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» від 30 січня 2019 р. № 68, а саме:

- уточнити, що муніципальна няня, яка є фізичною особою-підприємцем, може здійснювати догляд одночасно не більше ніж за трьома дітьми;

- запровадити єдиний Реєстр отримувачів і надавачів соціальної послуги «Муніципальна няня» – автоматизована система полегшить організацію роботи щодо надання соціальної послуги. Даний Реєстр вже проваджений в департаменті праці та соціального захисту населення Миколаївської міської ради, але в цьому Реєстрі є дані лише міста Миколаєва.

- компенсацію за послуги «муніципальна няня» відшкодувати отримувачам послуги «муніципальна няня» за умови зайнятості кожного з батьків.

- компенсація послуги «муніципальна няня» надається за умови зайнятості обох батьків, або один із батьків є особою з інвалідністю I або II групи, чи здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю;

- муніципальна няня – фізична особа-підприємець одночасно може доглядати не більше трьох дітей, а юридична – десять дітей.

В УСВІК Інгульського р-ну м. Миколаєва до вступу в дію Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»» від 30 січня 2019 р. № 68 (зі змінами) було на обліку 1249 осіб, що отримували компенсацію за послуги «муніципальної няні». Після вищевказаних змін до Постанови, з 30 вересня 2020 р. мали право з користатися цією послугою лише 45 осіб, що складає 3,6 % користувачів від дії поперед-

ньої Постанови. Відповідно, наведений аналіз стану надання послуги «муніципальної няні» свідчить про підвищення адресності та ефективності даної послуги. Тому вважаємо за необхідне розглянути наскільки послуга «муніципальна няня» буде дієвою та адресною для молодшої сім'ї, з метою відстеження та виявлення прогалин у реалізації політики.

Для порівняння аналогічної послуги за кордоном автор зробив інтерв'ю з молодою мамою, яка проживає у Франції (м. Париж), понад десять років, виховує двох дітей (інтерв'ю записане в режимі он-лайн у Аделіни Юшкевич 12 січня 2021 р.). Проаналізувавши відповіді, надані мамою з Франції, у інтерв'ю, ми дійшли до висновку про різницю з нашою державою у наданні аналогічної соціальної послуги у Франції, а саме: 1) користуватися цією послугою має право сім'я, яка має дітей до шести років, які не відвідують дитячий садочок; 2) необхідно щомісяця декларувати доходи сім'ї та декларувати скільки годин на місяць було надано послуг нянею; 3) на відміну від нашого законодавства, нарахування вартості цієї послуги здійснює податкова служба Франції; 4) повернення витрат за послуги няні не є фіксованими і залежить від таких факторів як: сімейного становища, адже враховуються доходи сім'ї за позаминулий рік; від віку дитини, бо починаючи з трьох років розмір допомоги зменшується майже вдвічі; скільки годин на місяць надавалась послуга; 5) згідно з кваліфікаційними вимогами, няня повинна мати відповідний сертифікат, що дає право надавати послуги по здійсненню догляду за дітьми (в українському законодавстві кваліфікаційні вимоги не прописані).

Таким чином, слід позитивно оцінити ініціативу українського уряду надання соціальної послуги «муніципальна няня» з 2019 р., а також її вдосконалення у жовтні 2020 р. Тим не менш, у порівнянні з французьким досвідом, можемо говорити про різні підходи щодо надання такої послуги і варіанти залучення французького досвіду, наприклад, щодо не фіксованої суми повернення суми за послуги няні залежно від умов надання нею послуги догляду за дітьми.

Список використаних джерел

1. Деякі питання надання послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 68. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68-2019-%D0%BF#Text> (дата перегляду: 29.04. 2021).
2. Палагнюк Ю. В. Економічні аспекти інтеграції України до ЄС (в рамках дії Угоди про партнерство і співробітництво). *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010, Вип. 135. Т. 147. Державне управління. С. 22–27.
3. Палагнюк Ю. Економічні реформи в Україні під час президентства Л.М. Кравчука (1991-1994). *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. Т. 122. Вип. 109. Політичні науки. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. С. 54–59.

4. Про внесення змін до Порядку відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня» : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 298. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/897-2020-%D0%BF#n11> (дата перегляду: 29.04.2021).

УДК 341.234

Гльченко А. О.,
магістрантка,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА В ПОДОЛАННІ ДИСКРИМІНАЦІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ ЛГБТ-СПІЛЬНОТИ

Актуальність даної теми обумовлена значним зростанням так званих «камін-аутів» у суспільстві. Після того як людина відкрилась суспільству і розповіла про свою ідентичність, частіше за все, вона стикається з непорозумінням, стигматизацією, що провокує виключення її з суспільства. Задача соціального працівника повернути людину в суспільство, надати психологічну підтримку, юридичну консультацію що до її правового статусу, виявити чи не порушуються її права.

ЛГБТ+спільнота, квір спільнота – соціальна сукупність лесбійок, геїв, бісексуальних, трансгендерних, асексуальних, пансексуальних та інтер-секс персон, квірів і небінарних персон, людній з іншими сексуальними орієнтаціями, відмінними від гетеросексуальної чи гендерним ідентичностям, відмінними від цисгендерної або таких, сексуальна орієнтація чи гендерна ідентичність яких є невизначеною.[1]

Гомосексуальність сама по собі не є приводом для надання психологічної допомоги. У 1993 році Всесвітня організація охорони здоров'я переглянула Міжнародну класифікацію хвороб, і в МКБ-10 сексуальна орієнтація сама по собі перестає розглядатися як розлад. [2, с. 30] Зазвичай, такі люди мають набуту чуттєвість та внутрішню гомофобію. Вони не сприймають себе та часто мають психологічні розлади (депресія, біполярний розлад).

Соціальному працівнику важливо володіти базовими знаннями психології для виявлення психічних розладів та своєчасного перенаправлення до психолога або ж психіатра.

Не менш важливим аспектом в роботі з ЛГБТ-спільнотою є знання прав, свобод та законів. Часто представники ЛГБТ-спільноти стикаються з дискримінацією при прийнятті на роботу, їм відмовляють в

медичному обслуговувані, намагаються контролювати репродуктивну систему.[3, с. 127] В цьому випадку в межах відповідальності соціального працівника надати консультацію, провести роз'яснювальну роботу та допомогти справитись з травмуючим досвідом.

Основним аспектом соціальної роботи в ЛГБТ-спільноті є повне прийняття та толерантність. Будь-яке зневажливе ставлення може перекреслити всю проведenu роботу. Соціальний працівник є тією людиною якій повністю відкриваються та довіряються. Втрачаючи довіру до одного з соціальних працівників, клієнт може втрати довіру до будь-кого хто буде допомагати в подальшому.

Зниження рівня гомофобії в суспільстві також є значимим аспектом роботи соціального працівника. Доцільно використовувачи медіа-кампанії, роботу зі ЗМІ знизити стигматизацію ЛГБТ-спільноти, що забезпечить формування нейтрального відношення суспільства до ЛГБТ.

Отже, соціальний працівник є важливою ланкою у роботі з ЛГБТ-спільнотою. Його компетенції, знання та вміння пов'язані з результатом, який буде отримано під час роботи з клієнтом. Знання з психології, медицини, комунікацій та орієнтування в законах допоможуть мінімізувати проблеми для цієї категорії людей.

Список використаних джерел

1. ЛГБТ+ спільнота, квір спільнота [Електронний ресурс]: Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – Режим доступу: <http://surl.li/stpz>
2. Социальная работа с людьми, практикующими однополые сексуальные отношения: Теория. Методики. Лучшие практики/ Сост. Л. Гейдар; под ред. М. Андрущенко – К.: Международный Альянс по ВИЧ/СПИД в Украине, 2009. – 196 с.
3. Дискриминация по признаку сексуальной ориентации и гендерной идентичности в Европе/ Издательство совета Европы, 2012. – 169 с.

УДК 364.4-053.2-058.862(477)''18/19''(043.2)

Семенова І. М.,

магістрантка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ-СИРОТАМ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ XIX – початку XX століття

Соціальний захист дітей є однією з найважливіших функцій держави. Він означає створення належних умов для розвитку дитини та підготовки її до самостійного життя. В усі часи в Україні, як і в усьому

світі, існувала проблема утримання та виховання дітей, які залишилися без батьківського піклування.

Проблема опіки над дітьми-сиротами завжди є актуальною. Несприятливі умови життя народу України мають негативний вплив на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які найбільше потребують соціального захисту. Саме через це, на наш погляд, дуже важливим є вивчення історичного досвіду з цього питання, що зможе допомогти у вирішенні проблем соціальної допомоги дітям-сиротам на сучасному етапі.

В Україні на початку ХХ століття до основних закладів, що займалися опікою дітей, позбавлених батьківського піклування належали сирітські будинки та дитячі притулки. Під поняттям «притулок» розумілися не лише заклади для дітей-сиріт, а й заклади, в яких під час Першої світової війни перебували діти-біженці та такі, які загубили батьків на окупованій території. [4] .

Згідно з історичними джерелами, у 1900 році найбільшими дитячими притулками в Україні були Херсонський, Харківський, Мелітопольський, Ізюмський, Джаршигацький, Маріїнський, Дегтерівський та Олександрівський. [1]

Опіку над знедоленими дітьми здійснювало Відомство імператриці Марії, яке керувало діяльністю столичних та деяких губернських попечительств, благодійних товариств та безпосередньо закладів для сиріт, та земств, які опікувалися всіма іншими губернськими сирітськими будинками та притулками. Ці установи проводили активну роботу направлену на соціальну адаптацію дітей-сиріт. [3]

У 1900 році через поширення праці серед дітей, була запроваджена новітня форма опіки над дітьми-сиротами – гуртожитки-притулки. В ті часи більшість сімей знаходилися в важкому економічному становищі, через це діти змушені були працювати та вступати на навчання до майстрів-ремісників. З метою соціального захисту дітей-сиріт, створили відповідний Статут, згідно з яким, діти, що проходили навчання у майстернях повинні на ніч та у вільний від роботи час повертатися до гуртожитків-притулків, де вони мали змогу отримати їжу, одяг, санітарно-гігієнічні умови проживання та їм була надана турбота та виховання.

В цьому ж році почали створюватися в селах притулки-яслі з метою опікування над сільськими дітьми, які залишалися під час польових робіт без нагляду дорослих. До цих закладів зараховували дітей обох статей від 2 до 8 років, які знаходилися на повному утриманні. Місцеві жителі мали позитивне ставлення до даних установ.

Найбільшою підтримкою на початку ХХ століття користувалися сільські сирітські притулки, які були створені завдяки благодійній

допомозі. Серед сільських притулків особливе місце займали суто притулки сільськогосподарського спрямування, в яких дітей навчали до садівництва, городництва та ремесничої справи. Також дуже важливим було релігійне виховання.

Надалі мережа притулків почала розширюватися. До неї входили – будинки опіки, сирітські будинки, дитячі притулки. Робота в них здійснювалася за такими напрямками як, – створення належних умов для життєдіяльності дітей, зміцнення їх здоров'я, зверталася увага на їх фізичний розвиток, здійснювалася підготовка дітей до різних видів професійної діяльності та ведення господарства, увага приділялася релігійному вихованню.

В історичних джерелах вказано, що станом на 1 січня 1911 року в Російській імперії існувало 438 притулків, в яких проживало 14 439 дітей. Деякі з даних притулків відносилися до духовних та військових відомств, а також до Міністерства внутрішніх справ [2].

Отже, можна зробити висновок, що на українських землях, існувало багато закладів, які надавала соціальну допомогу дітям-сиротам. На початку ХХ століття існувала чітка система організаційних форм надання соціальної допомоги дітям-сиротам. На нашу думку, розгляд історичних умов формування інституційних закладів догляду та виховання дітей і управління ними дозволяли виявити основні проблеми державного управління в сфері інституційного догляду та виховання дітей, та перспективи їх розвитку на сучасному етапі формування української державності.

Список використаних джерел

1. Вестник благотворительности. Санкт-Петербург: Центральное управление детских приютов Ведомства учреждений Императрицы Марии, 1897-1902. № 5-6. 1899.
2. Горшкова Е. А. Воспитательные дома и приюты в Российской империи / Горшкова Е. А. // Педагогика. – 1995. – № 1. – С. 17 – 20.
3. Разоренова Е. Л. Симфония государства, общества и русской православной церкви в процессе социально-педагогической поддержки детей-сирот: на примере отечественного опыта XVIII – XIX вв. / Е. Л. Разоренова // Педагогічні науки. – 2005. – № 6. – С. 61–65.
4. Сейко Н. А. Добродійність як підґрунтя діяльності дитячих притулків в Україні у XIX – поч. ХХ ст. / Н. А. Сейко // Історико-педагогічний альманах. – 2006. – № 1. – С. 18–22.

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ПІДЛІТКІВ З ДІАГНОЗОМ ДЦП ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Орієнтація на «інклюзивність», як одну з пріоритетних цінностей, становить проблему освітнього середовища, збагачення її розвивального потенціалу, включення учасників середовища в розвивальну взаємодію на основі розуміння перешкод і соціально-психологічних чинників адаптації для всіх учасників освітнього процесу [1].

Однією з соціальних проблем сучасної України є високий рівень захворюваності дітей і неухильне зростання дитячої інвалідності. На даний момент у кожного 7-го з 10 новонароджених виявляються різні порушення здоров'я, не більше 3-10% дітей (в залежності від віку) можна визнати здоровими. В органах соціального захисту населення на обліку в 2017 році перебувало 607 тисяч дітей-інвалідів, у 2019 році – 613 тисяч осіб, у 2020 році кількість дітей-інвалідів зросла до 623 тисяч. Однією з основних причин інвалідності у дітей, є захворювання нервової системи, а в групі цих захворювань максимум припадає на інвалідність, зумовлену дитячим церебральним паралічем.

Підлітки, які мають особливі потреби, повинні бути залучені до освітнього процесу, процес розвитку й соціалізації особистості. Цим займається інклюзивна освіта, її основна мета – «включення, залучення» підлітка в освітнє середовище з урахуванням особливих потреб [1].

Основні принципи інклюзивної освіти:

- всі підлітки мають навчатися разом, коли це виявляється можливим, незважаючи на певні труднощі;
- школи мають визнавати і враховувати потреби учнів шляхом узгодження різних темпів і видів навчання;
- активне залучення сім'ї до освітнього процесу;
- діти з особливими потребами повинні отримувати будь-яку допомогу, яка може знадобитися для забезпечення успішного процесу.

Таким чином школа має: організувати навчально-виховний процес, що задовольняв би усі потреби учнів; розробити систему спеціальних освітніх і фахових послуг для дітей з особливими потребами; створити позитивний шкільний клімат у школі та поза її межами.

Як правило, підліткам з діагнозом ДЦП дуже важко дається пристосування до освітнього середовища. Процес адаптації підлітка в освітнє середовище – це завжди стрес для нього [1].

Визначення «адаптація» є комплексним явищем соціального буття особистості, універсальною властивістю людини, яка забезпечує засвоєння нею соціально корисних стандартів поведінки, ціннісних орієнтацій, гармонізацію взаємозв'язків з новим соціальним середовищем. Соціальна адаптація тісно пов'язана з процесом інтеграції людини в суспільство, в результаті якого досягається формування самосвідомості та рольової поведінки, здатності до самоконтролю і самообслуговування, адекватних зв'язків з оточуючими.

Особистий досвід щодо включення підлітка з особливими освітніми потребами в загальноосвітній навчальний заклад розпочався ще задовго до появи у нашому лексиконі терміну «інклюзія». На думку Ю. А. Луценко «Досвідчений, а головне люблячий дітей педагог, зумів таким чином організувати класний колектив, що по-перше, дитина жодного разу не відчула себе обмеженою, неповносправною, а по-друге, інші діти постійно проявляли ненав'язливе піклування і турботу, навіть у дрібницях (допомогти застігнути портфель, скласти підручники чи інше)».

Практика показує, що проблема соціальної адаптації підлітків з церебральними паралічами має свою специфіку. Для них характерні явища дезадаптації, які проявляються в перенапруженні емоційної сфери, тривожних переживаннях і поведінкових порушеннях.

Отже, питання адаптації навчального закладу до потреб підлітка складається з декількох компонентів. Це доступність до навчання, мобільність, толерантність. Ці компоненти спрямовані на досягнення: архітектурної доступності; технічної доступності (наявність приладів, спеціального стимульного матеріалу) яка дозволяє дітям з особливими потребами сприймати та засвоювати матеріал; методичної доступності (відповідність та адаптація програм, завдань можливостям підлітків [2].

Список використаних джерел

1. Талдонова Л. «Включення» дитини з особливими освітніми потребами в суспільство здорових однолітків // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2018. – Випуск 3. – С. 152–158.
2. Соціально психологічна адаптація дітей з особливими потребами до навчання у школі: навчально-методичний посібник [Укл. Холодій О. М.]. – Черкаси, 2014. – 125 с.

Матвієнко В. В.,
магістрантка,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ

На сьогодні розвиток інформаційного суспільства є дуже високим тому, перед вищою освітою стоїть одне з головних завдань – навчити студентів використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології для їх подальшої професійної діяльності. Впровадження таких технологій забезпечує вдосконалення всього освітнього процесу, доступність та ефективність освіти, а також підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Проаналізувавши наукову літературу, ми з'ясували, що інформаційні технології – це узагальнююче поняття, що описує різні методи, способи та алгоритми збирання, оброблення, зберігання і передавання інформації з метою одержання нових відомостей про об'єкт, що вивчається, або – сукупність знань про способи і засоби роботи з інформаційними ресурсами. На нашу думку, для студентів важливу роль відіграють такі засоби інформаційних технологій, які використовуються при формування готовності до фаху: електронно-навчальне програмне забезпечення, програмне забезпечення для автоматизованої обробки і передачі даних у реальному масштабі часу, інтерактивні діалогові програми; гіпертекстові, навчальні системи на базі мультимедіа технологій, технології моделювання, системи створення відео-лекцій; інтелектуально-навчальні експертні системи, системи управління базами даних; апаратне забезпечення, інтерактивні дошки; засоби телекомунікації, електронна пошта, локальні та глобальні комп'ютерні мережі, супутниковий зв'язок, web-сервери Інтернету; телеконференції, вебінари, онлайн-семінари, тренінги; електронні бібліотеки, електронні каталоги бібліографічних баз даних, видавничі системи, електронні підручники, довідкові системи, інформаційно-пошукові системи, словники, енциклопедії, електронні видання. [1]

Всі вище зазначені інформаційні технології для студентів вищих навчальних закладів є засобами навчально-пізнавальної і науково-дослідної діяльності, вони підвищують рівень власного професійного іміджу, також слугують ефективним інструментом інтенсифікації процесу навчання. Це дає можливість вирішувати не лише стандартні завдання, але й завдання, що вимагають творчого підходу, а також вони можуть знадобитись для їх майбутньої професійної діяльності.

Отже, можна сказати, що рівень використання студентами інформаційних технологій, дає можливість не лише підвищити свій рівень знань, а й сформувати певний професійний імідж.[2] Ступінь оволодіння професійним іміджем надає можливість для успішної реалізації своєї професійної діяльності, а з іншого боку створення власного професійного іміджу повинно стати основним видом діяльності майбутнього спеціаліста.

Список використаних джерел

1. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору // Зб.наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука. – К., 200
2. Ігнатенко Г.В. Професійна педагогіка : навчальний посібник / Г.В. Ігнатенко, О.В. Ігнатенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 352 с.

УДК 17.026

Нагель К.,
студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ДО ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

Становлення та процвітання активного і сучасного громадянського суспільства будь-де, передбачає залучення молодого покоління та дітей до громадської активності, суспільно значущої діяльності, шляхом формування у них якостей громадянина своєї держави і бажання брати активну участь в творенні власної країни. Низька громадська активність громадян має критично негативні наслідки для держави. Важливою категорією молоді, на яку треба звернути увагу, є студентська молодь. Адже саме студенти є майбутніми керівниками та працівниками приватного і державного сектору, які мають вагомий вплив на існування країни, у середині якої знаходяться. Якщо почати формувати громадську позицію в студентській молоді і залучати їх до активності, привчить їх діяти в такому темпі, вони зможуть розвивати свої знання в різних сферах, корисні для них особисто та суспільства в цілому. Досвід, який вони отримують, в подальшому житті буде впливати на життєву позицію людини та їх світоглядні позиції.

Саме тому студентство як вагомий прошарок молоді є найбільш мобільною групою, яка швидко вчиться, яка здатна відстоювати свою ідеологію, і саме тому від них завжди залежить доля суспільних трансфор-

мацій. Але дуже вагомим аспектом виступає процес мотивації студентів до такої активності, а саме як правильно та ефективно це зробити.

Сучасна ситуація з питань рівня мотивації студентів до громадської активності свідчить про те, що студенти не мають бажання торкатися питань громадськості, оскільки це не торкається їх особисто. Було проведено спеціальне соціологічне дослідження, в якому взяли участь студенти I-IV курсів Національного університету «Львівська політехніка», різних спеціальностей, загалом 286 чол., з них 132 особи чоловічої статі і 154 жіночої. Дослідження засвідчило, що на питання про те, чи беруть вони участь у громадському житті, студенти відповіли (у відсотках від загальної кількості опитаних): постійно – 1,2 %; часто – 7,8 %; періодично – 10,3 %; рідко – 32,5 %; у поодиноких випадках – 28,7 %; ні – 19,5 % [1].

Одержані дані свідчать, що студенти у більшості випадків схильні не брати участь, аніж брати участь у громадському житті. Але є частина, що все є таки бере участь, причому на постійній основі або часто займаються цим лише 9 % з них. Треба звернути увагу на те, що більшість студентів із тих, хто бере участь у громадській активності, робить це зовсім нерегулярно, а 19,5 % студентів не задіяні у ній взагалі.

Тобто, з вищесказаного можна зробити висновок, можна констатувати, що студентська участь громадському житті фатально на низькому рівні. Звертаючи увагу на те, що активність студентів вважається вагомою рушійною силою для країни, даний стан їх активності змушує задуматись та вимагає негайного втручання. Відтак необхідно з'ясувати, чим замотивувати студентів та змінити таку ситуацію.

Мотивація (з лат. *moveo*) – спонукання до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби [2].

Розглянемо теорію К. Альдерфера, яка побудована на класифікації та аналізі потреб, обґрунтуванні їх впливу на поведінку людини. Альдерфер виокремлює три групи потреб у людини: 1) потреби існування; 2) потреби зв'язку; 3) потреби зростання. Потреби в існування є базовими і передбачають задоволення фізіологічних потреб. Група потреб зв'язку повністю відповідає з групі потреб належності і причетності. За Альдерфером, потреби зв'язку випливають з соціальної природи людини, її природного намагання бути членом сім'ї, колективу, мати друзів, налагодити добрі стосунки з керівництвом та підлеглими. Сюди відносять потреби визнання і самоствердження з піраміди Маслоу, які зв'язані з прагненням людини належати до певних неформальних груп, партій, зі ствердженням людини як особистості. Потреби зростання в

теорії Альдерфера частково кооперуються з потребами визнання і самоствердження в теорії Маслоу та охоплюють потреби самовираження цієї теорії [3].

За Альдерфером найвищою насолодою є задоволення сама потреб зростання, але їх неможливо задовільнити без потреб існування та зв'язку. Саме тому впливати на мотивування студентів до громадської активності через усі три групи потреб.

Саме тому, на мою думку, державі необхідно зробити декілька кроків.

По-перше, державі необхідно налагодити комунікацію із студентами, адже вони вважають, що держава не переймається проблемами молоді, і покинула її напризволяще. Саме тому така ситуація є виправданою, оскільки є наслідком неконструктивних стосунків молоді і держави. Це можна зробити через організацію живого діалогу між студентами та громадськими діячами, де будуть братись до уваги думка молоді, їх пропозиції та зауваження. На основі цього можна зроби спільний проект на благоустрій стану молоді, і через це і даної місцевості. Але представники влади мають приймати в ньому не формально участь, а показувати активну участь власним прикладом.

По-друге, студенти, як правильно, більшість є тими, хто приїхали з інших міст сел, саме тому місцева влада зацікавлена в них. А так, як студенти не завжди мають можливість матеріальної підтримки з боку батьків або не можуть влаштуватись на роботу, надання робочих місць в місцевих ГО або державних секторах, на офіційній основі із південним робочим днем, щоб це не вплинуло на успішність у навчанні, підвисило б рівень зацікавленості та бажання спробувати.

По-третє, необхідно, щоб неодмінно були задіяні потреби зростання, а це можуть бути змагання та гранти серед студентських груп, конкурс на посади у назначеному місці. А також необхідно долучити роботу з громадянського виховання та провести роз'яснювальну роботу серед молоді про діяльність ГО. Необхідно давати молоді відчутти себе не лише виконавцями, а й організаторами, тобто тими хто управляє, жати їм можливість вирішувати, але підтримувати та, за їх бажанням, надавати поради. Для цього можна закріпляти куратора проекту, людину з досвідом, представника держави, який має стати не головним, а органічним учасником.

Ситуація, що склалася, є складною у вирішенні з огляду на те, як складаються в сучасних умовах стосунки молоді та держави. Вона вимагає термінового втручання, адже неправильна побудова відносин між студентами та молоддю породили іншу низку проблем, а це означає, якщо нічого не змінити, то ситуація буде погіршуватись. Тому піклуючись про власне майбутнє, необхідно пам'ятати, що студенти –

це активна рушійна сила, яка готова до дій, але необхідно правильно скорегувати таку мотивацію, а саме в русло громадської активності, адже це стане як суспільно корисною діяльністю, так і корисною індивідуально для кожного студента, тому що задовільнять їх потреби, головне їх враховувати.

Список використаних джерел

1. Юрій Вінтюк, Особливості мотивації до громадської активності у студентів у сучасних умовах, Соціогуманітарні проблеми людини № 4, 2010 р.
2. Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://spe.org.ua/blog/tm/motyvatsiia-ta-vplyv/>
3. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1998. – 224 с.

УДК 304:316.472.4

Ширяєва А. О.,

студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ

На даний момент велику увагу приділяють формуванню у молоді активної громадянської позиції. Молодь, що зацікавлена у процесі розвитку держави є міцним щаблем демократичної держави. Не секрет, що в розвинутих країнах вже давно молоді люди знаходять можливість висловити свої думки і пропозиції саме в соціальних мережах. У європейських країнах широко застосовуються новітні інформаційні технології, проявляється це через створення електронного уряду, електронного парламенту тощо. Важливо зазначити, що і в Україні були зроблені кроки в даному напрямку.

Одним з основних принципів стратегії є принцип участі. Тобто рішення, що стосуються молоді, ухвалюються за її участю. Держава створює засоби, простір, можливість та надає підтримку змістовній участі молоді в ухваленні важливих суспільних рішень [1].

Так, 3 лютого 2016 р. Голова Верховної Ради України В. Гройсман презентував проект електронного парламенту «Е-парламент – від паперу до електронного врядування» [2]. На початку лютого 2016 р. запрацював у тестовому режимі оновлений портал Державного агентства з питань електронного урядування України [3]. Сам процес формування і запуску е-Уряду в Україні почався у червні 2015 р. як системна

робота урядових структур, інституцій громадянського суспільства та іноземних соціальних акторів [4]. Таким чином і будується зацікавленість молоді у процесі розвитку держави.

Соціальні мережі активно використовуються молоддю, на даний момент, саме вони виступають засобом формування громадської думки. Багато молодих людей беруть інформацію про політичні процеси з соціальних мереж. Про популярність соціальних мереж говорить статистика. На початку 2020 року найпопулярнішими соціальними мережами в Україні є Facebook (58% від усіх респондентів 1804 осіб), YouTube (41%), Instagram (28%) і Telegram (14%). Про це свідчать дані опитування компанії Research & Branding Group. Далі зі значним відривом йдуть Вконтакте (7%), Однокласники (6%) і Twitter (5%), а найменш популярною є LinkedIn (1%). Також маємо дослідження, проведене комунікаційною групою Plusone. Відповідно до результатів український Facebook має 15 млн користувачів, а Instagram – 13 млн. Найпопулярніший Instagram серед аудиторії 18-24 років, а загалом ця соцмережа випереджає Facebook серед користувачів до 29 років. А ось користувачі старше 30 надають перевагу Facebook [5].

Важливо зазначити, що така подія як Євромайдан почалась та підкріплювалась саме у соціальних мережах, тобто соціальні мережі стали інструментом політичних перетворень. А після Євромайдану українці усвідомили важливу роль соціальних мереж як інструменту об'єднання громадян для організації допомоги для тих, хто її потребує або участі в акціях протесту тощо.

На даний момент соціальні мережі перестали бути лише середовищем, вони перетворились на засіб досягнення цілей. В Instagram багато молодих людей ведуть блоги, де висловлюють свої думки з приводу певних політичних питань, тим самим впливають на суспільство. Також дуже популярним є ведення YouTube – каналу. Там блогери мають можливість проводити розслідування, підкріплювати їх конкретними фактами і тим самим робити справжній резонанс у суспільстві. Ще одним яскравим прикладом є сторінки волонтерських проєктів, які займаються допомогою українським військовим у зоні АТО, ці сторінки або групи створюються у Facebook. А ще можна створювати Facebook-події, вони передбачають анонси проведення різноманітних громадських акцій – благодійних, політичних, мистецьких, екологічних, студентських тощо.

У Twitter найпопулярніші українські блогери, лідери громадських організацій роблять пости тим самим закликають громадян задуматись над певним питанням та діяти. У соціальних мережах (Facebook, Instagram, Twitter, Вконтакте) є можливість проводити онлайн флешмо-

би, за допомогою хештега пости користувачів соціальної мережі об'єднуються за певною темою, це дозволяє відслідковувати резонанс, а також висловлювати свою позицію щодо тієї чи іншої політичної події.

Українські політики, публічні особи, органи державної та місцевої влади також використовують аккаунти (частіше у Facebook та Twitter) для висвітлення своєї діяльності. Варто зазначити, що сильна активізація молоді відбувається у кризові моменти і саме соціальні мережі стають інструментом для того, щоб координувати зусилля та привернути увагу громадськості на ці події.

Отже, на нашу думку, такі соціальні мережі, як Facebook, Instagram, Twitter, YouTube треба використовувати, адже вони є унікальними платформами для того щоб згуртувати молодь та проявляти свою громадянську позицію. Молоді українці можуть і повинні відігравати важливу роль у розвитку сильної держави, тому що саме молодь є ініціатором та рушійною силою суспільно-політичних змін.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про національну молодіжну стратегію до 2030 року» від 12.03 2021 року № 94/2021. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>.
2. Голова Верховної Ради України В. Гройсман проведе презентацію журналістам «Е-парламент – від паперу до електронного врядування». Верховна Рада України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/124395.html>.
3. Державне агентство з питань електронного урядування в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://e.gov.ua/>.
4. Електронное правительство в Украине. Инфографика. Гордон. – 2015. – 25 мая. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gordonua.com/infographics/elektronnoopravitelstvo-v-ukraine-infografika-82358.html>.
5. Які соціальні мережі зараз найпопулярніші та як почати там працювати 06.08.2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvoemisto.tv/blogs/sotsmerezhi_z_chogo_rozpochaty_biznesu_112057.html.

УДК 364-43:[172+174](043.2)

Буряга А. С.,
студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ АКТИВНІЙ ГРОМАДЯНСЬКІЙ ПОЗИЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Професійна діяльність соціальних працівників спрямована на зміну соціального оточення на мікро- мезо- та макрорівнях. Проаналізував-

ши основні напрями діяльності соціальних працівників, Л. Полторак виділила наступні: психологічна діяльність соціальних працівників; навчально-виховна діяльність; превентивна та просвітницька діяльність; аніматорська [3]. Для успішної професійної діяльності у будь-якому із визначених напрямків важливим фактором виступає наявність сформованої активної громадянської позиції. Відтак активна громадянська позиція є невід'ємною складовою їх діяльності. У практичній площині поряд із професійними знаннями особливо значиму роль відіграють моральні та духовні якості фахівців, які є визначальним фактором успішності та ефективності професійної діяльності та їх здатності проявляти активну громадянську позицію.

Серед основних виділяють такі моральні та духовні якості соціального працівника: совість (нагадує соціальному працівнику про його моральні обов'язки, про відповідальність, яку він несе перед іншими людьми і перед самим собою); чесність (зобов'язаний виконувати обіцянку, дану клієнту, правдиво інформувати клієнта про шляхи та можливості вирішення наявної проблеми); уважність і спостережливість (повинен відчувати і розуміти всю гаму почуттів і переживань, які долають клієнти); терпимість (зумовлює шанобливе ставлення до чужого способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, інтересів, думок, ідей, звичок, вірувань інших людей); тактовність (зобов'язаний передбачити всі об'єктивні наслідки своїх вчинків або дій та їх суб'єктивне сприйняття клієнтом, колегами, іншими людьми; витримка і самовладання (спілкуючись з клієнтами, соціальний працівник завжди має враховувати їхній емоційний стан); доброта (реалізується в турботі про людину, створенні сприятливих умов для її життєдіяльності); об'єктивність (повинен прагнути до ігнорування своїх симпатій і антипатій); любов до людей (повинен акцентувати свою увагу на позитивних рисах і якостях клієнта, дивитися на людей через призму любові); самокритичність (повинен систематично аналізувати свої вчинки і дії, виявляти помилки і власні недоліки); критичне ставлення до себе і своєї поведінки (дає можливість спеціалісту розвивати позитивні риси і якості); комунікабельність (в процесі спілкування відбувається знайомство з клієнтом і його проблемами, визначаються план спільних дій, шляхи і засоби його реалізації); оптимізм (фахівець не повинен втрачати надію і впадати в зневіру, а зобов'язаний зберігати душевний спокій, віру у справедливість); сила волі (проявляється в умінні доводити почату справу до кінця, не пасувати перед труднощами, мобілізуватися для вирішення поставлених завдань); емпатія (здатність до співпереживання і співчуття розвивається в процесі накопичення фахівцем життєвого і професійного досвіду); прагнення до самовдоскона-

лення (постійний самоаналіз своєї діяльності та поведінки); творче мислення (кожен конкретний випадок вимагає від фахівця гнучкого, неординарного ставлення, що враховує всі особливості розв'язуваної проблеми) [1].

Дефініції поняття «громадянська позиція» зводяться до:

- дієвості, глибокої відповідальності, активної впливовості особистості в суспільстві;
- усвідомленого сприйняття нею ціннісних проблем; ставлення до суспільних явищ і подій, поведінки, зумовленої цим ставленням; соціально зрілої
- зацікавленості й готовності працювати для розвитку рідної країни. Громадянська позиція людей визначає цінності громадянської свідомості, громадянського суспільства [2].

Громадянська позиція відображає політичні, юридичні, моральні права й обов'язки громадян щодо своєї держави, передбачає відповідальне ставлення до суспільства, професійної діяльності, до людей загалом і до самої себе зокрема. Громадянська позиція є відтворенням суспільного життя, громадянських прав і безпосередньо впливає на утвердження соціального статусу майбутнього соціального працівника як громадянина, усвідомлення ним суспільних завдань, його соціальну активність. Рівень громадянської позиції багато в чому визначає загальнокультурний рівень розвитку майбутнього соціального працівника [2].

Громадянська позиція відтворює громадянські якості особистості як повноправного суб'єкта соціальних відносин у демократичному суспільстві, життєві пріоритети, мету та способи її досягнення. Вона може виявлятися в різних формах: пасивній (пасивно-байдужій чи пасивно-оцінювальній), конформістській (приспосовницькій), протесанній, творчій – залежно від ситуації. Критерієм вияву громадянської позиції є здатність і бажання особистості відповідально й активно, на засадах демократизму, громадянського співробітництва, соціальної злагоди, гуманізму й толерантності взаємодіяти з соціумом, адекватно співвідносячи й узгоджуючи індивідуальні та загальносуспільні інтереси. У чесному, відповідальному ставленні до самого себе, до реалізації своїх здібностей на суспільну користь виявляється громадянськість особистості [2].

Враховуючи особливості професійної діяльності соціальних працівників, можна зробити висновок, що серед основних якостей, які сприятимуть прояву активної громадянської позиції можна виділити наступні: альтруїзм, чесність, совість, об'єктивність, справедливість, толерантність, доброта, любов до людей, комунікабельність, оптимізм, сила волі, емпатія, прагнення до самовдосконалення, креативність. На

думку Д.Сая, варто враховувати, що «моральна потреба робити певну дію виникає лише за умови емоційного переживання людини, оскільки людина повинна вчинити дію, яка не стільки відповідає власним інтересам, скільки інтересам суспільства або інших людей» [4, с. 62]. Отже, одних тільки моральних і духовних якостей недостатньо для реалізації активної громадянської позиції соціальними працівниками. Зазначені якості скоріше допомагають реалізувати внутрішню сформовану потребу діяти на благо суспільства.

Список використаних джерел

1. Агарков О.А. Особистість соціального працівника: індивідуальні якості URL: https://pidru4niki.com/73033/sotsiologiya/osobistist_sotsialnogo_pratsivnika_individualni_yakosti.
2. Дяченко І. М. Формування активної громадянської позиції студентів: ціннісні детермінанти URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pfto_2016_48_46.pdf.
3. Полторак Л. Значення методів арт-терапії у професійній діяльності майбутніх соціальних працівників / Л. Полторак // Педагогічний дискурс. – 2014. – Вип. 16. – С. 159-164. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2014_16_32.
4. Сай Д.В. До питання критеріїв морального виховання майбутніх соціальних працівників у процесі волонтерської діяльності // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2014. – 2 (11). – С. 60-63.

УДК 364-43-057.875:323.2] (043.2)

Черевата А. О.,
студентка,

ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Дефініції поняття «громадянська позиція» зводяться до: дієвості, глибокої відповідальності, активної впливовості особистості в суспільстві; усвідомленого сприйняття нею ціннісних проблем; ставлення до суспільних явищ і подій, поведінки, зумовленої цим ставленням; соціально зрілої зацікавленості й готовності працювати для розвитку рідної країни. Громадянська позиція людей визначає цінності громадянської свідомості, громадянського суспільства. Громадянська позиція відображає політичні, юридичні, моральні права й обов'язки громадян щодо своєї держави, передбачає відповідальне ставлення до суспільст-

ва, професійної діяльності, до людей загалом і до самої себе зокрема. Громадянська позиція є відтворенням суспільного життя, громадянських прав і безпосередньо впливає на утвердження соціального статусу студента як громадянина, усвідомлення ним суспільних завдань, його соціальну активність. Рівень громадянської позиції багато в чому визначає загальнокультурний рівень розвитку соціального працівника. Громадянська позиція відтворює громадянські якості особистості як повноправного суб'єкта соціальних відносин у демократичному суспільстві, життєві пріоритети, мету та способи її досягнення. Вона може виявлятися в різних формах: пасивній (пасивно-байдужій чи пасивно-оцінювальній), конформістській (притосовницькій), протесаній, творчій – залежно від ситуації. Критерієм вияву громадянської позиції є здатність і бажання особистості відповідально й активно, на засадах демократизму, громадянського співробітництва, соціальної злагоди, гуманізму й толерантності взаємодіяти з соціумом, адекватно співвідносячи й узгоджуючи індивідуальні та загальносуспільні інтереси. У чесному, відповідальному ставленні до самого себе, до реалізації своїх здібностей на суспільну користь виявляється громадянськість особистості [1, с. 329].

Проаналізувавши основні напрями діяльності соціальних працівників, Л. Полторака виділила наступні: психологічна діяльність соціальних працівників; навчально-виховна діяльність; превентивна та просвітницька діяльність; аніматорська діяльність [5]. Для успішної професійної діяльності у будь-якому із визначених напрямків важливим фактором виступає наявність сформованої активної громадянської позиції.

Так як соціальна робота є одним із напрямків, у яких активна громадянська позиція відіграє провідне значення як для ефективної професійної діяльності, так і для особистісної самореалізації, визначені напрями є провідними. На нашу думку рівень сформованості активної громадянської позиції має бути врахований при професійному відборі майбутніх абітурієнтів. Для цього доцільно дослідити набір особистісних якостей за допомогою таких методик: «Діагностика міжособистісних відношень» (Т. Лірі, Г. Лефорж, Р. Сазек), «16 RF-опитувальник» (Р. Кеттелл), «Діагностика спрямованості особистості Б. Басса» (В. Смекал, М. Кучер). Вибір методики «16 RF-опитувальник» (Р. Кеттелл) відповідно до міждисциплінарної, інтерактивної компетенції і компетенції успішності був зумовлений тим, що ця методика надає універсальну, практичну та багатоаспектну інформацію про особистість майбутнього соціального працівника. Вона дозволяла виявити низку особистісних якостей [2]. Методика «Діагностика міжособистісних відносин», (Т. Лірі, Г. Лефорж, Р. Сазек) дозволяє визначити особ-

ливості студентів, що виявляються в процесі міжособистісної взаємодії за такими чинниками, як «домінування – підпорядкування» і «дружелюбність – агресивність», оцінка яких відбувається відповідно до таких тенденцій: домінантність, упевненість у собі, непохитність, незалежність, залежність, невпевненість у собі, товарицькість, чуйність. В межах започаткованого дослідження найбільший інтерес становили тенденції «дружелюбність» і «чуйність» [3]. Відповідно до компетенції успішності, методика «Діагностика спрямованості особистості Б. Баска» (В. Смекал, М. Кучер) дозволяла виявити домінування такого з видів спрямованості майбутніх соціальних працівників, як особистісна (спрямованість на себе), ділова (спрямованість на справу) і колективістська (спрямованість на спілкування). Зазначена методика базується на реакціях респондента на певні ситуації, пов'язані з роботою або участю в цих ситуаціях інших людей [4].

У цілому підсумовуючи, громадянська позиція – це світогляд, який сформований з урахуванням особливостей розвитку спільноти в конкретному час, власного досвіду, переконання і на основі отриманої інформації, наукового підходу приймати вірне рішення з погляду його позитивного впливу на сьогодення та в майбутньому. Тому у майбутніх соціальних працівників потрібно перевіряти набір особистісних якостей за методиками вище переліченими аби дізнатися чи здатна людина до активної діяльності у громадській сфері. Однак, варто пам'ятати, що моральна потреба робити певну дію виникає лише за умови емоційного переживання людини, оскільки людина повинна вчинити дію, яка не стільки відповідає власним інтересам, скільки інтересам суспільства або інших людей. Таким чином, вчинок провокує певну емоційну реакцію, тобто переживання, що робить моральну цінність не тільки осмисленою, але і відчутною. Здатність переживати переводить моральні цінності з розряду об'єктивно до суб'єктивно важливих, тобто моральні цінності стають внутрішніми. Ставлення людини до моральних цінностей та дії, яка виконується або не виконується у відповідності до цінності, виявляється у формі оцінок та суджень [6].

Список використаних джерел

1. Дяченко І.М. Формування активної громадянської позиції студентів: ціннісні детермінанти. – 2016. – Вип. 48 (101) URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Pfto_2016_48_46 (дата звернення: 12.04.21).
2. Капустина А. Н. Многофакторная личностная методика Р. Кеттелла. СПб., 2001 URL: <https://znanium.com/catalog/document?id=79071> (дата звернення: 12.04.21).
3. Собчик Л. Н. Диагностика межличностных отношений. Модифицированный вариант интерперсональной диагностики Т. Лири: методическое руководство. Москва:

Московский кадровый центр при Главном управлении по труду и социальным вопросам Мосгорисполкома, 1990. – 555 с.

4. Методика диагностики направленности личности Б. Басса (Опросник Сmekала-Кучера). URL: <https://psycabi.net/testy/233-metodika-diagnostiki-napravlennosti-lichnosti-b-bassa-oprosnik-smekalakuchera> (дата звернення: 12.04.21).
5. Полторац Л. Значения методов арт-терапии у профессиональной деятельности майбутніх соціальних працівників / Л. Полторац // Педагогічний дискурс. – 2014. – Вип. 16. – С. 159–164. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/peddysk_2014_16_32
6. Сай Д.В. До питання критеріїв морального виховання майбутніх соціальних працівників у процесі волонтерської діяльності // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології. – 2014. – 2 (11). – С. 60-63.

УДК 336.77.336.6

Сокирко М.,

аспірант 3-го курсу з публічного управління та адміністрування,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Для впровадження системних змін на місцевому рівні в межах децентралізації необхідно є досконала та юридично визначена законодавча основа. Упродовж 2014–2015 рр. було розроблено та прийнято низку законодавчих документів, серед яких є Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», Закони України: «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики», Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад», зміни до Бюджетного та Податкового кодексів та ін., які закладають основи для зміни системи місцевого управління. Проте, на сьогоднішній день нормативна база є неповною та недосконалою через неприйняття необхідних законів, які регулюють територіальний устрій, розмежування повноважень місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування та не відповідність Конституції, як основному закону деяких нормативних актів [1, с. 2]. На сьогоднішній день, відсутні необхідні зміни до Конституції, що визначають засади та конституційну основу децентралізації.

Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 р. «Про утворення та ліквідацію районів» передбачається в межах території України замість попередніх 490, створено 136 районів [2]. Таким чином, прийняттям Постанови було змінено середній субрегіональний

рівень (району) адміністративно-територіального устрою [3]. Однак, статтею 92 Конституції України передбачено пріоритет закону у регулюванні визначених найважливіших суспільних відносин, відповідно до якої територіальний устрій та засади місцевого самоврядування визначаються виключно законом [4]. Конституційний Суд України у Рішенні від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001 у справі № 1-39/2001 вказав, що правовий статус адміністративно-територіальних одиниць, як окремих складових адміністративно-територіального устрою, є питанням загальнодержавного значення та повинен визначатися законами України [5].

Відповідно до ст. 8 Конституції України діє принцип верховенства права, що передбачає вищу юридичну силу Конституції і відповідність та прийняття інших законів та нормативно-правових актів на основі та у відповідності до Конституції [4]. Отже, Постанова Верховної Ради, якою відбулося утворення нових районів є нижчим за юридичною силою ніж закон нормативним актом та не відповідає порядку встановленому у ст. 92 Конституції України. На даний час для всебічного та повного визначення основ територіального устрою, необхідним є розроблення та прийняття закону «Про засади адміністративно територіального устрою України».

Варто зазначити, що зміна адміністративно-територіального устрою є важливим та системоутворюючим чинником, який впливає на судоустрій та територіальну юрисдикцію органів прокуратури, досудового слідства, виконавчої влади. Утворення судів відбувається з урахуванням існуючого адміністративно-територіального устрою. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» у ст. 19 п. 3 зазначено, що місцезнаходження, територіальна юрисдикція та статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності [6]. Таким чином, суди розташовуються з урахуванням адміністративно-територіального устрою. У зв'язку з цим, гарантований Конституцією захист прав і свобод людини і громадянина, вільний доступ до правосуддя, обумовлений територіально зручним розташуванням судів [4]. Зміна адміністративно-територіального устрою призвела до правової невизначеності територіальної юрисдикції місцевих загальних судів і як наслідок впливає на доступність правосуддя для захисту та відновлення порушених прав. Відповідно до п. 4 ст. 19 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» підставою для утворення суду є зміна адміністративно-територіального устрою. Суд утворюється чи ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя, але наразі такий закон не прийнятий, а місцеві загальні суди здійснюють розгляд справ в межах раніше утворених районів та адміністративно-територіального устрою [7].

Для визначення та розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної влади з урахуванням нового адміністративно-територіального поділу необхідним є прийняття нової редакції законів: «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації». Недосконала нормативно-правова основа створює прогалини в праві та підгрунтя для зловживань і маніпуляцій. Таким чином, сьогодні нормативна основа децентралізації потребує прийняття окремих ключових законів, змін до Конституції як основного закону, доопрацювання та подолання правової невизначеності.

Список використаних джерел

1. Євтушенко О. Н., Андріяш О. І. Чорноморська об'єднана територіальна громада Миколаївської області в умовах децентралізації // Наукові праці. Державне управління. Випуск 278. Том 290, 2017. – С. 1–6.
2. Постанова Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17.07.2020 року, Відомості Верховної Ради України, 2020, № 33, ст. 235.
3. Конституційне подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року № 807-ІХ.
4. Конституція України від 28 червня 1996 року, Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141.
5. Рішення Конституційного Суду України від 13 липня 2001 року № 11-рп/2001 у справі № 1-39/2001.
6. Про судоустрій і статус суддів. Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII Відомості Верховної Ради, 2016, № 31, ст. 545.
7. Рада суддів України. Лист від 22 липня 2020 року 9-рс-466/20 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://rsu.gov.ua/uploads/news/listrsuteritorialnapidsudnist-94cb75de58.pdf> (дата звернення 12.06.2021 р.).

УДК 347.77

Слободянюк Д. С.,
аспірант, Інститут державного управління,
ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Протягом останніх двадцяти років в Україні спостерігаються проблеми з правовим регулюванням набуття, охорони та захисту авторського права й суміжних прав. Цей факт підтверджується й тим, що

Україна черговий рік не може вийти з переліку пріоритетних держав у так званому Списку 301, що щорічно складається Офісом Торгового представника Сполучених Штатів Америки й зазначає перелік країн, де порушуються права на об'єкти інтелектуальної власності.

Чинний Закон України «Про авторське право і суміжні права» не враховує цілий пласт правових механізмів набуття, охорони та захисту авторського права й суміжних прав, упроваджених за цей час в країнах Європейського Союзу. Реалізація чинних нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності виявляє низку послідовних проблемних питань, що потребують законодавчого врегулювання.

Україна взяла на себе обов'язок з імплементації норм права Європейського Союзу щодо врегулювання питань пов'язаних з набуттям, охороною та захистом авторського права. З урахуванням технологічного розвитку суспільства імплементація цих положень є чим далі тим актуальнішою.

Необхідність удосконалення правового регулювання сфери авторського права і суміжних прав зумовлена невідповідністю нормативно-правових актів.

Найгострішими питаннями цієї сфері, які потребують правового врегулювання, є:

- невідповідність положень Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права» нормам комунітарного законодавства Європейського Союзу щодо охорони й захисту авторського права та суміжних прав;
- наявність недоліків положень окремих нормативно-правових актів у сфері авторського права і суміжних прав та неузгодженість положень чинного законодавства між собою;
- законодавча невизначеність окремих термінів і понять у сфері інтелектуальної власності.

Удосконалення правового механізму державного управління в сфері інтелектуальної власності повинно бути спрямоване на врегулювання відносин, пов'язаних з виникненням прав на об'єкти авторського права та об'єкти суміжних прав, використанням таких об'єктів, розпорядженням майновими правами і захистом майнових і немайнових прав на ці об'єкти.

Заходи щодо реалізації вказаної мети повинні передбачати:

- викладення у новій редакції Закону України «Про авторське право і суміжні права»;
- внесення змін до Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, законів України «Про видавничу справу»; «Про кінематографію», «Про захист економічної конкуренції», «Про гастро-

льні заходи в Україні», «Про театри і театральну справу», «Про електронну комерцію», «Про телебачення і радіомовлення», «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав».

Крім того, необхідно, відповідно до вимог сьогодення та норм права Європейського Союзу, визначити: перелік об'єктів авторського права; перелік творів, які не є об'єктами авторського права; строк чинності авторського права; перелік об'єктів суміжних прав; строк чинності суміжних прав.

Особливої уваги потребує врегулювання механізмів охорони та захисту об'єктів авторського права і суміжних прав, порядку припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет.

Також необхідно розширити перелік випадків вільного використання творів, врегулювати питання щодо переходу об'єктів авторського права у спадщину та у суспільне надбання, визнання творів та об'єктів суміжних прав сирітськими, а також вирішити проблеми пов'язані з виникненням і здійсненням авторського права на службові твори та твори створені за замовленням.

Удосконалення правового механізму державного управління в сфері інтелектуальної власності можливе шляхом прийняття одного нормативно-правового акта, яким будуть внесені зміни до вже існуючих нормативно-правових актів України та такий процес не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

Визначення механізмів врегулювання проблемних питань у сфері авторського права і суміжних прав, що базуються на практиці застосування чинних норм національного законодавства, а також врахування міжнародного досвіду є важливим кроком на шляху виконання Україною зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Запровадження запропонованих змін дозволить привести національне законодавство до положень законодавства Європейського Союзу, що регулює відповідні правовідносини, запровадити дієві механізми посилення охорони та захисту прав та інтересів суб'єктів авторського права і суміжних прав, узгодити національні нормативно-правові акти між собою, що сприятиме ефективнішій охороні та захисту авторського права і суміжних прав, збереженню та розвитку ринків, пов'язаних зі створенням і використанням об'єктів авторського права й суміжних прав.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДОСВІД ФРАНЦІЇ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ ТА ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ

Швидко змінюючись соціально-економічні умови сучасного світу висувають ряд проблем щодо удосконалення системи державного управління з метою забезпечення його якості та ефективності. Не дивлячись на те, що проблемам не ефективного державного управління вже багато десятиліть, вони залишаються не вирішеними по цей час.

До кожного об'єкту державного управління уточнюється поняття ефективності, вибір критеріїв і показників ефективності і тільки на їх основі надається комплексна оцінка результатів державного управління. Перед державою постає ряд питань, які потрібно вирішувати: економічних, соціальних, екологічних, зовнішньо – економічних. Ще можна виділити галузі регіональні, місцевого управління і самоуправління.

Над вирішенням цих питань працюють такі вчені, як А. Мельник, Н. Нижник, О. Оболенський, В. Авер'янов. Дослідженням ефективності органів державного управління присвячені роботи В. Сороко. Серед науковців, щодо оптимальної оцінки ефективності державного управління ще не існує єдиної думки. В роботі за редакцією І. Розпутенка [4 ст. 49] розкрито поняття «результативність управління», що досягається суб'єктом управління завдяки його впливу на об'єкт управління. Оцінювання ефективності державного управління проводиться за п'ятьма способами аналізу та оцінки державного управління запропонованому Г. Атаманчуком [3]:

- звіти органів державної влади та місцевого самоврядування (щорічні послання Президента, звіти Уряду, Верховної Ради);
- масові обговорення та голосування (референдуми);
- громадська думка;
- засоби масової інформації;
- звернення громадян.

В процесі оцінювання ефективності державного управління Г. Атаманчук використовує поняття «критерій». На його думку критеріями ефективності є ознаки, межі, сторони прояву управління за допомогою яких варто визначати рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства [3, ст. 159].

До кожного об'єкту управління треба застосовувати індивідуальний підхід і розробляти індивідуальну систему критеріїв та показників оцінювання ефективності функціонування об'єкта державного управління. Якщо застосовувати ефективність до системи державного управління, то треба розглядати її, як комплексну характеристику потенціальних і реальних результатів функціонування системи з урахуванням степені відповідності отриманих результатів.

Стосовно будь-якої країни світу мета і задачі її розвитку повинні бути передбачені не тільки на короткий час, а й на середньостроковий і довгострокову перспективу. Найбільш важкою є розробка складних методологічних завдань критеріїв ефективності прикладами яких є грані, сторони управління за допомогою аналізу, щоб оцінити рівень та якість управління, відповідність потребам суспільства і інтересам людей.

З проблемою не ефективного державного управління зіткнулась не тільки Україна, а й всі держави після розпаду Радянського Союзу. Важливо підкреслити, що не існує єдиних критеріїв оцінювання для всіх видів державного управління і їх структур. Ефективність державного управління повинна передбачати весь багатоелементний зміст, всі процеси і явища, що говорить про необхідність комплексного підходу до оцінки ефективності структури органів державного управління.

На даному етапі в Україні сучасна демократична модель публічного управління можлива тільки в умовах децентралізації і модернізації на прикладах країн Європейського Союзу. Перспектива вступу нашої держави до ЄС спонукає впроваджувати кращий досвід європейських країн.

Досвід проведення реформи державного управління, проміжні результати її реалізації, розглянемо на прикладі Франції. 20 червня 2007 року по ініціативі президента розпочалися перетворення в країні. Для проведення якісної діагностики влади було створено 26 груп експертів, які шукали відповіді на питання, що було зроблено, чого очікує від реформ суспільство, враховуючі потреби людей, хто повинен платити, як зробити якісніше і дешевше. 18 березня 2008 року запрацював спеціальний циркуляр у якому було зазначено відповідальність кожного міністра за доручену справу. Спілка модернізації державної політики по стану на 2010 рік березень місяць прийняла 374 міри. Потім в структурі кожного міністерства було створено спеціальний підрозділ, який займався питаннями проведення реформ. Були створені «спеціальні листки виконання» (*La feuille de route*), які по кожному рішенню вміщують:

– Чітку вказівку відповідального за реалізацію проекту, на який покладено виконання і досягнення мети та план дій. Виконавець забезпечується необхідними засобами й інструментами. Про всі свої дії

він звітує перед комітетом міністерства, яке координує проведення реформ;

- Календар реалізації, амбіційний і разом з тим реалістичний;
- Визначення індикаторів для контролю за ходом реалізації реформи.
- Визначення і створення умов які потрібні для успішного завершення проекту.

Процес реформування не може бути швидким. Головна директива модернізації суспільства мета якої гарантувати успіх ревізії державної політики забезпечити кінцеву мету реформування країни.

Діалог з населенням є невід'ємною частиною реформи державного управління Франції. Центром його став сайт «Спрощуємо разом» , де громадяни можуть залишити свої побажання, щоб спростити процес надання якості державної послуги. Крім того розповсюджуються невеликі збірники про хід реформи. Посилення процесу модернізації призвело до того, що всі структурні підрозділи французької влади посилили свою присутність в мережі інтернет. Цей процес координується федеральною владою до максимуму.

Кожен рік після запуску реформи державного управління у Франції публікується звіт про результати за минулий рік відзначаються досягнення в ході до поставленої мети. Ця реформа є самою масштабною за всю історію існування Франції як самостійної держави, котра змінила повністю суть державного апарату і державних послуг.

Список використаних джерел

1. Основы региональной политики. Гладкий Ю. Н., Чистобаев Л. И. – СПб : Издво Михайлова В. А., 1998. – с. 297– 327.
2. Атаманчук Г. В. Государственное управление : учебное пособие / Г. В. Атаманчук. – М. : Энциклопедия управленческих знаний, 2000. – 188 с.
3. Тихомиров Ю. А. Курс административного права и процесса / Ю. А. Тихомиров. – М., 1998. – с. 32– 33.
4. Круглов М. И. Стратегическое управление компанией : монография. – М. : Русская деловая литература, 1998. – С. 111.
5. Моисеев Н. Н. Человек, среда, общество / Н. Н. Моисеев. – М. : Наука, 1982. – С. 204–220.
7. Державне управління та державна служба : словник-довідник / [уклад. О. Ю. Оболєнський]. – К. : КНЕУ, 2005. – 480 с.
8. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління: навчальний посібник до дистанційного курсу / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній – К. : Вид-во НАДУ, 2003.
9. Авер'янов В. Б. Органи виконавчої влади в Україні / В. Б. Авер'янов – К. : Ін Юре, 1997. – 48 с.
10. Забезпечення якості життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу old.niss.gov.ua/book/Bila_kniga.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА III Міжнародної науково-практичної конференції «Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України»	1
--	----------

ТЕЗИ III Міжнародної науково-практичної конференції «Залучення патріотично активної молоді до розвитку громадянського суспільства як чинник соціальної безпеки України»	8
--	----------

СЕКЦІЯ.

Молодь як конструктивна сила громадянського суспільства в умовах євроінтеграції

Лізаковська С. В. Громадський контроль в правовій державі.....	9
Лізаковскі П. Фінансування системи охорони здоров'я на прикладі Республіки Польща.....	11
Дурман М. О., Дурман О. Л. Європейський досвід та напрямки удосконалення державної соціальної політики для молоді.....	14
Коваль Г. В. Молодь – головний учасник процесу державотворення в Україні.....	16
Палагнюк Ю. В. Public opinion of youth during implementation of public policy towards European integration of Ukraine	19
Ярошенко В. М. Науково-дослідницька діяльність в DokHub: сучасний вимір.....	21
Палагнюк О. В. Міграція молоді як виклик розвитку сучасного українського суспільства в умовах євроінтеграції	26
Файчук О. Л., Нечас І. А. Сучасне розуміння основних складових патріотичного виховання молоді	29
Сай Д. В. Умови наснаження молоді з інвалідністю для участі у розвитку громадянського суспільства в Україні.....	31

Малиновська Н. Л. Громадянська активність як свідомий вибір молоді	34
Лушагіна Т. В. Молодіжні ініціативи на локальному рівні: європейський досвід	36
Соловйова А. С. Особливості взаємодії молоді як активної частини громадянського суспільства з органами державної влади та місцевого самоврядування	39
Костєва Т. Б. Аналіз досвіду механізмів взаємодії та громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування шляхом залучення молоді	42
Клименко Д. О. Деактуалізованість ідеї громадянської активності у молоді сучасної України. Основні особливості проблеми	45
Шкірчак С. І. До питання деструктивного впливу інститутів громадянського суспільства на трансформаційні процеси у державі	48
Тисячний В. А. Вплив української молоді на результати президентських виборів 2019 року в розрізі євроінтеграційних вподобань	51
Нофенко А. Російська гібридна війна: пропагандистські наративи Кремля в Українських реаліях	54
Козуб О. М. Залучення молоді до суспільно-політичної діяльності задля розвитку сучасного українського суспільства в умовах євроінтеграції	58
Єрмакова Є. О. Політичний протест як форма волевиявлення громадянського суспільства України	60
Шпаков В. В. Політика пам'яті в формування європейської ідентичності ЄС	63
Оганесян Ж. А. Громадянська та національна позиція В. Стуса	66
Шаутіна А. М. Посилення партисипації молоді у процесах прийняття рішень	69
Павлюк Є. С. Громадянське виховання та громадська активність студентської молоді в сучасних реаліях	72

СЕКЦІЯ.
Соціально-педагогічні аспекти залучення
патріотично активної молоді до розвитку
громадянського суспільства

Матвієнків С. М. Взаємодія молодіжної аудиторії з мас-медіа.....	76
Сургова С. Ю. Роль соціального гувернера у формуванні інклюзивного середовища.....	78
Чубук Р. В. Особливості підготовки магістрів соціальної сфери до професійної діяльності.....	80
Полторак Л. Ю. Формування активної громадянської позиції молоді через розвиток саморефлексії та усвідомлення сформованих патернів поведінки у суспільстві.....	83
Білас О. М. Практичне впровадження соціальної допомоги «муніципальна няня» в Україні в порівнянні з досвідом Франції.....	86
Ільченко А. О. Роль соціального працівника в подоланні дискримінації представників ЛГБТ-спільноти.....	89
Семенова І. М. Становлення системи соціальної допомоги дітям-сиротам на українських землях ХІХ – початку ХХ століття.....	90
Котенко А. Ю. Соціальна адаптація підлітків з діагнозом ДЦП до освітнього середовища.....	93
Матвієнко В. В. Інформаційні технології як засіб формування професійного іміджу.....	95
Нагель К. Особливості формування мотивації у студентів до громадської активності.....	96
Ширяєва А. О. Соціальні мережі, як інструмент розвитку громадянської активності молоді.....	99
Буряга А. С. Особистісні якості, які сприяють активній громадянській позиції соціальних працівників.....	101
Черевата А. О. Основні напрямки реалізації активної громадянської позиції у майбутніх соціальних працівників та їх вплив на професійний відбір майбутніх фахівців.....	104
Сокирко М. Нормативно-правова основа децентралізації та її вдосконалення.....	107

Слободянюк Д. С. Правовий механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності: шляхи удосконалення та перспективи розвитку в Україні	109
Соколова В. В. Підвищення ефективності публічного управління та досвід франції щодо реформування державного апарату та державних послуг.....	112

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Технічний редактор, комп'ютерна верстка *Н. Кардаш*.
Друк, фальцювально-палітурні роботи *С. Волинець*.

Підп. до друку 27.05.2021.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет.

Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.

Ум. друк. арк. 6,98. Обл.-вид. арк. 6,82.

Тираж 23 пр. Зам. № 6283.

Видавець та виготівник: ЧНУ ім. Петра Могили

54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ:

ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2021:
СТРАТЕГІЇ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ

XV Міжнародна наукова конференція

ПРОГРАМА та ТЕЗИ

III Міжнародна науково-практична конференція
«ЗАЛУЧЕННЯ ПАТРІОТИЧНО АКТИВНОЇ МОЛОДІ
ДО РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003, Україна

Тел.: 8 (0512) 50–03–32,
8 (0512) 76–55–81,
8 (0512) 76–55–99,
факс: 50–00–69, 50–03–33,

E-mail: avi@chmnu.edu.ua, rector@chmnu.edu.ua

